LIBRE LES DONES, MES VERAMENT

dit de consells profitosos y saludables, axi per al regiment y orde de la vida humana, cõ pera aumẽtar la deuocio de la inmaculada Co cepcio de la sacratisima vérge Maria, fet per lo magnifich mestre Iaume Roig. Ara nouament corregit y esmenat de moltes faltes, y de nou affegit la disputa, o proces de viudes y donzellès: Fet per los Magnifichs mossen Iaume Siurana generos, y mestre Lloys Ioan Valenti, doctor en Medicina, ab vna sentencia del honorable y discret Andreu Marti Pineda Notari.

EN VALENCIA.
Per Ioan de Arcos, a les espatles del studi general. 1561.

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

Onofre Almudeuer

AL LECTOR.

¶ Si molt te conforten, ab dolça fragancia
les flors dels ingenis, dels vigils poetes
yen est verger entres, llegint ab instancia
poras collir fruytes, en gran abundancia
de molt grans sentencies, subtils y ben tretes:
Auisos y exemples, te pinten y broden
yornats de molt dolços, vocables y versos
virtuts grans y vicis, empelten y poden
y tals a les dones, comparen y apoden
que fan si bels gusten, retraurels dispersos.

Mastegals y gustals, rumials mil voltes
si vols ben entendre sos fraus y reboltes.

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

Prolech,

AL MOLT ESPECTABLE y en totes obres noble y virtuosissim senyor don Hieronym de Cabanyelles, en actes exercu: - ingenioſos conceptes triumphant, y justissim portant veus de general gouernador en la ciutat e regne de Valencia.

A major y millor policia ymes ingenioſa industria que los feCũdes Oradors y laureats poetes acoſtumen y deuen vſar, molt eſpectable magnifich ſenyor : es ornar, guarnir y ataUiar les compoſicions y fabriques que de la generacio de ſos fertils ingenis y conceptes ab vigils treballs y continues y maginacions polulant y florint al vulgo, per faciar y mantenir los vius entenimẽts preſenten. De tal epitheto e titol que en qualſcuol lloch, e fructificant academia ſens temor e reprehenſio puixen eſſer admeſes, y ab molta raho ſublimades, dirigintles y endreçãtles a tan ardua y graUiſsima perſona, que autorizades ab la admiſſio de aquella les impugnacions dels verinoſos detractors diabolichs, y enuejoſos ſatirichs, ab les peſtiferes llengues cotradictions, e caui-

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

ẽcauilloſes intelligencies, nc les cauillen ni remorden. De hon per hauer ſuccehit lo deſig noſtre per los marauelloſos merits, riques ſen tencies, fructifers conſells, e ſans auiſos e docu ments de la dauall eſcrita obra, en la adopcio de aquella. Hauem ſobre los debils muſcles dela noſtra flaca abilitat, impoſat lo fexuch y difficil carrech del portarla al motle dela gra- cioſa eſtãpa, enla ſua original llengua, e primi tiua compoſicio, lo ſuprem edifici traçat, com- poſt, y perfectamẽt fundat per aquell doctiſ- ſim molt elegant, digne de perpetua memoria e vniuerſal comendacio, lo magnifich y reue- rẽt meſtre Iaume Roig, meſtre en Arts y do- ctor en Medicina compatriota noſtre, les odo- riferes y fragants flors del qual del verger de la ſua ſcientifica y virtuoſa experiencia foren per ell diſcretament collides, y en ramellets de amoroſos verſos, ab los fils de la fina ſeda de molta elegancia concertadament poſades hauem ab molta vigilancia, y deſperta fanta- ſia inquirit e diligentmẽt cercat, aqui ab eſpe- rãces de milor canonizarla dirigirla poriem, y enlo terme y concluſio de noſtres tantes y tan continues diligencies reſolutament, y ab gran auantatge trobarem mes vbertes, mes propies, y conuenients les daurades portes de la afabi- litat, perfections, y virtuts de voſtra (merita- ment) lloada noblea, y acoſtumada virtut, que

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

de tots los altres: per les quals guiats per la extrema affectio, e incomparable desig que de tostemps seguir, effectuar, e complir tot lo restant de nostra vida ab alegra continuacio les lleys, preceptes y orde, de vostre seruey tenim yns acompanya, ab la present obra de les obscures y profundes sepultures de oblit y silenci per nosaltres treta, y resuscitada entrarem. Perque ab lo fauor y subsidi de vostra especta ble senyoria: los quals ab la deguda submissio y reuerencia desijam impetrar, los imploram puixa y gose sens perill y recel als eleuats en- teniments comunicarse, per que armada de la ben pensada presentacio nostra, y decretada de la glorioса e benauenturada acceptacio sua, ab tãta autoritat restara q̃ saluament y segura en lo conspecte de qualseuol magestat y suprem tribunal y audiẽcia referir y publicar se pora. Acceptela dõchs magnanim y estrenu senyor ab lo ardentissim amor que lay presentã y dirigim, honrela y acatela segõs ella mereix, manela llegir segons ella rahona, blasonela tant quant lo subtil artefici daquella demana. Empectorela ab esmalts de frequent recort: puix les acutissimes y profitoses cõposicions y madures sentẽcies nos conuiden, atleguela en les discretes conuersacions: puix pera qualseuol scientifich past, dolçor, suauitat, y substancia porta, façala gustar ab lo aparell y lart de la

sua

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

sua fecunde y llimada paraula, als que en saborirla los gusts tendra opilats de ignorancia: puix per als aliments del anima y del ingeni, es molt bella y grassa. Y pera complidament saciar y aplaure als mes eleuats enteniments, y primes fantasies los deguts mulladors y excitatiues salses manifesta, forneixcali les ales ab les daurades plomes del molt lloarla: perque sonant lo estrepit de aquelles, tot lo mon collint fruyts de doctrina y bons exemples dela resurrectio de tan alta y magnifica obra se alegre. Y pregant a la infinida potencia, que ab aument de estat y honrra en continua y molta conualescencia la sua espectable, magnifica y virtuosissima persona, com per ell es desijat prospere y guarde, humilmẽt besant li ma, a la present donam fi y conclusio.

2

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

ALS PERITISSIMS LECTORS.

CRiat enla patria, ques diu Limosina
no vol aquest llibre, mudar son llenguatge
de vena tant fertil, es nat y tan fina
que dell brolla aygua, excelsa y diuina
hil vem dels ingenis, molt dolç companatge:
Llegiu donchs los mestres, doctrina tan sancta
hils habils dexebles, treballen d'apendre
puix salses tan dolces, desperten la gana
en veure y conexer, quin frauda y engana
hil com nostres honrres, se poden defendre,

¶ Virtuts tals explica, pugnant contrals vicis
quens mostra de viure, ab regla y bon orde
y tot ho compassa, ab tals arteficis
quens posa'n la senda, de bons exercicis
lunyantnos del pelech, dels crims y desorde:
Portant en sa llengua, tan gran elegancia
segons lo trobarem volguerem dexarlo
puix fora difficil, y gran arrogancia
pinçar tals conceptes mudant la substancia
y vici y gran culpa, en res alterarlo.

¶ Donem los triumphos, la palma y la gloria
a qui semblant proles, li fa Deu concebre
laureen y enramen, tal seny y memoria
quens dona les armes, ab tanta victoria
que dell adargantnos, james porem rebre:

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

AL LECTOR.

Son molts qui dels altres, tractats traduexen
hil nom tyranizen, ab sols vn capitol
y ab ell deles obres, les flors destroeixen
y sembren baladres, arrullen y fleixen
per sols vsurparse, lo nom y lo titol.

¶Dexantli donchs tostemps, la propria figura
veuran vna dama de tanta bellea
que sols en mirarli, lo gest y pintura
tendran si la dexen, gran pena y tristura
y apres en cobrarla, descans y riquea:
Segueixquen lo tiple, daquest gran artista
los punts y la verba, los tons y compassos
y axi les veus agres, de vida molt trista
perdran si no perden, tal obra de vista
cauteles y manyes, aguayts e trespassos.

CONTINVA Y EXORta mudant destil.

¶Sius par molt satirich, quant diu y rahona
gustau la medulla, ques tot bon exemple
quen arbre molt aspre, collim y contemple
que flors e fruyts dolços, nos mostra y nos dona:
Mostrantnos spines, exalça y blasona
les flors virtuoses, de totes les dones
les males increpa, lloant ales bones
y ab ordels desordens, de totes corona.

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

AL LECTOR.

¶Es just que les filles, de gran pudicicia
alegres triumphen, de veures exemptes
y aquelles ques troben, dins estes empremptes
de ser impolutes, attenyguen cobdicia:
Llançau donchs les yres, verins e malicia
posau en est'obra, los vlls de la pensa
ompliu dels auisos, tan bons que dispensa
les obres les fames, lo seny e pericia.

¶Puix mes quels d'Athenes, y tots los d'Italia
manau les nou muses, extrenus Poetes
y ab actes heroychs, primors molt perfetes
mostrau ab la furia, delaygua castalia:
Daquest perfet vates, lalmesch y lalgalia
les vostres grans tubes, lloant magnifiquen
per fer que los homens, tan fort los publiquen
que passe lestrepit, los monts de Thessalia.

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

¶Magnifich mossen Ioan
Fabra caualler valent
pel gentil atreuiment
quentre dones vos roman
aquest rescrit vos coman
per vos sia tot llegit
ben llimat e corregit
affeginthi lo quey fall.

¶Trobantme en aquesta vall
Calloſa per morts fugit
ocios trist sens delit
empres he no sens treball
de dones scriure llur tall
natural e voluntari
per vna que tel contrari
descreuir pus facilment.

¶E mostrar no subtilment
sols rimat portant lestil
les dones tenir en vil
comportantles virilment
sola aquella gentilment
tembre amar y be'scollir
entre espines flor de llir
qual per tot lo mon adora.

¶Flor de tan alta senyora
he collit yo com a llech

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

no ſe texir lo quen crech
trama poch ma llançadora
paſſaune vos la tiſora
per ma tela ſi nous plau
de mi com de fill manau
de gracia vos ho deman.

¶Endreça,

¶ Los homens ſi dexaran
mullers Ioan ymitant
en lo mon franch militant
ab Ieſus triumpharan.

¶ Tornada.

¶ Si lo contrari faran
del que delles ordit he
ab la flor de llir tambe
les dones habitaran.

¶Entrada.

¶Spill llum e regla
homens arregla
dones blaſona
lo lir corona
ſpines cart crema
go diu lo tema.

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

Comença lo llibre de

LES DONES, ORDENAT

per lo Mag. mestre Iaume Roig, doctor famos de la serenissima senyora Reyna dona Maria, es exemplar, e de consells per ell donats a son nebot en Balthasar Bou, senyor de Callosa qui molt amaua.

THEMA.

Sicut lilium inter spinas, sic amica mea inter filias.

PREFACI.

PRIMERA PART.

DEL PREFACI.

DEu creador vnich senyor omnipotent Iatriament qual sol adore, quant puch honore, e reuerixch tem, obeixch sos manaments, dos excellents singularment sols ell colent de cor fancer fas lo primer, amant prohisme sens frau sophisme com mi mateix no sens perplcix fas lo segon. ¶En aquest mon amar mon Deu per esguart seu e mon prohisme per Deu altisme tal charitat e voluntat desig hauer, per a Deu fer seruey algu e en comu,

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

axi amichs
com enemichs
bon adjutori
tot meritori
charitatiu
en Deu confiu,
mendreçara
e moſtrara
les ſues vies.
¶ Entre les pies
ſpirituals
e corporals
lobra millor
de mes amor
e ben voler,
a mon parer
es doctrinar
dar exemplar
e bon conſell
al qui nouell
en lo mon ve.
¶ Qui ſen abſte
de be preycar
e declarar
al ignorant,
es ſoterrant
maluat ſeruent
lo ſeu talent,
no res guanyant
ell ajuſtant

or ell amaga
en lo mon vaga
e lo temps pert.
¶ Del que ſo ſpert
de Deu rebut
he clar hagut
lexperiment
ſeral preſent
mon enſenyar,
ſols remeyar
error publica
en ques implica
comunament
tot lo jouent
no ſens pecat
ha infeſtat
e comogut,
mon mig perdut
entreniment
fet ignocent
ja oblidant,
no prou baſtant
a tal empreſa,
ja's ma deſpeſa
al ſol del ſach
lo ſirga flach
del meu ceruell
fa ſon capell
minue, ſotil
romplis lo fil

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

e pert lo seſt
ordix no lleſt
tix ab treball,
trama li fall,
hon fallira
hi ſuplira
ſols de manlleuta.
¶Que a caplleuta
ſuplich exorte
lo que reporte
e tinch empres
ſia remes:
no pas ſcapçat,
partit, trencat,
per vehedors
e miradors
ni eſquinçat
mas ſols pinçat
e corregit,
llimat llegit,
o be eſcoltat
ſia acceptat
benignament.

dell apartat
dant hi del peu,
vell jubileu
mort ceuilment
ja per la gent
deſconegut
per tots tengut
com hom ſaluatge,
tenint oſtatge
en lo meu llit
prou enuellit
antich de dies
per malalties
molt afligit,
vell enllegit
deſconſolat
y aturmentat,
flach debilit
ab poch delit
desficios:
mas anſios
daqueſts pubils
jouens gentils
e dalguns vells
qui com ocells
paſſen chillant
e ſibillant
com les cigales,
corps e cucales
van ahucant,

SEGONA part.

YO com abſent
del mon viuint
aquell linquint
aconortat,

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

dels llops fent cant,
sonant ses trobes
broden les robes,
e los frens dauren,
los carrers llauren
mouen cantons
girantse redons
e tot lo jorn
roden entorn
del cremallo
com papallo
fins que si cremen,
perills no temen
sentins de nas
hon se te pas
com cans sapleguen,
entrells sembreguẽ,
quant han despenen
moren e penen,
e tresnuytant
van aguaytant
vna tal caça
qual: qui la caça
pren mala lebra
vibra: culebra
e febra aguda,
no coneguda
per tot hom prou.
¶ Perque tant nou
tal ignorancia
als qui ab ansia
e treballs vans
perills e dans
caça seguеixen,
qual no conеixen
pendre sarrehen
quanta ne vehen
son ells los presos,
als poch entesos
perque si miren
vegen hon tiren
enlo llur viure
los vull scriure
est doctrinal
memorial
haura nom spill.
¶ A tu com fill
Balthasar Bou
per lo quem mou
ta molta amor,
e gran calor
de nebot car
lo vull dreçar:
car certament
lo teu jouent
tens ben compost
e prou dispost
lo sentiment,
lentenimеnt
veig que tens clar,

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

é Balthasar
nom de sciencia
de sapiencia,
e prophetia
de senyoria
e principat
fon imposat
a Daniel
quant Israel
fon transmigrat
per ser honrrat
nom e plahent
antiguament
es real nom.
¶ Bou sobrenom
mansuetut
diu e virtud
Bou conegue
Christ quāt naixque
Bou Lluch escreui
Ilarch quil pari
Bou menjant fe
apparegue
langel Miquel
alt en lo cel
Bou segon signe
se diu benigne
ab bou Syluestre
se mostra mestre
disputador
confonedor
dels braus rabins
crech puix tant tins,
nom e cognom
e lo renom
que pots cobrar
del bon obrar
seran conformes.
¶ Perque informes
los jouens verts
e inexperts
del toch del foch,
polls del bech groch,
del niu cuytats
y poch aguats
exir certer
del sparuer
cercant les mans
als vells galans
qui no se stan
pel temps que han
de porrejar
e pledejar
ab la verdor
al honrrat cor
dels curiosos
religiosos
e capellans
dich dels prophans
dels qui son dan

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

cerquen, e van
de pich en sola
e de sa schola
del vot expres
ni del entes
nols plau membrar
te vull pregar
tu lols publiques
e comuuiques.
¶ Si hi llegireu
conceixereu
ab prou claror
la gran error
tan manifesta,
la desonesta
e viciosa
tant perillosa
amor iniqua
que huys pratica,
mes pecoral
que humanal
sols per delit
la per profit
mes auaricia
que amicicia
no cur tractar.
¶ De mon parlar
tots sim creureu
e llegireu
no may amar:

ans desamar,
may inquirir
ne perseguir
james caçar
menys abraçar
foch immortal
dinfern portal
dones damnades
enuerinades
daquell veri,
ab que feri
al lur antich
primer amich,
Eu a de mort
dins aquell ort
hon fon formada
per lur errada
dexa llauor
de frau error
e gran malea
a saginea,
e quantes son
aran lo mon
son diablesses
demoniesses:
Car les primeres
amors son veres
e tostemps duren
perçoy aturen
tant los diables

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

dells sols amables
may sen partixen
ni sen delixen,
noy val baptisme
mes exorcisme
llum, sal, capida
que de llur vida
diuis senfaça,
be sap de maça
quin es ferit
lo meu sperit
na portat pena
sobre la squena
mal huytanta anys,
treballs, afanys,
e greu turment
vetlant, durment,
no cessant may
de cridar ay
e sospirar,
ben informar
publicament
tot stament
qui sen vol pexer
vull fer conexer
ben auisar
e diuisar
exordi sent
succintament
la lur costuma

narrant en suma
sera lantrada
o la leuada
desgremidor
o sonador
com sonar vol
o prothocol,
o largues notes

TERCERA part.

DOnchs dich q̃ to de qualq̃ stat (tes color, edat, ley, nacio, condicio, grans, e majors, chiques, menors, jouens, e velles, lleges, e belles, malaltes, sanes, les Christianes, Iuhies, Mores, negres, e llores, roges, e blanques, dretes, e manques, les geperudes, parleres, mudes, franques, captiues, quantes son viues qualsevol sien,

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

tot quant somnien
esser ver crehen
del que no vehen
proces de pensa,
ni part oyr:
per presumir
sols pronuncien
ver sentencien
que cert no saben
mentint se gaben
sempre varien
jamay se rien
sens fictio,
per tractio
rien e ploren
criden ques moren
quant son pus sanes,
si han terçanes
lur mal no colen
e fingir solen
tenir dolor,
per dar color
a ses empreses
si son represes
instructions
reprensions
tot ho refusen:
mas molt be scusen
vicis amats
e los peccats

dal tri specculen,
e sen tribulen
com se confessen
daquells expressen
les circumstancies,
daquells han ancies
dels seus nos dolen
mostren que volen
lo que nols plau:
miren lo blau
compren de grana
volen magrana
raym demanen
mas no senganen
may enlo pendre,
prodich despendre
hu fanejar
pus alt pujar
es lur plaer.
¶ Tot lo penser
qual elles tenen
quant marit prenen
es sia noble,
sehent ni moble
si suol no tinga
solament vinga
de gran linatge,
almenys paratge
o gentilea
si te pobrea

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

si es orat
porte daurat
hun gesarant,
vaja cantant
no sen sglayen
ni gens sesmayen
si sab jugar
hun exouar
tot en vn dia,
solament sia
dantigua raça
senyor en plaça
es lur delit.
¶ Pres lo marit
saber treballen
prim lescandallen
fan li proces
pera quant es:
si en lo blanch
del vll te sanch
el veuhen hom,
algun queucom
es reuerit,
hun poch scruit
sil pols te flach
han lo per .H.
no lan per res,
e mesque mes
si les complau
com fan lesclau

lo tracten, manen,
axil debanen
com hun capdell
com en fluxell
dessus li sehen
e menys lo prehen
que hun fetol,
sens llum cresol
li fan tenir
per reuerdir
en sech lo planten,
rient sen canten
a xim fan dell
com dun moxell
destopa grossa
fan de sa bossa
ample criuell
arner, garbell
forca e pala,
per art e gala
lo fan anar:
venir, tornar,
ginyant deports
per negres orts
dinars, sopades,
tostemps albades
e secrets patges
o llarchs viatges
no sens spies
o fiscalies

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

a rebre actes
elles sos tractes
entretant cloen
venir com lloen
tot ho desfreccen,
casa redreccen
fan osca al fus
noy pensen pus:
qui mes bels fa
pijors les ha,
mes sen enugen
seruirlo fugen
mes mal ne dien
e calumpnien,
e mes sen clamen,
tenen e amen
lo brau ardit
qui per despit
fort les malmena,
quils fa dur bena
han per valent,
han per dolent
lo bon caser,
lo solaçer,
placnt, benigne:
han per indigne
en son parlar
denciuillar,
sens picar grata
oli de mata

nols fa pudor
lo pelador,
mudes, pinçar,
ne lençofrar
lo raig del sol
en Iuliol
los es placnt,
lo llit calent
volen destiu
nols plau caliu
en lo Giner,
per vn diner
molt regategen,
florins barrejen
pel que volrien
quant han darien
pel que no tenen,
per no res venen
lo necessari
per voluntari
poder comprar
e renouar
lo que bels ve,
e saben be
a tres vegades
que han mudades
forges al or
minues, e for
de obradures
e soldadures

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

lan consumit,
e llur vestit
de fina llana
seda pisana
no vell, ans nou
vendrel les mou
hun tall nouell.
¶ Mes quel penell
les mudal vent
may llur jaent
nunca sa stiba
ne hon fort tiba
llur fluix voler
mon vell saber
ha'sdeuengut
may ha pogut
trobat lo lloch
ni hun temps poch
en ques reposen
de si deposen
tot assossech,
llur voler cech
qual vol no mira:
ans lo ayra,
e mes morreja
qual parenceja
es lauorrit.
¶ Llur cap humit
sech, fret, o calt
de salt en salt
corrent fabrica
trobay implica
contradictoris
llur reportoris
inuencions
condicions
son de diables,
fallen vocables
e dictions
relacions
per fer envides
de ses fallides.
Dauid, prophetes,
Tuli, poetes,
Grechs orados
setanta y dos
llengues del mon
Catholicon
Guici, papies,
timologies,
quant han escrit,
parlat, e dit
entrels vius tots
noy ha prou mots
qui a dir basten
verins que pasten
tants mals com vsen
los bens que abusen
ni referi.

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

QVARTA PART

QVARTA part.

HAure ordit
puix mẽ empaig
est meu escaig
de parlament
curt, flach, fallent:
a fil per pua
la forja sua
stil, balanç
sera en romanç
noues rimades
comediades
amphorismals
facessials
no prou escandides
al pla texides
del algemia
e parleria
dels de Paterna,
Torrent, Soterna,
prenent manobra.
¶ Si temps me sobra
e men recort
sols per confort
e per retraure
no leixar caure
los qui treballen
juguen e fallen
huns mates baten
los altres maten
tots enganats
de seny torbats
a ses requestes
cerquen les festes
troben la mort
farels report
sera consell
de home vell
ja scarmentat,
puix ha tentat
sil volen pendre.
¶ Si vols apendre
nebot valent
llig hi souent
mas ab repos,
en proces clos
ma negra vida
de mals fornida
vull recitar
per exemplar
e document:
car molta gent
vehent penar
altri passar
mal e turment
ne pren escarment,
e sen castiga
qui no si triga
seny vol hauer.
¶ Del meu penser
aquest trellat

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

mig cordellat
e flux texit
fera partit
en quatre talls
parts principals
com la present
lo prolech fent
calcuna part
te altre quart
de parts pus chiques
si tuy pratiques
e tens be esment
prou facilment
poras trobar
de que menjar
a ta comanda,
pren la vianda
qual tu mes vulles
flos, fruyts, o fulles:
raels, o fust
segons son gust
e sa sabor
cascun lector
prest trobara
lo que volra
veurel tot cure
ans que murmure.

PRimerament
en mon jouent
essent libert
lo que soffert
recitare.
¶ Puix contare
segonament
be testament
mos casaments
negres dolents
ab pena tanta
per anys cinquanta.
¶ La part tercera
a mi certera
de lluny trameta
vna comesa
instructio
diu, e lliço
spiritual
e diuinal.
¶ Quarta e darrera
clou la manera
ja enfranquit
delles partit
o enuiudat
com he mudat
oy en amor
pena en dolçor
e consellat
e arreglat
los meus darres
anys vint o mes
tots seruint Deu
segons veureu.

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

Primer libre de sa juuentut.

Primera part dela fadrinca ab sa marc.

DOnchs deu aydãt
yo entonant
mõ spill e norma
seruant la forma
del abreujar
me vull leixar
la infantea,
ma fadrinca
e juuentut
en seruitut
deseretat,
foragitat,
e camps seguint
los mes de vint
anys meus millors
ab prou suors
perills, treballs
nafres, e talls,
ab mal passi
e comenci
mort mon bon pare.
¶ Ell ab ma mare
vixque poch temps,
e may en semps
los viu menjar
ni festejar,
may los viu riure
per llur mal viure,
o mala sort,
cert ha gran tort
per alguns mals
no vull dir quals,
e nols declarare
per ser ma mare,
joue fon etich
en fi frenetich
axi mori,
lo seu flori
cert nom resta,
car ell testa
al plaer della
per sa querella
com li plague.
Ella y volgue
hun seu nothari,
e lo vicari.
Son confessor
fon marmessor,
e llegatari,
sens inuentari
de son cabal
vniuersal
hereua feu
de mi fill seu

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

leixa tudriu
no curadriu
car no calia,
cinch sous valia
lo meu llegat,
e publicat
lo testament,
de continent
me renega:
nom abriga
de res de dol,
lo flauiol
tragui sens cera
roba sancera,
cert nom dexa
com ma bexa
tantost de casa
quem donas brasa
ben adreçat,
vn peu calçat
altre descalç
gipo, alfalç
tot esquinçat
ben desayrat
e sens camisa,
dix a ta guisa
ves hon te vulles
cerca hon mulles
de huy mes ta sopa,
estanit sopa
dema camina
a la brogina,
e si not plau
bergant al Grau
te poras fer,
o llantcrner
de cap de guaytes,
o si ta faytes
ser bon barber
a ton placr
cantant cançons,
ballant al sons
de les tisores,
tots jorns dos hores
prou guanyaras,
o si volras
esser obrer
de tintorer,
dos sous e nou
hauras per sou,
o si troter
puix escuder
esser volies,
tambe viuries,
pensa estanit
ton bon partit
not puch tenir
ves a seguir
taula ni llit,
tinto per dit

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

compte nom faces
que en mi trobasses
peus e mans tens
guanyat prou bens
cerca ventura.
¶ La gran fretura
prest ma tengue
hem reprengue
gran malaltia,
mare ni tia
nom aculliren
ni may bulliren
ordi per mi,
tiri cami
foral portal
ves lespital
Denclapes dit.
Aquella nit
laspitalera
falsa ronçera
ella y sa mossa
per cint e bossa
fins al coto
del meu gipo
mescorcollaren,
puix noy trobaren
vn diner sols,
dix, sens llançols
huy dormireu
demaus nits

vos a captar
no pot bastar
elt espital
ni te cabal
per mantenir,
ni llits fornir
pera tans pobres,
per fer les obres
e tantes dides
noy basta enuides,
no portau taça
ni carabaça
barça, cerro
en vn porro
a y gua beureu,
foch, sal haureu
e sols lestage
pa, companatge,
vi sin voleu
queus ne cerqueu.
¶ A deu plague
que nom tingue
molt la terçana
vna semana
hi mengi blets
cols, e brots frets
prou ensalada,
may carn cuynada.
Sorti del lit
e mig guarit

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

yo men parti
a peu ani
seguint fortuna
en Cathalunya
vn caualler
gran bandoler
dantich linatge,
me pres per patge
ab ell vixqui
fins quen ixqui
ja home fet:
Ab lom discret
temps noy perdi
dell aprengui
de ben seruir,
armes seguir
fuy caçador
caualcador
de cetreria,
menescalia
sonar, ballar
fins a tallar
ell men mostra.
¶ Costar cuyda
mon tan saber
per sa muller
a la final
volerme mal
sens culpa mia,
ella tenia
vn sols fill car
de caualcar
e homenia
gens non tenia
tant lo guardaua,
el apartaua
de tot perill
que feu son fill
hom femeni
fet dalfani
e dorelletes
sucre, casquetes:
e viciat
tot mal criat
fet a son lloure.
Quant lo veu moure
inutilment
e gentilment
yo auançarme
pensa matarme
la xaquiosa
fembra enuejosa
mescla paraules
rondalles, faules
ab fictio.
A tracio
yo ja dormint
son fill venint
per son conselh
ab lo coltell

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

perquem matas
com ſa coſtas
hague terror,
e fent remor
moguim vn poch,
desfreçal joch
dix ques burlaua.
Ell tremolaua
e nom toca,
puix nom mata
niu ſabe fer
lom de paper,
fort mal meſclam,
e poſa clam
de gran error
ab mon ſenyor
molt brauament.
Ab ſagrament
ell aducraua
lo quem poſaua,
mas lom prudent
veu clarament
que era falſia,
com la mouia
la ſola enueja
ab ſa correja
fort li pega,
e la tanca
dins ſon caſtell
donam conſell

partis de fet.
¶ Ab ſon decret
fuy preſt vengut
en vn llaut
de vizcayns:
tots los vehins
me conegueren,
e tots prengueren
los del carrer
grat e plaer
de ma venguda,
deſconeguda
hagui la caſa
tant la viu raſa
e deſrobada,
e regirada,
ma mare viu
nis mou nis riu
cuyti dentrari,
de vn canari,
o catiu eſtrany
de hun tacany
non fera menys
ab ſos deſdenys
poch ſe gira,
ans me mira
fort de mal vll
dix me bech çull
rirat auant,
mans amagant

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

nom feu dar beure
nim leixa feure
fo que tiras
no mi trobas
lo feu fenyor.
Ab entrenyor
yo deman qui,
dix me mefqui
a ton defpit
ja tinch marit
cert pus honrrat
que nol orat
del pare teu,
de mayor preu
e pus valent
veften dolent.
¶ Preft men parti
yom aparti
per ma honor,
no pas per por
de mon padaftre,
ja per mal aftre
fe era cafada
veu fe pofada
en libertat
gran heretat
e fenyoria,
toftemps tendria
veu lo ballant
joue galant

plegat be ftret
tantoft fon fet,
per ella tench
hun gentil rench,
los armaments,
e paraments
tot manlleuat,
hac ben juftat,
fon ne ben tret
a hun bon tret
qui pot tenir
feu lo venir
ella conuida,
cabey la dida
fens teftimoni,
feu matrimoni,
o efpofalles:
fens encartalles
ni capella.
Noy appella
algun parent,
ni hom fabent
per confeller,
fonch fa muller
fens encartar,
ni ben contar
doualils bens,
lo mort, parens
lo fill abfent
per lo prefent

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

tot oblida
ellas cuyda
tot temps duras
lo gay solas
e pa de noces,
tantost les coces
foren ab ella
la muller vella
lo marit joue
que be la soue
fa lo que deu
mantinga Deu
qui tal pratica
la ques pus ric a
mes ne mereix
menys se coneix
lo fum langana
la carn la mana
la vella fembra
del temps nos mẽbra
tendra la pancha
ab plechs com mãcha
ab semblant pell
com terçanell
o chamellot
parra bossot
buyt la mamella
put li la exella
cap alquenat
front stirat
no tendra dents
conta los bens
no los seus anys
dels pus estranys
bolicios
e ocios
menys vergonyos,
e pus roynos
pren com la Lloba,
ab raho troba
per les edats
e voluntats
tant variades
colps, bocinades:
la vella enterca
puixque mals cerca
diners primes
ha volgut mes
captiuitat
que llibertat,
lançant riquea
cerca pobrea
llunyas dels seus
yre la Deus.
E si quant mor
del seu thresor
queu com ne sobra
may algu cobra
dels seus tan poch
dells se trau joch

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

a aquell ho leixa
en testament.
¶ Puix scientment
se encatiua,
com a catiua
se deu tenir,
no pot parir
ni dar plaer
mes es muller
lexouar gros
que no llur cos,
gran dot la mou
ell pel dot clou
casament negre,
los bens alegre
donchs posseixca,
ella seruixca
vixca ab afany
pene tot lany,
tot mal deu pendre
veja despendre
sos bens e rendes,
deu fermar vendes
e fer capleutes
pagar los deutes
quel marit deu,
en mala veu
sos bens posats
e subastats
publicament

la cort venent
ans de sa mort,
sa vera sort
veja venuda,
e fort batuda
ben castigada
e desligada
en blanchs cabells
dels peccats vells
pas penitencia,
ab tal sentencia
marit darrer
vengel primer
tot axis feu.
¶ En tẽps fort breu
se descobriren
e lis obriren
moltes bambolles,
cambis, fadolles,
e violaris:
preus e salaris
dels artesans,
menaren mans
dins trenta meses
feren despeses
inopinades,
hac se jugades
les joyes sues
catiues dues,
poch a poch lals

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

tots los cenfals
foren venuts,
puix abatuts
ells fen fugiren
per temps moriren
ell caçador
e comprador
dun caualler,
de fa muller
ella cambrera,
e llauanera.

SEGONA part, com fonch affi llat y trames.

PVix yo fuy cert
eſſer defert
de benuolents
cert als dolents
nom atanci,
en mi penfi
nom abſentas
quem preſentas
a hun hom rich
qui fel amich
fon de mon pare
e gran compare
e mon padri,
joue fadri
deſempenat,

fuy men anat
al hom de Deu:
com ell me veu
hem hac oyt,
e hach fentit
de qui fill era
e ma manera.
Ell me fenya
e menſenya
cert gran voler,
ab molt plaer
ell maccepta,
mas proteſta
que may nom ves,
ni quen fabes
res fa muller,
lo mercader
molt poderos
e virtuos,
ell ma filla,
em abilla
com fa meſter,
fus vn troter
ab prou dines
ell me trames
ben arreat,
cami ferrat
per Tarragona
a Barcelona,
quant arribi

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

de sent Marti
castell fort pres
en Panades,
hon ab gran cuyta
sen era fuyta
ne viu cobrar
presa tornar,
no menys ferrada
que dull mirada
na Forciana
qui cathalana
son natural,
Ab prou de ma
e malaltia
llexat hauia
a bandonat,
palau robat
sense remey,
son senyor rey
propi marit,
mig mort al llit
en metzinat
e fetillat
segons se deya,
altre tal feya
a sos fillastres,
e mals empastres
contra sa nora,
vn punt ni hora
nunca cessant,

lo Rey ginyant
ab frau y engan
major Ioan,
apres rey son
Marti segon,
sos fills abdos
com a traydos
descretas,
sols prosperas
ella y als seus
sent los hereus
de sos regnats:
per tals peccats
son ben rodada
e turmentada,
moltes cremades
de ses criades
a llur malgrat.
¶ A monserrat
yo men vingui,
ya qui prengui
cami Frances,
fuy a Beses,
oy la fama
de nostra dama
quis diu del Puy,
tan be mi fuy
a sanct Dinis
puix a Paris,
¶ Iunct al hostal

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

prop lo portal
trobi la hosta
prou ben composta
e lli filaua,
e yo fiaua
que fos segura,
jus tancadura
dich hostalera
esta engeuera
vos lam tancau
e lam guardau
axi com lull
car molt la vull,
aquella nit
pres bell partit
mata son pare,
ellay vn frare
tot ho robaren
e sen anaren
mas no molt lluny,
a tres de luny
ells sen fugiren
a set moriren.
¶ Ella fon presa
e viua mesa
dins vna bota,
e closa tota
ab companyia
de serp, bogia
e dun vell gall,
lo riu auall
la acabuçaren,
e la llançaren,
feu me mal joch.
Vltra lor poch
lletray tenia,
la qual venia
a hun marchant
fon empachant
tots mos affes.
¶ Mas poch apres
prengui mos gatges
e fiu viatges
ab molt valent
ardida gent
de la Francesa,
contra Langlesa
fent cauals cades
molt estimades
fort guerrejant
e saltejant
cobrant castells,
molt jouencells
apresonauen
y ls rescatauen
per molt argent,
cruel vrgent
feyem la guerra
e la desferra
molt bes partia

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

tot hom nauia,
aquell stiu
gran rich me siu
e ben armat,
era estimat
entrels guerres
no dels darres,
en liuernada
per la gelada
lo campejar
e assetjar
prenia fi,
E lo dalfi
ab los senyors
capdals majors
molt ben guarnits
e infinits
gent de jouent
feya souent
fer belles junctes,
e correr punctes
e tornejar
durant temps clar,
en lo plujos
temps enujos
ab moltes gales,
feya fer sales
e bells conuits,
dies e nits
ab los grans fochs
moltsplasents jochs,
bastir castells
per banastells
moms e grans festes,
les dames prestes
al bell triscar,
baxa dançar,
may hi fallien:
Totes venien
ben abillades
e diuisades,
ab tal gouern
lo temps diuern
axil passaua,
ym deportaua
complidament,
mas brauament
lo temps gentil
lo mes de Abril
fins al Setembre
se feya tembre,
puix hiuernauem
ens ne tornauem
a galejar
e festejar
enamorades
a les posades
ab gran placer.

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

TERCERA PART

TERCERA part, continua los actes fets en Paris.

ENlo Giner
vna polida
galant ardida
gentil burgesa
flor de bellesa
de tot Paris,
hun jorn de pris
hon yo junyi
e lo guanyi
a sa requesta,
me mostra festa
em feu saber
son bon voler
lo grat e alt
ab prou de salt
del seu burges
car lentrames
bel conegue,
la queu tixque
e ordidora
son la traydora
dela cambrera
falsa tercera
ellau tracta
ens afronta.
¶ Ans quey entras
ni mi trobas
cert noy cabi
ni res sabi,
feta la empresa
ordena presa
aquella nit
a son marit
perque dormis,
com ho sentis
en la sabor
beueu senyor
dix liprocas,
com sen calas
vna gran taça
ell beguen massa
lo fort dormir
son tost morir,
les imperfetes
tan indiscretes
mogueren crits
foren sentits
per los vehins,
e tots venins
oynt los plors
veren lo cors
stes jahent
hun tant calent
mas ja finat,
per bon veynat
volent sentir
e inquirir

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

sa malaltia:
pero mentia
molt sospirant
dix alt plorant.
Dun gras porcell
e vi nouell
ha molt tragat
es se offegat
de poplexia,
molt se escroxia
tots lan cregueren,
e lan plangueren
de sa dolor,
nostra blandor
fonch desuiada
e destorbada,
tal soberch mal
molts del hostal
lo conegueren,
dells ho cregueren
altresnegauen,
los huns plorauen
altres bonien,
lo quey sentien,
nos poch cobrir
tan prest morir,
e fort desastre
no leixas rastre
de gran sospita,
per maladita
ella fonch presa,
e fonch defesa
e fauorida,
per ser nodrida
entrels de cort.
¶ Mas hun fill bort
quel mort tenia
la perseguia
fort brauament,
diligentment
ne feu lanquesta
a sa requesta,
instant forment
pel parlament
fonch condemnada,
ser soterrada
viua dejus,
lo mort dessus,
e viua treta
duta en carreta
foral raual,
al cap dun pal
no gayre baix
obrat com haix
mesa la roda
per lull hon roda
ella lligada,
apparellada
dauall foguera
com metzinera

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

hi fos rodada
e ſocarrada
fins tot fos cendra,
la joue tendra
de pena fort
e dura mort
ab paciencia
pres la ſentencia
e la rebe,
ami tambe
qualque beuratge,
o mal potatge
fetilleries
o porreries
me haguera fet:
perço de fet
ma conorti
em deporti.
¶ Mes aquell any
hun cas eſtrany
en lo mon non
jorn de Ninou
ſe eſdeuench
yo tinguil rench
fiu conuidar
tots a ſopar
e rigolatge,
los de paratge
qui junt hauien
alli tenien
de tots potatges
de carns ſaluatges
volateria,
paſticeria
molt precioſa,
la pus famoſa
de tot Paris,
en hun paſtis
capolat trit
dom, cap de dit
hi fon trobat,
fon molt torbat
quil conegue,
regonegue
quey trobaria
mes hi hauia
hun cap dorella,
carn de vedella
creyen menjaſſen
ans quey trobaſſen
dun glal petit
tros mig partit
tots lo miram
e arbitram
carn dom cert era,
la paſticera
ab dos aydans
filles prou grans
era fornera
e tauernera,

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

dels quey venien
alli beuien,
alguns matauen
carn capolauen,
feyan paſtells,
e dels budells
feyen ſalçices
o llonganices
del mon pus fines,
mare y fadrines
quants ne tenien
tants ne venien
e noy baſtauen.
Elles matauen
alguns vedells
ab la carn dells
tot ho cobrien,
aſſaborien
ab fines falſes
les dones falſes,
e hun clot tou
fondo com pou,
deſcarnat oſſos
cames y toſſos
allis metien,
e jal vmplien
les fembres braues
cruels, e praues
infels, maluades
e celerades
abominables,
cert los diables
com los matauen
crech los aydauen
e lo dimoni,
fas teſtimoni
quen mengi prou,
may carn ni brou
perdius, gallines.
ni francolines
de tal ſabor,
tendror dolçor,
may non ſenti
per lo mati
de totes tres
feren quartes,
e llur poſada
fon derrocada
e la planaren,
ſal hi ſembraren,
e tots los coſſos
tallats a troſſos
cent ni contaren
los ſoterraren
en lloch ſagrat.
¶ Molt hagui grat
daquell pays,
may viu diuis,
bandolejar,
ni bregueiar,

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

homēns prou richs
e pacifichs
fuaus benignes,
dones malignes
moltes vegades
viu condemnades,
mil bandejauen
mes ne penjauen
que de rahims
per varis crims.
¶ Vnan penjaren
viua escorcharen
gran fetillera,
e metzinera,
de nit venia
fens companyia,
fola pujaua
e arrancaua
dens e quexals
dels qui en pals
alts execats
eren penjats,
la falfa folla
dintre vna olla
ben enguixada
llum amagada
ella tenia,
e fi fentia
algu paffas
e fa coftas
la defcubria,
de lluny paria
fpauentable
cap de diable,
per cinch forats
ben compaffats
los raigs exien
vlls, nas, parien
gran boca ab foch
ab femblant joch
tots fefpantauen,
fugir cuytauen
gens nos torbaua:
ans acabaua
fos maleficis,
porch ple de vicis
hun mal mati
fonch fanct Marti,
ella troba
la pell lexa
per ferne bots.

QVARTA

part, clou fon viatge
tornant a Valencia.

PVix ixquen tots
molt bella flota,
fent fort derrota
ab lo calt fol
de Iuliol

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

en les companyes
e gens estranyes
qui eren vengudes,
fem correguades
nons hi trigam
que calcigam
tota llur terra,
ben haja guerra
fa rey cortes
lo rey Franses
me feu largueſſa
vna duxeſſa
folla guerrera,
ma preſonera
de gran fiança,
per ma quitança
e del boti,
quant lo parti
per part dona
ellas fina
entregament,
dos mil e cent
dobles de nau
ella pagau
complidament
delliurament
tira ſa via.
¶ Yo quant hauia
puix rich potent
me viu dargent,

armes, vexella,
roba molt bella,
lli, lana, ſeda:
molta moneda,
tot exagui
e cambihi
ſeguramentt,
corteſament
pres comiat,
e ben muntat
ab cinch caneles
ab mes lliurches
a la Franceſa
tots gent corteſa,
per mes jornades
fent matinades
e curt dinar,
per caminar
cuytadament,
molt cautament
entre Gaſcunya
e Cathalunya
paſsils mollons
pels gutirlons
de carn ſens oſſos
al coll tan groſſos
paren mamelles
les falſes velles
daquells vilatges
certs mals beuratges

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

fan homens beguen
axils hi peguen
al viandant.
¶ En Lleyda entrãt
viu rocegar
puix ſquarterar
vna fornera,
ſols per tercera
e conduyr
ſon fill dormir
ab ſes lloçanes
parrochianes
en lalcauor
ab gran rigor
la executaren,
lo fill ſoltaren
per en jouent
ſer tant valent.
¶ De fet parti
tirant cami
fui al caſtell
antich molt vell
Moruedre dit
aquella nit
hun bon pages
vent lentrames
de ſa muller
en lo celler
adulteraua
que treſcolaua

li daua a enténdre
llcuas ancendre
la matinada
gran carbonada
metey ſa rella,
quant fon vermella
gran foch li feu
en lo camp ſeu
dins la fenella,
lexay la rella
ell ſen parti
ellas dormi
ab tal cauteri
ſon adulteri
curacio,
punicio,
hague condigna
e de cert digna
de gran mẽmoria,
prech en ſa gloria
Deu lo colloque.
¶ De fet yo broque
ves ma ciutat
fuy acceptat
per mon parent,
molt carament
ab gran placr,
per ſa muller
gronyant, renynt,
e preſumint

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

fos fill bastart
anaua en part
los dits croxint,
e dix hunynt
quin deu vos sal
tenim hostal
de lits fornit
digau marit
cinch caualcans,
preats galans
spluga bous,
per quins cinch sous
los aculliu,
e yo sabiu
hun bell robi
yo li doni
e la falague,
e de fet pague
quant despenia,
lo prom tenia
com pare meu
per son conreu
yo fuy persona
com a lleona
ellam miraua
nom oblidaua
lo benefici,
feya seruici
e gran honor
al prom major.

Llibre se-

gon, de quant fonch casat. Part primera de com pres donzella.

*

EN aquell punct
que yo fuy junct
en la ciutat
hagui comptat
quans anys hauia,
trobi complia
los trenta y dos
ab corredos
yom auengui,
compri, pagui
lalberch aquest:
arrell prest
debillaments,
e forniments
com conuenia.
Souint venia
la ranyinosa,
vella enuejosa
a visitar,
per aguaytar
si res portaua,
o sim donaua
lo marit seu.

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

om pagarien
ſens demanar
cert lo eſperar
fonch joch de falles,
trentamil malles
fonch la moneda
cert larboreda
e lalqueria,
fon, malqueria
bens confiſcats
hypothecats
en plets pendents
encartaments
de quantitats,
cenſals quitats
fictes cuberts
a cort offerts
mal carregats,
deutes pagats
ſens cancellar.
Vam concellar
qui bem volia,
e molt ſabia
en aqueſts fets
que lexas plets,
may per james
rebil promes
pagat axi,
ja nom dexi
fer lo degut:

haguim begut
ja les adiues
a mi nociues
al cos y boſſa.
¶ Era molt roſſa,
blanca polida,
e ben ſabida.
Yo no preſent
ab tots rient
la llengua aſida,
ab mi coſida
com ſi fos muda,
toſtemps premuda
ſols murmuraua:
Vn jorn ploraua
dixli perque,
hoy per ma fe
no plor per res
dich queu com es,
dix ben fartau,
perquem matau
llexaume eſtar,
volent reſtar
ſens del tot rompre
yo ſo qui compre
alfarda, treça,
lliſtada peça
bell drap de coll,
corda, treſcoll,
bonys, e polſeres,

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

lo prom pregui
e ſa muller
en tal penſer
me coſcllaſſen
em arreglaſſen,
yo la prengui
ſiu auengui
arau ſabreu
you dire breu.
¶ Ellam ſopta,
e fort repta
per quem tardaua
e que eſperaua
altre la hauria
quiu grahiria:
Tant ho cuytaren
quens eſpoſaren,
ellas dota
del que porta
ſenſe fermança,
ab confiança
cert ſanament
e planament
axiu paſsi.
¶ De fet penſi
que li daria
o que faria,
yo prouchi
e la rehi,
perles, rubins,

velluts, cetins,
conduyts marts vays
vernius duays,
per cots gonelles,
angles, bruxelles,
e bell domas:
Arrunçal nas
cabotejant
e morrejant,
ab gran menyſpreu
donay del peu,
veſtir nou vol,
diu que du dol
noy veu brocat,
de vellutat
hi fall faldetes,
tot par robetes
de criatura,
falſa coſtura
e mal tallat,
pijor forrat
diu mal del ſaſtre,
ſofri lempaſtre
no li dich res.
¶ En mi repres
yo ſtich mirant
la fi ſperant,
volgui prouar
ſon exouar
ſil me darien,

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

om pagarien
sens demanar
cert lo esperar
fonch joch de falles,
trentamil malles
fonch la moneda
cert larboreda
e lalqueria,
fon, malqueria
bens confiscats
hypothecats
en plets pendents
encartaments
de quantitats,
censals quitats
fictes cuberts
a cort offerts
mal carregats,
deutes pagats
sens cancellar.
Vam concellar
qui bem volia,
e molt sabia
en aquests fets
que lexas plets,
may per james
rebil promes
pagat axi,
ja nom dexi
fer lo degut:

haguim begut
ja les adiues
a mi nociues
al cos y bossa.
¶ Era molt rossa,
blanca polida,
e ben sabida.
Yo no present
ab tots rient
la llengua asida,
ab mi cosida
com si fos muda,
tostemps premuda
sols murmuraua:
Vn jorn ploraua
dixli perque,
hoy per ma fe
no plor per res
dich queu com es,
dix ben fartau,
perquem matau
llexaume estar,
volent restar
sens del tot rompre
yo so qui compre
alfarda, treça,
llistada peça
bell drap de coll,
corda, trescoll,
bonys, e polseres,

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

spill, orelleres,
crespina, trena,
collar, cadena,
coral, e llambre,
aloes, e ambre,
prou adzebeja,
clauer, correja,
bossa, aguller,
pinta, crencher,
stoig, gauinets,
guants, ventallets,
calces, tapins,
ab scarpins
de vellut blau,
mig cofre y clau,
quant trobar puch,
e tot loy duch,
res non volguc,
nim rospongue
tostemps callant,
yo deuallant
hun jorn la scala,
dix vna y mala,
Dolent catiu
yo malat viu:
mas malam vist,
malam prenguist
per tots tos obs,
tirar los strobs
sabries mes.

Son entremes
bel entengui,
noy respongui
en mi pensant
que per auant
lo seu desdeny
qui per poch seny
ve e jouent
plena de vent
e mal nodrida,
no may ferida
per sor ni frare,
filla sens mare
feta a sa guisa,
que als deuisa
sino gran fum
llur mal costum
yol me guarria.
¶ Puix a llur tia
siu scomesa
fugint despesa
de bodes fer,
En lo Giner
dematinada
poca amaynada
sols huyt, o nou.
Ella queu ou
e ses parentes
molt mal contentes
tores rabien,

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

e cridant dien:
hix dela roca
que ab tan poca
mencio facen,
elles que tracen
com se faran,
dema anaran,
tots los honrrats,
nobles, jurats,
caualleria,
al bell de dia
yra honrada
alt caualcada
en cosser blanch,
durant lo banch
del fre, parents
dels seus potents
puix prou ne te,
e vol tambe
robes nouelles,
joyes pus belles,
molts sonadors
e menjadors
tots vint cafats
murta, molts ats
complidament.
¶ Mesquinament
e amagada
esta vegada
nous ho pensasseu,
niu començasseu
car acabat,
menys adobat
may ho veurieu,
pensar deurieu
ella don ve,
e li conue
solemne festa,
ella qui resta
superbiosa
tota briosa
los vlls regira,
totas remira,
gronyint flastoma
com quis prẽ ploma
del cap e pits,
vngles dels dits
se remordia,
en aquell dia
per tals afrontes,
yo fiu mos contes
al temps de roses
tenir mes coses
apparellades
e arreglades.
Al terç diumenge
sis vol hi menge
tot lo veynat
rostit, cuynat,
sis vol ho bullen,

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

facen ques vullen
en aquell jorn
de cert en torn
trecentes lliures
despes en viures
tots hi menjaren
e ben ballaren
a llur plaer:
Lo desplaer
fon meu a soles
trobi violes
en lo meu ort,
e morritort
donzell ab malua:
Entrihi ab salua
mon primer past,
mengi ab tast
e fort mostalla,
al cap sens falla
be lam senti,
e nou mostri
dissimulant,
e no mostrant
en res conexer,
com man fet pexer
de cert pensau
per hauer pau
fuy pacient,
dilluns seguent
com fon dinats,
los conuidats
tots sen partien,
e sols me dien,
gracies grans
e molts infans
vos done Deu,
si res voleu
yo so tot vostre,
si be nou mostre
del que se fer
al menester
manau de mi.
¶Fau son cami,
leixen mal sa
lo nouensa,
la nouensana
romas vsana
com pago vell,
mirantse bell
roda ben alta
dels peus sa falta
nunca mirant,
mas yo tirant
al pacifich
vos certifich
que mon poder,
art, giny, saber:
quant treballaua
tot sesspletaua
de nit e dia,

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

en cercar via
per quens amassem,
ens concordassem
com se pertany,
ab quant afany
e temps per dent.
¶ Primer volent
la solaçar
e abraçar
a totes parts,
ariçons, carts,
porcha crespina,
no tenen espina
pus fort punyent,
porcell grunyent
tota la nit
era en lo llit,
com se gitaua
primer cercaua
lo coxinal
de son senyal,
nu del lançol,
si sta hon sol,
apres rallaua
si yo callaua
no responent,
deya dolent
so endiablada,
o so orada,
nom responeu?

mal sclateu,
tenintli corda
may me recorda
restas la mia.
¶ Si sa dormia
molt me enujaua
com se orinaua
tant y souint
lo llit podrint,
dalre pudia
quant li venia
son ordinari,
sens pus pensar hi
cames e cuxes,
les calces fluxes
tot sen omplia,
draps sis metia,
ab tal olor
e tal color
com Deu se sap,
llançaual drap
per los racons
dauall caxons
entre la palla,
noy dona malla
hom si trobaua
lal se dexaua
hon licahia.
¶ Mig any vestia
yna camisa

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

de sa diuisa
gentil brodada,
tota chapada
de rojes flors,
nunca del cors
sino podrida
trossos partida
las despullaua,
tal la lançaua
baix en la coua,
mudauas noua
cada vestida
mas no cosida
punct per ses mans.
¶Enles nits grans
e meyns de dia
yo may dormia
sens purgatori,
en lescriptori
tant me spayaua,
si caualcaua
sent qualque volta
a missa solta
yo men tornaua,
em acostaua
al mal dinar,
feya cuynar
yo finament
e netament
als meus sclaus,
ella les claus
ne tancadura
menys la mesura
ne regiment
del forniment
de ma tocaua
ni sen curaua,
res noy sabia
nis comedia
res ordenar,
menys lo manar
sols de paraula.
¶Seyas a taula
auent menjat
e almorzat
ja de mati,
tostemps ab mi
enfastijada
e desmenjada,
daltres viandes
feya demandes
cert imposibles,
menjas plahibles
dels ques cohien
noli plahien
tant fastijosa
com desdenyosa
e delicada,
com enfitada.
¶Sola sopas

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

es menejas
lo candeler,
fon lescuder
dins lo reboſt,
no vingue toſt
caych la candela,
feu be la vela
per les toualles
lexay fer falles
e flamejar,
per no tocar
lo ſeu, de ma
cert ſen crema
be la mitat.
¶Senyalat plat,
certa ſcudella
tenia ella,
taça apartada,
ſal no tocada,
ſon drap de boca,
tallar ſens broca
no conſentia.
¶Ni menjarja
carn del mercat
ſi hom penjat
algu hi hauia,
ni permetia
fruytan portaſſen:
be quey compraſſen
conills, perdius,

francolins vius,
de nit a foſca
enells la moſca
nunca ſi met,
plomats ſecret
hun gran coxi
ſe quen vmpli
en la cambreta,
foguer, olleta,
aſt, hi tenia:
allis cohia
ſenſe cuynes.
¶Los jorns faynes
entre ſemana
may era ſana,
al llit ſeſtaua
ellas lleuaua
tocades deu
com a la Seu
Deu ſi alçaua,
nunca filaua
ni dins dels guans
treya les mans,
james coſia,
ſols clau tenia
al ſeu mig cofre
ple de girofre,
e drogueries,
les aueries
de ſa perſona,

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

alguna eſtona
ella eſpiaua,
mas mes paſtaua
paſta de muda,
doli de ruda,
y de ginebre,
pols de gingebre,
molla de muja,
ab hunt de truja
o de rouell,
ab cert vermell
tret deſcudelles,
morros e celles
ſempeguntaua
quant ſen huntaua
faſtig me feya,
ab por ſe reya
de romprel pint,
meſtre de tint
de full vrgella
no apparella
ni fa mes tines.
¶ Ans de matines
çllas lleuaua
es perfumaua
fentſe ben olre,
los jorns de colre
la matinada
era afaynada
per ben lluyr

al bell febrir
dos o tres hores,
com van les mores
que ſon çabies
en ſemblants dies
tal ſen pintaua,
en miſſa entraua
com ja preycauen
ſi nos lleuauen
per ella totes,
ſi feya botes
les ques lleuauen
fort ſe beſauen
ab dos premudes
e reuengudes,
tots temps torbaua
es aturaua
lo preycador
per la remor
del conuidar
e ſalúdar,
ſi tart venia
pus tart nexia
ab anellada
nera lançada.
¶ Yo la eſperaua
tot ſe cremaua,
quant mal dinar
pijor ſopar
nagui callant

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

e ſupportant
e quant mal dia,
res nom valia:
ans pijoraua
ys rebelaua.
¶ Ma de paper
ploma y tinter
ella tenia,
quen eſcriuia:
may ho ſabi
per cas trobi
tot en la plega,
que fos ſeu, nega,
porfidieja,
cridant braueja
puja la quinta,
mas yo de tinta
ſes mans ſullades
viu prou vegades.
¶ Durant laduent,
ni fanchs ni vent
no loy vedaua,
ellam tocaua
mes de cent ſous,
cada dijous
ab noues manyes
y ab ſes companyes,
e manlleuades
e replegades
per la carrera,
no ſens faldera
paſſant per llonja,
ab vna monja
no menys febrida
ni ab mes brida
al ſeu coſtat,
per lo mercat
feya la volta
a regna ſolta,
mirant les tendes,
e per les ſendes
feyen li lloch,
com ſi fes joch
meſtre Cora,
qui dir pora
dels ciutadans
gentils galans
com los donaua
ols demanaua
a tots de fira,
may ſen partira
no fos deſpes
donat, mal mes,
tot en eſtrenes.
¶ En Magdalenes
apres entraua
crech ſe eſcanſaua,
oracio,
collacio,
no ſe quey feya,

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

venir lan veya
dites completes
per menoretes
o bosseria
feya sa via
quant sen tornaua.
¶ Souint anaua
de nit al nou
bany Dençanou,
o Densuau,
en lo palau
al despullar
y al bell ballar
en bells tapits
ahuchs, salts, crits,
ab ses vehines,
perdius, gallines,
pollets petits,
juleps, solsits,
ous ab gingebre,
los durs ab pebre,
grech e clarea
sense perea
la malueſia,
per corteſia
en gobelets,
los artalets
nols hi preauen
e si amprauen
pegats de lambre,
benjuhi, ambre,
aygues, almesch.
Feya fer fresch
molt citronat,
carabaçat,
prou gingebrons
e canyellons,
fin tartugat
e caponat
en lletouari,
lapothecari
pus ancia
en Macia
Marti sabent
en son jouent
qui la seruia
mil sous nauia
de tres vegades,
yo dich ausades
del quey restaua
que bes pagaua
de cadandana,
cert na Farfana
sa banyadora,
si be lunora
era complida
ans que finida
fos llur banyada,
acompanyada
de fabres, pardos,

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

ab balls, a lardos
cants e cançons
ab molts brandons
ella tornaua.
¶ Si may gosaua
dir de hon venia,
com? responia
ab gran furor
en la color
nou conexeu,
no merexeu
semblant tendror
ni tal olor
vos en grosser,
lo trauesser
es pera tals,
ab los capçals
deuen dormir,
e no tenir
tant empachades
ni agreujades
tals com yo so.
¶ Semblant canço
deya, e pijos,
de huy mes a vos
nous val corona,
de Guillamona
content serieu,
tant amarieu
vna aldeana,

dona serrana
qui visten capes,
del temps de chapes
sou e dantany,
no sou denguany
ja nous vsau,
vos jaus pixau
en la çabata,
la nostra gata
vos ne portau,
molt caualcau
tort en la sella
fan la escarcella,
o curt gambal?
sonau tabal,
o cornamusa?
tambe se vsa
sonar llaut,
e lo vellut
de tripa, groch,
e calçar çoch,
pus alt lo dret
mostrauuos fret,
e tant suau?
perque plorau,
fau la mostalla?
com la muralla
desembancau,
sech, flach, tornau:
podeu menjar,

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

ja blanquejar
lorta comença:
per mes offença,
o per mes toch,
leixant leſtoch
vos cenyiu fulla,
no pot lagulla
coſir ques roma.
¶ La cort de Roma
haura a ſentir
e departir
tan gran error,
reuenedor
feu tal parell,
hun cos tan bell,
alt com planço,
ab hun beço
chic caganiu,
ſech ronadiu,
ſlach ſetmeſi,
auar mezqui:
menja bonico,
caga poquico,
ſart mirmido,
pus ver capo
ſo emparellada:
Mils conſolada
com yo pore,
ſe que fare,
de tals lligons,

ab agres ſons
ſouint ne oya,
e ſofferia.
¶ Dijous llarder
digui muller,
lo temps ſacoſta,
de pendre poſta
en penitencia:
per continencia
partixcam llit,
dix haueu dit,
molt be preycau,
ara ſcoltau
dire tambe:
Lom qui ſabſte
daxo en quareſma,
a ciuquageſma,
cornut ſe troba,
eſpols ſa roba
qui apartarne
vol que nos arne:
prou es ſimolſa
qui no la ſpolſa
hun hora al dia.
¶ En caſa mia
ſi noy junyien,
o no corrien
toros per feſta,
caſcuna feſta
fins llum eneceſes,

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

moltes enteſes
o ſo cuydauen,
les qui filauen
com diu la gent
ab fus dargent
ſi ajuſtauen,
tambe y cridauen
jouens ſabits
ben eſcaltrits
llançats entrelles,
a coçeguelles
ells començauen,
puix pſalmejauen
de ſes endreces,
teles, e peces
que fan ordir
al bell mentir,
puix vnas clama,
laltra diffama,
altra deſpita:
laltra ſoſpita
altra flaſtoma
conten prou broma,
tot de mal dien
ey affigien
ab molts enuits
de llurs marits
e ſen burlauen.
¶ Apres jugauen
voleu palleta?

daume mandreta,
qui te lo anell?
dous eſt ramell,
capſa ab comandes
ab ſes demandes
hun arbre y cant
ocell donant,
mes dir rahons
deſuarions,
e marauelles
de cent nouelles
e facecies,
filoſophies
del gran Plato,
Tuli, Cato,
Dant Poeſies,
e Tragedies,
tots altercauen,
e diſputauen,
qui menys ſabia
mes hi mentia,
e tots parlauen
no ſe eſcoltauen,
yo beu ſentia
mas nom playa
ſon negre eſtrado.
¶ Cercantli vado
que lamanſas,
abonanſas,
de lariſpca,

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

per ſa viuda
dubtant no ſurta,
com ha la murta
yo la menege,
e llagotege,
ella menys ol,
rempte ſi vol,
res no li cele,
yo li reuele
tot quant ſabia,
e quant hauia,
tots mos ſecrets
haguels retrets
toſt en publich,
de cert vos dich
que feya rims
recitant crims
quem affigia,
en heretgia,
rebellio,
o tractio
ella ſabes
que hi cabes
cert nou celara
ans macuſara.
¶ Ventla mudable
e variable
mudi lo treu,
penſi per preu
que la compras,
e lam tiras
fentli parences
e prometences
que tot lo meu
feria ſeu,
ella preſent
fiu teſtament
fentla hereua,
de fet capbreua
tots mos cenſals
perpetuals
e los mouents,
ab ſos parents
ella feu lliga
menys que vna figa,
tot ho prea
mas bes penſa
ella que fora
mort yo ſenyora,
e partiria
ab quis volria,
com eſperaua
e deſijaua
que yo moris.
¶ Penſas cobris
la deſamor
lexas remor
ni tempeſtat,
ſa malueſtat
llauos dobla

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

desamobla
la casa mia,
del quey hauia
furta, roba,
en quant troba
auinentea,
no hac perea
dempenyorar
e trafegar,
vna tendera
e sa faldera
eren de lliga
feyen botiga
tres hi cabien
e reuenien,
robes de llits
bancals, tapits,
teles, toualles,
e vitualles,
argent, or, couré,
quant se pot mouré,
tot ho furtauen,
e trafegauen
ab arteria,
barateria
los ajudaua,
preu que tocaua
del que venia
se despenia
no se en que,
creh per ma fe
tot ho llançaua,
may no pagaua
res que prengues
de res degues
a miu dreçaua:
A b mi comptaua
lespecier,
sastre, draper,
e costurera,
tapins, velera
lo brunater
e confiter,
la bunyolera,
e casquetera
tenien talles
segons les ralles:
yo pagador,
del ordidor
e texidora,
cancjadora,
ni vanouer,
ni perpunter,
de lli comprat,
cuyt, ni filat,
may no viu contes.
¶ Vehent tals ontes
perdicio,
destructio
tan manifesta

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

altre nom resta
experiment,
darrerament
per ensajar
de bandejar
los seus guarips,
joch de nayps
de nit jugauen,
ab dos rumflauen
ella partia:
fouint prenia
les copes totes,
trinca de sotes:
si ans jugaua
copes llançaua,
puix nom valia
bastons seruia,
com al badoch
mudaua joch,
n' del noguer
dar li lloguer
perque del fruyt
jugauan buyt,
per reduyrla
jugue abirla
fouint ab ella,
joch descampella,
ni de la choca
com si fos roca
menys se mouia,

si responia
fols digues buf,
hauia xuf:
si deya baf,
tantost lo çaf,
al cap sentia:
Sa malaltia
vent incurable,
desesperable
de millorar,
de pijorar
essent yo cert
lo cap vbert
enfastijat,
molt enujat
mudi destil,
fiu codicil
del tot cassant
e reuocant
lo testament,
sauiament
yo posi prest
en cort protest
dins temps degut
com may rebut
lo dot hagues,
quey respongues
li fonch manat
ben intimat
ab escriptura,

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

ſa oradura
nos mitiga
nis caſtiga
gens per axo.
¶ Lo ſeu caxo
ple dampolletes
e eſcudelletes,
e barralets
ab mil potets
tot ho trenqui,
e li prengui
ſos ornaments,
abillaments,
anells, manilles,
vels, beatilles,
largenteria,
e pelleria
men alleujaren
e mo pagaren
tantoſt, o tart:
mas no lo quart
del que coſta,
may ſa coſta
a la raho.
¶ Com pharao
cor endurit,
dur, empedrit
e pus maluada,
aconſellada
no ſe per qui

molt loy gray,
ab llarch cartell
poſam llibell
fort de repudi,
ab gran eſtudi
articula,
e preſt proua
que era caſada,
daltri eſpoſada
primer de mi,
e que dormi
ans ab aquell,
cert vn cornell
ella cornella,
feune parella
lo magnifich
en Guaderich
lo de Soler,
canonge ver,
doctor legiſte,
gran canoniſte,
official,
tragueſ lo mal
de caſa mia
feren ſa via.
¶ Yo delliurat
e deferrat,
tret de gran fanch,
romangui franch,
cert quim tragues

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

si yoy jagues
de mig dinfern,
en lull vn pern
si mi ballaua
quim delliuraua
mes alegria
no mostraria,
gran goig hagui
com romamgui
daquell diable
incomportable
desobligat
licenciat,
poder entendre
si volgues pendre
altra muller
com carceller
pres me tenia,
ma homenia
puix fonch quitada
e rescatada
yo reposi.

quem fon vchina
per mi pregada,
e ben pagada
fiu guardadora
receptadora,
e tot lo meu
al consell seu
acomanant
yo confiant
del beguinatgē
fiu mon viatge
de ves sant Iaumē
dichli stojaume
ab molta cura
sots tancadura
lo queus coman,
al sanct Ioan
o Iuliol,
si Deu o vol
sere tornat,
e ben ornat
del necessari
pensi danarhi
cami tirant,
poch sospirant
per lo passat
assolaçat,
per lo present,
éram plasent
pensantme forro,

SEGONA part, com volgue pendre beguina.

PVix prepost hun vot cumplir ans del partir, vna beguina

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

e tret del corro
hon meſcorchaua
emgarrochaua
la carnicera,
al mig jorn era
paſſat Bunyol,
e poſt lo ſol
fuy en Requena
per bona ſtrena
trobi gran feſta
prou deshoneſta
no coneguda:
Mas auenguda,
vna ſpoſada
ja desflorada
ans de caſar
lo jorn darrar
apparellada
ben emperlada
ſabe fingir,
moſtrant tenir
al cos diable
eſpauentable
torcent la cara,
pres vna vara
mou tots de brega,
la gent ſaplega
maraujellats
los peus lligats
les mans tambe,

la gent ne ve
deues laſgleya
alli ſin feya
deſfections
e varions
ab lo eſpoſat,
lo bon curat
vol la ſenyar
de ſus poſar
ay gua beneyta,
ſurt la maleyta
fingint pintures
de diablures
diu que noy creu
fentli la creu
ell la conjura,
ella perjura
de Deu renega,
ell ſi carrega
ab tot ſon ſeny
pus fort la ſtreny,
diu ixca toſt
per lloch diſpoſt
no fent gens mal
ala final,
la reſabida
mudant veu crida
non vull exir
ſens ben obrir,
o eſquinçar

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

ben exemplar
aquell forat
qual te guardat
mes en lon cos,
crida lesfpos
ab alta veu
al plaer seu
per hon se vulla
puix tost saculla
rompa y esquexe
puix no la vexe,
mes nol forceu,
nel conjureu,
pregaulo ixca
sols ella vixca
no cur de pus,
dient Iesus
fingint sestorta
mostras mig morta
com esmortida
esbalayda
clamas del lloch
baix dix, gran foch
cert me ha dexat
tot scorchat,
par foch saluatge,
such de plantatge
crech lan guari,
axi cobri
son fallimen t,
tot hom content
lo nouio mes.
¶ Dimecres apres
com men exia
fel compañyia
e fent per mi
de cert trobi,
segint monjoyes,
plans, monts, e foyes
e rius passant
fuy al cos sant
de la Calçada,
ciutat murada,
vna vil hosta
royn disposta
a puteria,
llauos tenia
en sa posada
vna bregada
de pelegrins
vells e fadrins,
hu lin alta
e requesta
li fes plaer
nou volgue fer,
la vil bagassa
mes li la tassa,
dins son fardell
partint sen ell
menys la trobaren

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

feu quel penjaren,
los altres tiren
llur vot cumpliren,
com sen tornaren
de fet anaren
veurel penjat
poch apartat
del gran cami,
viu lo fadri,
dix, despenjaume
beneyt sanct Iaume
ma sustentat,
lo greu peccat
fon descubert,
e fon pus cert,
car com cuytassen
el demanassen
al president,
ell respondent
a llur querella
per marauella
dos cuyts oçells
presents tots ells
resuscitaren,
e alt cantaren
gallina e gall,
sens entreuall
losta damnada
prest fonch pẽjada.
¶ Yo caminant
ades pensant
ades rient,
fuy en ponent,
a qui vetli,
del tot cumpli
ma romeria.
¶ Yo men venia
viu fort pelea
dins vnaldea
en hun carrer,
marit, muller,
viu emplasar,
fort acusar
que adulterauà
ella negaua,
ferro calent
vermell ardent
li feren pendre
veren encendre
de fet la ma
totas crema,
no la scoltaren
de fet voltaren
sentenciada,
fon degollada
per son marit.
¶ Fuy en Olit
vila molt bella,
dona ja vella
hi viu portar

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

a soterrar,
sobre lo cos
molts grans plos
feyen e plant,
vna cantant
alt endechaua
e coblejaua,
mal dient fort
la falsa mort
per massa tost
hauer desbost
dona semblant,
darrer leixant
lo marit viure,
prenguim a riure
com les oy,
era fadri
joue, lo mort,
e per sa sort
vint y cinque
marit dels que
haguts hauia
mentres viuia,
elles encara
lo cap e cara
sen arrapauen,
cabells pelauen
com no moria:
ans romania
lo joue viu.

¶ Passi lo riu
gros Darago
en Alago
desfiu ma trossa,
en çaragossa
galant entri,
e dret tiri
descaualcar
al sant pilar
qual quant viuia
santa Maria,
angels obraren
ells lo portaren
per saluetat
a la ciutat:
hon prehicant
lapostol sant
mes gent lo oy
es conuerti,
puix ala nau
hostal, pensau
millor posi,
dones trobi
molt deuisades,
ençafranades,
ab mil tocados,
mirils estrados
de les senyores
puncts ni tisores
no si tocauen,

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

nis practicauen
fusos, filoses,
les generoses
e grans nobleses
com diableses
axis deporten,
allis conforten
los strangers
no en vergers
car no ni ha,
viu lendema
comouiment
de molta gent
per vna presa
en carçre mesa
hon era estada
tres anys tancada
adulterant,
marit instant
denunciada
sentenciada
pera penjar,
fent semprenyar
a hun bergant
articulant
de son prenyat,
fonch porrogat
lexecutar
per scapar,
pres per partit
hauent parit
fort treballas
prest semprenyas
quatre vegades,
continuades,
hun matcix dia
ella paria
e semprenyaua,
axi guanyaua
lo porrogar
feuho durar
pus de tres anys,
ab los tacanys
qui li aydauen
los que posauen
en la cadena,
a la cinquena
yo fuy present
per manament
dels salmedines
quatre madrines
la remiraren
e depositaren
ab sagrament
concordament
no ser prenyada,
fon enforcada
al mercadal
hon lo dogal
li fon tallat,

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

car fon dubtat
concebiment,
gran mouiment
al ventre veren,
preſt la meteren
dins lalmodi
be ſe per qui
lo ventre vbert
pus clar e cert
a vll mirada
fon prenys trobada
hauent mentit,
fals referit
les paſtoraces
de madrinaces,
lo llur fals dir
la feu morir,
molt mes parira
ſino morira,
tambes mori
dins lo fadri
ſens batejar
e feu errar
los alguaſis.
¶ Ans quem paris
vna torbada
dona barbada
tant rabioſa
com anſioſa
de ſer amada,
entenebrada
per lo diable
feu cas mirable,
gran errogancia
fet dimportancia
e gran eſpant,
contaminant
la ſua fe:
No ſe perque
ſols geloſia
crech lay mouia
ellas clamaua
molt la tractaua
ſon marit mal,
penſa al raual
o moreria
conſell hauria
dun ſarrahi
llur alfaqui,
per ſon diner
lo fetiller
dix ſil pagaua
e li portaua
ben amagat,
lo cos ſagrat
cert ell faria
que la volria
be ſon marit,
preſt fet e dit
en la çapella

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

qui es molt bella
de sanct Miquel,
calat lo vel
ellas confessa
ab molta fressa
pres falsament
lo Sagrament
sanct del altar,
com qui torcar
sen vol la boca,
la sancta coca
sen trach sancera,
en candelera
o cofrenet,
com pus secret,
pogue tanca,
de fet torna
dix jal tenia
hon ho volia.
¶Dix queu portas
e com cuytas
ab molta raxa,
obrint la caxa
quey hac dexat
son transformat
hun bell infant,
tot rotilant
e luminos
molt gracios.
tot nu jahent,
lo qual vehent
com qui sol mira
al moro tira
tota sglayada,
alienada
fora de si,
lo tagari
perro maluat
tot atronat,
dix sen tornas
tot ho cremas,
prouchiria
per altra via.
¶La renegada
endiablada
folla, dement,
Deu no tement,
no res dubtant,
ni gens pensant
en lo quey feya,
crech que noy veya,
feu gran foguera,
la candelera
mes sus en mig,
apres affig
llenya y carbo
tost lo caxo
son ben cremat,
tot abrasat,
lo sanct cosset

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

del infantet
romas illes,
de foch sospes,
lo seu cremar
restan la llar
mirablement,
pus resplandent,
e semblant viu
entrel caliu
no socarrat.
¶ Tant leig peccat
nol puch narrar
sens fort plorar
lo paper mulle,
lo ja escrit sulle
lachrimejant,
continuant
sos pensaments
porta sarments,
lenya molt mes
pi sech y mes,
mes foch encen
molt fort enten
fer de tot cendres,
era diuendres
entorn mig dia
ella sabia
lo perro ca
fer la çala
en semblant hora,
arrapas, plora,
no sap que fer,
veyal sancer
no gens fumat
ni alterat,
brases e foch
tot li fa lloch,
cega per yra
lo cami gira
ves la mesquita,
plorant recita
son mal nouell
per mal consell
seu quant ha fet.
¶ Lo vell moret
hix del alquible
per lo terrible
por daualot,
pensa quant pot
en si discorre,
sols li occorre
dir a la fembra,
qui espines sembra
descalç no vaja,
qui molt sensaja
al aygua anar
ell ha alleixar
lo coll o lansa,
tota esperansa
tinch ja perduda

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

si nons ajuda
Deu poderos
morts som ab dos,
si nostre cas
pels populas
sera sentit,
prengam partit
tal quens delliue,
que pugam viure,
ab dos morrem
sino correm
dret a la Seu,
e vos al peu
del confessor
lo gran error
que fet haueu
confessareu,
e yo mon mal
al general
major vicari,
sens gens mudarhi
recitare,
accusare
mon fallimen
discretament
prouehiran,
sins guiaran
e som estorts,
ab dos som morts
ley mudare

renegare
de Mahomet
axiu promet
tot axis feu.
¶ Bisbe sabeu
mana al vicari
ab son nothari
se desfreçassen
e quey anassen
a la vesprada
apres tocada
la oracio,
relacio
certa li feren
del que pogueren
vn tant mirar,
puix feu manar
al gran prior
son confessor
ab certs deuots,
bons sacerdots
la nit vetllassen,
tot ho guardassen
dant bon recapte,
de ma dissapte,
hach ajustats
los quatre estats
homens de titols,
los dos capitols,
religions,

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

nobles barons,
e cauallers:
los conſellers,
o conſolat
de la ciutat,
gran part del poble
al lloch pus noble
ſanct Saluador,
ab gran feruor
volgue preycar,
manifeſtar
lo dit a tras,
tant orrent cas
exorbitant,
mes confermant
la noſtra fe,
deuot e be
feu lo ſermo
gran profeſſo
molt ſingular,
feu arreglar
primer les creus
ab altes veus
los coronats
e ordenats
Pange cantant,
los lechs portant
llum en ſes mans
los ſenys ſonans
e les campanes
ſens mans humanes
pels campanas,
e com tornas
ab gran honor
en vn plat dor
lo cos poſat,
fonch depoſat
ſenſe tancar
ſobre lo altar
de ſanct Valero,
E tot lo clero
llegint, vetlant,
e contemplant
tota la nit,
lo Sanctſperit
hac reuelat
al Sanct prelat
la Euchariſtia
que la faria.
¶ De fet ordena
res no ſi vena
de ma Diumenge,
e no ſi menge
carn per algu
tot hom deju
vinga ſcoltar
lo ſanct orar,
volgues veſtir
a miſſa dir
del Sagrament

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

solemnement,
ades cantant
ades plorant
per la offerta
ell no concerta
ni vi, ni pa,
sols en la ma
lo sanct cos pres
dient lo ves
com lofferi
se conuerti
cobrant la forma
segons la norma
quen lostier
per lo ferrer
era sculpida
arredonida,
com son primera
hostia vera
la qual sumi.
¶ Axi fini
la furiosa
e perillosa
daualot gesta,
solemne festa
miraculosa,
e profitosa
als bons e fels,
als mals infels
e folls increduls,
heretges emuls
contrariosa,
e vergonyosa
a dones tant,
per temps auant
sabi la fi,
com cert feri
la donal llamp
anant al camp,
en çaragoça
buydi la bossa
tant aturant
strados cercant
gran temps perdi.
¶ Tiri cami
fuy a Terol,
de hun fillol
secret, honrrat,
y fuy amprat
a ser compare,
fonch la comare
vna nobleza,
gran confraresa
de sancta Monica,
vna veronica
dorniellada
molt be esmaltada
li viu als pits,
gests e vestits
tots de veguina

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

de la reyna
dona Viulant
llauos regnant
era nodrida
fresca polida
ab dos anant
e passejant
cercant lasgleya
per lo quey veya
metem en noues
contres e proues,
be cortesana,
mostrantse sana
cateminant
e batejant
de peus estigue
may se sigue
aquella nit,
lo fill parit
mateix hauia
quant se atriuia
per fer son fet
del fillolet
propria mare,
tambe comare
son e padrina,
ella madrina
son e partera,
pare cert era
lo capella
quil bateja
may viu tal acte,
creyem llur tracte
ser ben cubert
son descubert.
¶Puix caminant
e rominant
que fer deuria
e com viuria
sense destorp,
dins en Segorp
yom recordi
e acordi
que la beata
sim era grata
e fos honesta
humil e presta
al que volgues
que la prengues
per companyona,
e muller bona
molt a mi cara,
seram auara
no guastara
ni rastrara
tan longues faldes,
e tendra baldes
en la finestra,
es dona destra
pobra criada

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

no gens dotada
molt de be ſab
e del ſeu cap
ferne ma guiſa.
¶ Lome deuiſa
en ſi prepon,
e Deu diſpon
e proucheix
a quil ſerueix
al profit ſeu,
ell ſols preueu
lo venidor,
fa lo millor
per be nos moſtre
al vtil noſtre:
Sa Mageſtat
per pietat
me inſpira
e conſella,
miras lo pas
ans que cuytas
ſaltar auant.
¶ E fuy membrant
de hun retoch,
qual dix vn coch
a ſa ſenyora,
gran tragadora,
qui maſſas cuyta
crua, mal cuyta,
o maſſa calda
ab que eſcalda
pren la vianda,
ſi la comanda
no fos diuina
la vil beguina
del primer alt
de calt en calt
cuyta o crua,
veſtida, o nua
haguera pres
fon lo reues.
¶ Quant arribi
del que trobi
dire ſumari,
tot lo contrari
del que penſaua,
yo jam cuydaua
ſer adreçat
e ben caſat,
ſols encartar
li lexouar
me conuenia,
cert jam tenia
per repoſat
e beſmerſat
de bon cabal.
¶ Mas lanimal
fet a reuella
veig que confeſſa
llarch e ſouent.

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

yo tinch be esment
com se comporta
veig q̃ quant porta
es tot pintat,
humilitat
non hi viu molta,
a part escolta
molts parlaments,
perdons conuents
molts ne visita,
prengui sospita
de sa manera.
¶ Resta darrera
ellan lasgleya
ab molts se reya,
com lopreych feyen
e totes seyen
sagenollaua,
o de peus estaua:
si la tocauen
qui prop li estauen
de fet bonia,
may se mouia
sisuol vingues
qui mes valgues
e fos quis vulla,
ab vna agulla
totes punchaua
e barallaua,
per quempcycu?

quem estrenyeu,
com no callau?
molt me torbau,
no destorbeu
qui seruix Deu.
¶ A totes hores
ses belles hores
historiades
e ben pintades,
dor tancados
molts girados
souint obria,
cert no sabia
conexer lletres
arreu los metres
fingint llegia
los vlls vogia
deça y della,
hun capella
la combregaua,
hostia li daua,
sens consagrar,
a may fallar
cada semana
com a terçana
fent paroxismes,
ab certs sofismes
ells sentenien
ab dos venien
al combregar,

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

dauant laltar
de la capella,
portauas ella
sa toballola
ell ab la estola
ydolatrauen,
puix alt parlauen
per ques oys
en parays
que desijam,
prest nos vejam,
ay pare meu
fosseu y breu,
ja filla mia
huy fos lo dia,
yo ja so presta
aquesta sesta
ja la fruys,
lo parays
que nomenauem,
e desijauem
era vn llit,
pintat, fornit,
ab ses cortines,
altres beguines
ses companyones,
e tacanyones
en aquell lloch:
Per fer son joch
si concertauen
e replegauen.
¶ Hun menor frare
li deya mare
dauant la gent,
e molt souent
la visitaua,
e li mostraua
per son deport,
de monacort,
e contemplar,
e de parlar
del diuinal,
del mundanal,
e vida actiua:
Molt era esquiua,
baxet parlaua
e començaua
aue Maria,
o loat sia
Deu Iesu Christ.
¶ Que desus vist
cot e mantell
de gros burell,
roba jusana
de fina lana,
prima listada
vert, blau pintada
duva almexia.
¶ Ella texia
de son offici

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

algun cilici
tots los venia,
may sen vestia
algu en la esquena,
¶ Dijous de cena
dabid vestida
e prim cenyida,
la creu portaua
may se tocaua
de disciplina.
Al coll justina
duya e mostres
de Paternostres
e agnus dor,
en dret del cor
lo llit volia
lla hon dormia
flux, moll e bla,
egual e pla,
ab flos e rama,
ab timiama
lo perfumaua.
¶ Acostumaua
taula bastida,
e ben fasida,
no quaresmal:
mas de carnal.
May dejunaua,
ni peix menjaua,
gran mal li feya
e axiu deya,
quant se lleuaua
aconsolaua
lo seu ventrell
ab hun gobell
de malvesia.
¶ De hypocresia
e de parença
hagui crehença
tot son comport
fos de coll tort
rosega altas:
Sino faltas
en pofembria
queu com seria,
mas aduertint
e inquirint
de honestat
gran malvestat,
la beateta
hauia feta
prou subtilment,
Ella vilment
se troba prenys,
poch mes, o menys
de vns tres meses
ab certes preses
de diablures
dos criatures
se feu sortir,

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

e abortir
secretament.
¶ Yon fuy felment
certificat
de son pecat,
sense blasmar
ni difamar,
li fon prest dit,
cercas partit,
yo li presti,
e la vesti
tota de nou
vltra son sou
mes de pagada,
sen son anada
casa llogar,
al boualar
dels Augustins
entrels beguins
e sant Franceseh,
al carrer fresch
hon fan roclons
per los perdons
poder guayar,
sense banyar
los seus tapins.
¶ Alguns vehins
loy demanaren
e lan reptaren,
per quina via
de casa mia
sen era exida,
som desexida
de ocasio,
de tracio
ell minfestaua
em requestaua
ab sa vellura,
rompes costura,
ab vot sarzida
e recosida
ab fermetat
de volentat,
diu som guardada
e apartada
dauinentea.
¶ Deya malea
fals inculpant
e increpant
qui mal noy mir,
e oy dir
com a altres dia,
que no podia
Deu prou seruir,
volguin exir.
¶ Son beguinatge,
e beatatge
en mal finaren,
e sespletaren:
car quant son vella

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

deyas donzella
tota deuota,
fon alcauota
duna vehina,
bona fadrina
fon acusada,
sentenciada,
be laçotaren
e bandejaren.

TERCERA part, cõ pres viuda.

EN aquell any
mossen company
valent confrare,
ell e lo pare
den Remolins
eren vehins
antich preuere,
la de sanct Pere
missa oyda,
hun jorn me crida
dixme, mossenyer
yo9 vull be strenyer
mas perdonau,
no ygnorau
quel casament
es sagrament
per Deu manat
e ordenat
dins parays?
perçous auis
per charitat
ja la mitat
teniu del temps,
a veles, remis,
vos ve vellea,
dot ni riquea
nous deu torbar,
yous vull trobar
muller barbuda,
vna tenguda
en gran estima,
huy es la cima
entrenuiudades
lo mon ausades
cercar porieu
no trobarieu
mes fes per vos,
ha trenta y dos
anys temps complie
daltre marit
es ja vsada,
dona trencada,
ab mis confessa,
yo se sandreça,
es guanyadora,
grán manadora
tot ho sab dir
no vol cosir:

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

car prest exorba
perquel cap torba
ni debanar
per no sullar
mans de saliua
filosa esquiua,
mas tix be vetes
de seda stretes,
e tey gran pressa
cert vna pessa
tix cascun mes
poa dines,
may senuerniça
hou souint missa
es en la seu
sabeu hon seu
dauall la trona,
es cosa bona
voleu la veure?
non podeu beure
en carabaça,
aquesta abraça
huy los majors
dels regidors
sereu parent,
en regiment
de fet caureu
per ella haureu,
tots los officis
e beneficis,

molt prestament
de cert nous ment,
juruos per Deu
qui vist haueu
huy en mes mans,
com dos germans
ab dos viureu
anem veureu
creume veniu.
¶ De fet la viu
prou rebedora
e passadora,
fuyne calent
semblam valent
e fer per mi
tantost fermi
lo maridatge,
aquest potatge
lo capella
lo tornella,
fonch socarrat
ell enganat
me engana.
¶ Prest demana
alguns dels seus
e yo dels meus:
mas lesposar
ab reposar
may sencontraren,
desquens arraren

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

fens beneyr,
lo malayr
quins acosta
ens ajusta
molt si vsaua,
ella abusaua
de fets e dits
fentme despits
rebotejaua,
deya, rallaua,
parays haja
e bon pos naja
mon mort marit,
dell he parit
yo tres vegades
en ttes anyades
que fom ab dos,
yo veig que vos
no curau gayre
ab gran repayre
yo y ell viuiem,
tots nus dormiem
ensemps les festes,
dijous e festes
volateria,
Al alqueria
fouint fopauem
mas nons popauem
com feu vos ara,
nons era cara

cosa volguda
millor venguda
e mes amada,
dell acceptada
fuy per ma fe,
de vos nou se
gens nol seguiu,
ja fos ell viu
costasmel dit.
¶Deya en lo lit
segons que veig,
cert mal e leig
vos me tractau:
car retractau
tot quant yo man,
si res deman
may sen fa res,
vostres dines
e quant teniu
de miu cobriu,
res nom fiau
ni confiau,
sabeu guardar,
veiguos tardar
que res nom feu
del que sabeu
may men parlau,
nim reuelau
vostres secrets,
centmil retrets

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

ſem blants me deya,
pijor me feya.
¶ En obres, geſts,
en tots ſos fets
era maluada,
mula folgada,
mohina parda,
treta dalbarda,
mula de moro,
braua com toro,
falſa traydora
rebuſnadora
deſenfrenada,
deſaueada,
de fre, cabeſtre,
molt fors en deſtre,
pijor en ſella,
queus dire della?
Quanta malea
tota laſprea
que al mon ſe lig
mes ni afig,
tota maldat,
poca bondat,
al mal promptea
al be perea,
de molt parlar
e poch obrar,
molt enuejoſa,
ſuperuioſa,
lo capella
quant men parla
be dix barbuda,
luny la ſaluda
diu la referta.
¶ Ficta cuberta,
fort coratjuda,
nunca batuda
ne vltrajada,
ſenyorejada
nunca per hom,
may per mon nom
me nomenaua
axim menaua
com ſi fos goç
o portas boç,
vell auançat
yo ja canſat
de tempeſtats
e malueſtats,
perquem fartaua
men apartaua
de ſentir crits,
remors, brogits,
e bregues braues
ab les eſclaues
que foren meues
les que dux ſeues
molt fauoria
e auorria

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

tots mos parents
e ben volents
amichs antichs,
criats de chichs
mal los volia.
¶ May se dolia
ne duya dol
si qualseuol
dels meus moria,
e si guaria
nols visitaua,
a tots vedaua
nos acostassen,
ni may entrassen
en ma posada,
mal reposada
maliciosa,
de mi gelosa
stretament,
pacientment
may ho prenia
si tart venia,
e quant hi era
tots temps guerrera
dauam turment.
¶ Rahonament
may comportaua,
si hom contaua
quants anys hauia,
lo cap tenia
ja bruxellat,
lo front ruat,
e no paria:
no li plahia
dels anys parlassen
nils hi contassen.
¶ May concebe,
e yo se be
en queu perdia,
ella anys hauia
quant mengani
e la prengui
quaranta y mes:
la que tal es
ja poch concep,
com qui vell cep
empeltar vol
tart na mallol,
mas puix purgaua
della esperaua
que fill nauria
no romania
per ser molt grassa,
ni magra massa,
ni malaltia
no la retia
parir inabil,
mas era labil
punta corrible
ab mi terrible

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

e desamable,
inacordable
peral concebre,
per lo pesebre,
temptant entrar
may impetrar
pogui son grat,
e sens desgrat
fos lacostar.
¶E lempeltar
no ha obs força,
lescut descorça
exerç agulla
coue se culla
quant es de tempre,
ab delit sempre
obrant sens cuyta
lo ques fa ab luyta
may ha saho,
per tal raho
no semprenyaua
ella reynaua
incessantment
e inconstantment
y treballaua,
perho fallaua
no component
e disponent
a si matexa,
ella no dexa
cercar metgesses
velles vrquesses
emprenyadores,
les banyadores,
mores, madrines,
les adeuines,
e apothecaris,
los erbolaris,
e triagues,
hon que pogues
remey trobar,
volgue ensajar
vna tacanya,
metgessa estranyā
fon de Bigorra
qui vella y porra
tot Arago,
de Rossello,
fins a Valencia,
ab sa sciencia
gorrat hauia,
quant li venia
qualque raxosa,
e desijosa
de fills concebre,
clauells, gingebre
los feya pendre,
dantlos a entendre
per la fredor
que lo llauor

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

poquet impur
del marit lur
res noy valia,
ella tenia
en sos retrets
jouens ben trets,
bons companyons
qui los renyons
tenien calts,
ans de tres salts
li prometia
que prenys seria,
molt hi guanyaua.
¶ Com practicaua
de medicina,
dita madrina
per mala via,
la muller mia
beu conegue,
mas no volgue
semblant metgia
sols aquell dia
son hun poch bona
a poca estona
mo conta tot.
¶ Del primer bot
dret men ani
e referi
lacte tan vil,
al bon Boyl
gouernador,
ion assessor
misser Rabassa
dix, tal bagassa
mon consell es,
sens fer proces
si es contra fur,
gens no men cur
per euitar,
escandalizar,
tan trist marit
a mija nit
dins sa posada
ser offegada
secretament,
discretament
e be sonch set,
quant bort secret
resta ledesme.
¶ A mon bon esme
cert dos milles
de sous despes
metges pagant,
cercant, mudant,
fins als astrolechs
ab falsos prolechs
jutjant falsia,
per grumencia
e ses figures
fan oradures,

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

mes la quils creu
a tots arreu
recorregue,
tots los cregue
vns calda deyen,
altres la feyen
freda y humida,
o adormida
tots variauen
e langanauen
dells ser lligada
enfetillada
li feyen creure,
ferenli beure
mil beurajades
prou mal forjades,
en banys, vntures
e faxadures,
perfums e cales,
vlceres males
li concriaren,
e li causaren
salt de ventrell
en lo ceruell
malencholia,
e melerchia
molt la guastaren,
e la cremaren
tota secada
y eticada,

per lo parir
cuyda morir.
¶ L anima ab cos
yo dirte gos
o abjurada,
o cert damnada
que fora morta:
sino quen lorta
al alqueria
que yo tenia
la siu portat,
siulay estar
per mes dun any
hauiay bany
e molts deports,
ab bons conforts
e valent metge
son mal de ferge
e batiments,
esmortiments,
e la flaquea:
sino brauca
tot las cura.
¶ Poch apura
sa consciencia
per aparencia
se confessaua
e no cessaua
que no bornas
e prest toruas

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

al natural
ques inmortal:
car la esperança
dauer criança
vn horal dia
li recudia.
Feu prometences
fer abstinences,
llexar arreus
nomines, bi eus
tot ho crema
en lendema
tallas la coa.
¶ Volta la proa
als sanctuaris
dona als suaris
bells vestiments,
molts ornaments
calzers, toualles,
grans presentalles,
terraces, liris,
ymatges, ciris,
dargent e cera,
perque saspera
no fos frustada,
Era temprada
cercar les vetles,
hermites, cetles
cada dissapte,
mas lo recapte

quella cercaua
may lo trobaua.
Deu nou volia,
car nol colia
de tot son cor,
del oy, rancor
nos desexia,
no merexia
may obtingues
que retingues,
ni que fill entre
dins lo seu ventre,
may ni rebe
ni concebe.
¶ Tots temps entesa
en tal empresa.
giral penell
a mal nouell
fent malefici
e ladronici
de vn fals crim,
machinat prim,
maluat diforme,
molt leig enorme,
fingis prenyada,
e mija anyada
ella ginya
e trachmanya
ab tots sos senys
mostrarse prenys,

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

dix sent me llassa
vn mes me passa
ja ma camisa,
de bona guisa
e prou purgui
deu draps nagui,
com so dolenta,
trop me calenta,
sino vomite
tantost menfite,
mostra petits
ja vol confits
demanal moll
la carn del coll
e los coprons,
menjar carbons,
fingis mastega
algeps rossega,
e beu llexiu,
e sobreuiu
dix ques cenyia
aximpenyia
lo temps auant,
a part dauant
les mans plegades
tenint alçades
gros infingint
e affegint
als pits cotons,
los mugorons

duya alquenats,
morats, tenats,
mostrant senyal.
¶ A la final
fidelitat,
e veritat,
posant a part
suppossa part
ab sos mals tractes
e pijos pactes
ab la madrina,
e la padrina
cert no pofembres
les males fembres
elles ordiren:
fals part cobriren
en certa hora
que fuy defora
prest fonch partera,
la falsa artera
mes sen lo llit,
molt embellit
de huyt palms alt,
seune bell salt
la ques deyama,
trencas la cama,
lo cap e braç,
ab lo cabaç
de les cotetes
e vanouetes,

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

del fill tan car
feren tancar
finestres, portes,
ab tancaportes
de raç, cortines,
perdius, gallines,
infinits ous,
noscades nous
e totes salses,
les dones falses
prou ni spletaren.
¶E concertaren
que fos la dida
qui hach parida
la criatura.
¶Per oradura
pus fort erraren
car yteraren
Deu no tement
lo sagrament
del sanct baptisme,
mas Deu altisme
qui bens e mals,
e cominals
tots inuestiga
e los castiga,
lo pus cubert
fa mes vbert
res no lis cela,
tot ho reuela.

Les males mares
ab grans compares
rebatejaren
e galejaren
feren gran festa.
Deu los tench presta
dolor e plor,
la sua flor
entrelles geya,
la vnas reya,
laltra cantaua
lo chich mamaua,
tots sadormiren,
dormint se giren
qualseuol delles
braç, y mamelles,
sus li posaren,
mort lo trobaren,
ben acostat.
jus llur costat,
la mort los cou
la bregas mou
e fort baralla
grans crits sens fallā
feren abduy.
¶Yo semprey fuy
e ben cuytant
pero cuydant
que fos fill meu,
girim a Deu

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

ab continencia
de paciencia
e beu prengui:
mas reprengui
fort les fembraces
dormidoraces
de negligencia,
e gran offensa,
per lomicidi
e fillicidi
a Deu han fet.
¶ Per llur fort plet
tots los vehins,
vells e fadrins
se despertaren,
tots hi passaren,
tot llur ruydo,
crits appellido
los fon publich:
yo lo melich
viu arrancat,
caygut secat
ja de molts dies,
per moltes vies
fonch diuulgada
e publicada
llur tracio
e fictio.
¶ Enuergonyida,
e perseguida
benaguazir
hach a fugir
linquiridor
gouernador
e llur fisch,
passa gran risch
no la tenyguessen
e la prenguessen.
Iamay menja:
ans se penja
desesperada,
pujx despenjada
jorn de Capdany
fon en mal guany
fora sagrat
tost soterrat
aquell son cos
hajay mal pos.
¶ Per tal abus
resti confus
ab prou vergonya
per la llur ronya,
e embaraç
pel fort agraç
quelles menjaren,
a mi restaren
les dens muçades,
e descalçades
injustament.

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

QVARTA part, de monges.

HOnestament prengui conort e reconfort com mils pogui, e disposongui mos mals refent e contrafent mon dol plaer trias muller.

¶ Fonch macusada vna criada de monestir, volgui sentir de qui partia vna sa tia men feu parlar feume contar quera chiqueta quan fon mongeta ella vestida, segui llur vida com a nouicia ab amicicia dintre viuint anys prop de vint, e labadessa ques fes professa la requestaua e no gosaua dir son proposit, ni fer oppositi al seu combat: Del llur debat fuy encertit semblam partit prou acceptable. ben agradable per molts respectes, de totes sectes era sullat, emburullat, falliam esta: jorn de la festa de sanct Antoni siu matrimoni volguila rebre, costam pel pebre. Erri mos contes haguin mes ontes que dels primes, Deu ho permes a mon juhi pel perjuhi vn tant desorde fet contra lorde volguem punir. ¶ la nous vull dir tot per menut

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

com fuy venut
e rebujat,
quant enujat
e decebut,
vull per rebut
arau hajau,
ben plau ojau
de tot les flos,
lo quen lo clos
apres hauia
als no sabia
lo perfumar,
e despensar
confits de monjes,
poncis, toronges,
pomes, limons,
codonys, torrons,
e lepolies:
Les praderies,
aygues, ramets,
perfums, peuets,
cordons, frasquetes,
trenes, bossetes,
flochs, agulles.
¶ Del que mulles
deuem hauer,
sentir, saber,
bondats, virtuts,
solicituts,
staluiar,
e mesurar,
Guardar, fornir
tallar, cosir
de mans ab tera,
en tot soltera
honrrar, e obrir,
amar, seruir,
en tot complaure,
may descomplaure,
prest obeyr,
secret tenir
gens non tenia,
sols entenia
metres entorn,
passar lo jorn
sense fer be,
may pus sabe
del recitat.
¶ Diuersitat
hach qualque poca,
a poques toca
no mal parlaua,
ans arreglaua
la barbellera
no dismendera,
ni tampoch folla,
mas era molla,
tal lam passaua,
e comportaua
puix dembregare

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

rebotegar
se diuertia,
yo la seguia
de yali dama
per cobrar fama
de bon caser
e solacer,
sab Deu sim cou
e quant me nou
tanta fluxea
e tal mollea.
¶ Tot ho guanya
quant semprenya
e pari fill,
hun gra de mill
no dessemblant:
ans tot semblant
a mi enla cara,
molt me son cara
puix son partera.
¶ Viula lletera
digui pregant
daquest infant
quens ha Deu dat
per ta bondat
sies tu dida,
puix est fornida
de llet tan bona,
voltas redona
com lo peix feu
qui lo fill seu
en lay gua lança.
May si atança
ne pus sen cura,
sa criatura
no la torca
com fa lo ca,
nil mira burça
com fa lasturça,
nil alenda
com lleo fa,
lo car fill meu
cert menys lo veu
que si fos orba,
cuquella corba
que fills renega.
¶ No pens ne bega
dix ab grans crits
llet dels meus pits,
yo nouençana
no pellicana
plaer vull pendre,
nom plau despẽdre,
los pits nafrar,
per al fill dar
la sanch del cos:
mes am repos
no so serrana,
ni ortolana
ni de treball

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

huy ab bon rall,
sou exit abte
hajau recapte
de llet estranya.
¶ Vna Alemanya
yo se tendera
gran filanera
com les de Cilla
ha parit filla,
es dona pobra
no te ques cobra,
perque auance
fare la lance
al espital,
aquesta ay tal
per vos llogada
e ben pagada
lous criara,
com mamara
vos ho veureu,
si vos volreu
yol alletas
e quem guastas
aquest mon cos,
e senta plos
tota la nit,
ys cague al llit:
pix als costats,
Si tal pensats
heu acordau

a mi nom plau,
puix sou potent
siau content
que yous parixca,
mas queus seruixca:
los fills allete
e quem splete
nuncau veureu,
nous ho cuydeu
car may sera
nuncas fara
clar vos ho dich,
si sou menich
auar dolent,
deyau la gent
aran so certa,
feu sis desperta
puga mamar,
nol vull amar
tant que a mi nog
cuydau me moga,
quel he engendrat
¶ Fom regirat
lentenimient
pel mouiment
extra ordinari,
en poch temps vari
torni groch roig,
mudas lo goig
tot en enuig

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

lo seny me fuig,
sobreuem yra,
amor me tira,
la yram cobra,
voler me sobra,
disputal seny,
natura streny
raho mafronta,
fluxi tal onta
puix conexia
bc com exia
lo seu gosar
e tant rallar
e parleria
de grosseria
de sentiment,
atreuiment
pel parteratge
de nou llenguatge
feya parlar,
volgui callar
e no respondre
perho dispondre
la criatura
hagues pastura
al necessari
pagant salari
a qui la crie,
ella que trie
faça cercar
mercat o car
al carrech seu.
¶ En tẽps fort breu
fon regirada
e capgirada
sent se senyora
per la penyora
quen mi hauia
tant satreuia,
puix fon parida
lleuas la brida,
la regnas cala
tornas tucala
e cadernera,
gallina era
que tots temps calla
mas en la palla
com ha post lou
tot hom la ou,
ellal festeja
tant lo meneja
trencat los beu.
¶ Cert tal si feu
mon fill per ella,
primer ouella,
en apres gata
que sos fills mata
tant los remuda,
ans era muda
apres sabida,

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

ſouint reuida
mudar de dides
quantes parides
de poch trobaren
ſi remudaren,
vna dorm maſſa
laltra llet graſſa,
blaua, ceroſa,
laltra ayguoſa
laltra cabruna.
¶ Altalin vna
que era vcada
ſols danſalada
alls, y formatge,
molt tart potatge,
carn algun dia:
ſana viuia,
criaua ſans
ſos fills dabans.
Ab almorzars
e berenars,
turmes raſoles
e llet croles,
formatges freſchs
moſcats, e grechs,
e forts fins vins
que tots matins
feya taſtar,
li feu guaſtar
la bona llet,
lo pobrellet
pres lo eſpaſme,
barretes, aſme,
alfereccia,
epilencia,
e molt alforro
torce lo morro
hague bocatge,
e foch ſalvatge
nunca dormi:
de pregami
li feu mamella.
¶ Ella y appella
moltes madrines
mil medicines
meneſcalies
e burleries,
vnten e faixen,
ſouint deſfaixen,
refreden, guaſten,
fuor li taſten,
ara ſalada,
ades gelada,
troben que bull
fan li per vll
res no aprofita,
prenen foſpita
ſiu han fet bruxes,
en pits y cuxes
blauors trobauen,

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

nos recordauen
dauer mudades
e remudades
quaranta dides,
lleys infinides
tant differents,
pels mudaments
e conselis varis
tant voluntaris
ella mata
el aplata
dejus la terra.
¶ Ellas afferra
ab tots los sancts,
plega les mans
tornas a Deu
com ellas veu
del fill partida,
e auorrida
de mi tant fort
a son gran tort
ellas concix,
que beu mereix
per culpa sua,
ella tant sua
fuor de mort
no pren conort,
diu mon fillet
si de ma llelt
yo natural
e maternal
lagues nodrit
cert es podrit
ell ja no fora,
fort sentrenyora
de si mateixa.
¶ Del fill se dexa
ves mi se gira
callant sospira
res dir nom gosa:
tot li fa nosa
pren la gran basca
gratas e rasca
hon no li pru
tot li ven cru.
¶ Apres ploraua
alt endechaua
ves les cremades
velles damnades,
monges cerreres,
mal conselleres
tant mal desuien
les qui si fien,
ell fora viu
mala les viu
ja conegudes
yo ni cregudes
may les hagues,
axi plages
a Iesu christ.

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

¶ Yo pare trist
desconsolat
e tribulat,
oynt son plant,
e contemplant
fa passio,
compassio
hagui gran della,
de quis querella
volgui sentir,
e sens mentir
no conta tot,
de mot a mot
llarch rahonant
e blasonant
la sua schola.
¶ Con bestiola
dix enfrenada
han enganada
a mi na trista,
qui he ben vista
experiencia
de llur prudencia
dret y enues
pera quant es,
puix man trayda
llur negra vida
quant hi sabre
diriuare.
¶ Sols de les males

per que de tales
no es dir falsia
clar es de dia
quant se desperten
prest se conserten
per oratori,
linuitatori
que saben dir
es maleyr.
Primerament
en lo couent
qui les mete,
qui les rebe,
e qui boy so,
per llur liço
del martilogi
qui contal vogi
que fa la luna
canta la vna
cant pus plasent,
diu altament
puix som restades
encarcerades,
per força meses
nostres empreses
deuen seguir,
nons cal tenir
vots fets per força
cascuna torça
al ordel nas

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

semblants cantas
totes les llohen
ab amen cloen,
llur bon acort,
vansen al hort
dexen lo cor.
Al refector
a tart si meten
en cambra spleten
la llur sabor,
del dormidor
escuses prenen,
fingint mal tenen
dormir hi fugen,
temprades pugen
al mirador.
Del parlador
tart sen partixen
parlen, ordixen
sos casaments,
dons e presents
tots ab vsura,
e fan segura
mercaderia:
Si dalegria
donen torrons
esperen capons.
si granyons, faua:
demanen esclaua,
per vna flor

prenen march dor
lo diornal
y breuiari
estansen larmari
perque nos fumen.
Sanctes prophetes
paren trauetes,
e fan cent bells
a jouencells,
e homens sants
caen ni tants
mes que hom creu,
fill es de Deu
mes es que papa
lo quin escapa,
angelical
es lom carnal
de carn exint
en carn viuint
e no tombat,
coinquinat
en tal ruyna.
¶ Vna merlina.
hun jorn parlant
ab hun galant
joue pubil,
prest seduil
llur amistat,
no ser peccat
hoc amor pura

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

que tots temps dura
no perillosa:
ans esser cosa
molt meritoria,
tengues a gloria
quel decebe,
ell hi vingue
aquella nit,
ab gran conuit
ellal rebe,
dix dexare
lo maridet
negre velet
ans de res fer
feu mest plaer,
nous enugeu
de fet maureu
tost sera fet,
lo jouenet
dix tot alegre
perque vel negre?
de jorn portau
aral dexau,
ella respon
molt presupon
lo que dieu,
vos no cureu
daquel perque
car yol me se.
Tambe primer

dix vull saber
vnes tals coses?
dix ella esposes
som les professes,
monges frareses
totes de Deu,
lo vel quens veu
al cap portar
nos fa membrar
per cert indici
lesposalici,
perçol portam
yaxil dexam
en tals affes.
¶ Quant lo proces
hach ell oyt,
donchs per marit
dix Deu teniu
e yo catiu,
a mon senyor
sere traydor
fent lo cornut?
si Deu majut
que nou fare
ans men yre:
de fet parti
en lo mati
primer seguent
de continent
al monestir

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

vench per oyr
lo sanct offici,
hun crucifici
de fust obrat
asitiat
en la paret:
quant fon en dret
visiblement
lo cap mouent
lo saluda,
e quant torna
missa acabada
altra vegada,
Deu ho permes
que la gent ves
la cortesia
que li retia
mostrant lin grat,
lo bon prelat
daquella esgleya
li dix que feya,
o com viuia?
que vist hauia
li referi:
Lo bon fadri
dix no sabia
don li podia
allo venir.
Molt poch seruir
ha fet a Deu

sinol que feu
aquella nit
segons es dit.
Altra velada
enamorada
del confessor,
mostrant terror
de malaltia,
dix que volia
dell confessar,
feta buydar
la gent defora,
fingint que plora
dixli tancas,
e que miras
dauall lo lit
no fos oyt
lo que diran
nil que faran,
dix ell digau
e començau
cruant senyant,
ab plos pregant
Deu quens ajut,
lo prom segut
lo cap se cobre,
ellas descobre
dient molt sua:
mostrant se nua
diu ques descobra,

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

e faran obra
la perquey son,
no vul del mon
sino sols vos,
puix som abdos
hajam plaer
ab bon voler
e fin amor,
lo confessor
no mal parler
dix mon poder
no basta absolre,
nius puch yo tolre
tan gran calor.
Tanta dolor
dels pecats vostres,
mil paternostres
ni vint saltiris
trenta cristiris
nous bastaran.
¶ A Deu vos coman
e tira via,
en aquell dia
endiablada
fonch conjurada
per bona via,
e responia
dins lesperit,
ja per ton dit
non exire,

sols men yre
per la clamor
dun confessor
al foch plegat
e no cremat,
ha tocat pega:
neta y entrega,
ha tocat peix
neta sens greix
restant la ma,
en lendema
Vicent ferrer
lo sanct darrer
canonizat
fonch lo temptat,
ell hi vingue
e lon tragué
no sabent res
del que dit es.
¶ Altra tambe
escomete
hun metge prom
de bon renom
joue polit,
dix en lo lit
yo gran mal tinch,
dreta a vos vinch
se quem guarreu
prest sius voleu,
hon dix lo metge,

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

és en lo fetge:
nous ho vull dir
ja presumir
ho deueu vos,
dix coleros
sil mal no se
com lo guarre?
adeuinau
tant hi pensau?
be sou mal pratich,
mes que sleumatich,
als dir nous puch
may haureu such
sino seneu,
e no premeu
fort la taronja
tal es la monja,
queus dich, dormiu
ja nous oyu?
ell gens nos mou
vos Ioseph sou
lo Egypcia
Valencia,
fosseu cuydaua
axil tentaua,
deshonestat
llur sanctedat
en aço sta.
¶ Massam costa
llur consellar
e fals brellar
per ma simplea
e bestica
creureles tant,
car infestant
me la priora,
quem tes senyora
dix me manaua,
em consellaua
si fill paris
mensenyoris,
may nom prostras:
mas quem mostras
hun tant altiua,
nom fes catiua
de marit vell,
contentes ell
del toch e vista:
puix que conquista
muller tan bella
e sou be sella
peral cauall
del cap auall
anau polida
e ben guarnida,
a tots manau,
vos no siruau
siau seruida.
¶ Altra reuida
la sacristana

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

ſi res vos mana
lo vell exorch
gronya com porch
non façau res,
e mes que mes
ſi vol crieu,
lo que parreu
per res nou feſſeu
nous hi perdeſſeu:
car lo criar,
fills alletar,
preſt fan vellir
y enllegir,
lo cos aſſuxa,
los pits engruxa,
la faç desfreça.
¶Mas labadeſſa
me doctrina,
conſell dona
quem fes malalta,
e qualque falta
en ma perſona.
Alguna eſtona
o pus ſouent
ſegons lo vent
fingis tenir,
no prou oyr
al cap dolor
e baticor,
eſmortiments,

affollaments,
mal de neulella
en la mamella
no vlcerat:
mas començat
cancer tenir.
Molt pots fingir
ab gentil art
ſecret a part
met en la orina,
cendra, farina,
oli, cals, llet:
algun cuquet
chich de forment,
fes cautament
metge ſabut:
pratich, aſtut
vell no la veja,
ſi la meneja
conexeria
diuulgaria
ton artifici,
metge nouici
lagotejat
e ben pagat
te planyera,
e complaura
per ſon jouent
no prou ſabent
ſenganara

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

publicara
que tens grans mals
mil cordials
confits aloſes
e quantes coſes
deſijaras,
atenyeras,
ſi tot te fall
faxat vn all,
o porrelletes
fan bambolletes,
tambe moſtalla
lo cuyro talla,
color altera
pebre vlcera,
poluorizat
ſobrepoſat
ahon ſeuulla,
ab vna gulla
te pots punchar
lo paladar
ſecretament,
poras ſouent
ab ſech toſsir
ſanch ſcopir
de tiſiqueca,
o etiqueca,
por moſtraras
ſempre ſeras
ben coſechida,
tantoſt guarida
com ho volras
eſſer poras,
febres tenir,
nos pot cobrir,
concixerſia
be tal falſia,
den malaltir
o del guarir
quant ſon meſter,
la quiu ſab fer
molt ſen ajuda
lo ques vol muda,
hun nou oy
lo mal agui
ja ſo guarida,
ja ſo ferida
la eſcuſara
del que volra
tos fets faras
ſi bem creuras.
¶ La qui te lort
qui dintre eſta
apoſtata
en lo paſſar,
ha prou caſſar
lo mon cercant
e traſpaſſant
per ceca y meca
la vila ſeca,

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

ay que partir
al monestir
daunos souent
arros, forment,
salses, perfums,
fruyta, llegums,
oli, mel, vi,
llenç, seda, lli,
de bona casa
pren bona brasa,
lo quens dareu
axous naureu,
sil vell se mor
yo he gran por
tant es dolent
en testament
ni codicil,
tant es de vil
que pus najau,
les mans amprau
mentres poreu,
e si volreu
guardat vos sia
la cambra mia
ja la sabeu,
alliu tindreu,
si or portau
tancat ab clau
ben estojat,
e ben guardat
trobar ho heu,
seruiruos neu
com sia mort
lo vell roig tort.
¶ Altra mescriu
marit seruiu
com a senyor
com dun traydor
dell vos guardau,
car ab fals dau
lo marit juga
si quell quant puga,
de sis feu quatre
sos daus rebatre
be sapiau:
si li parau,
caminau fort:
si sou dacort
vos pagareu
e plorareu.
¶ Plore mezquina
per llur doctrina
e grans errades
que man mostrades,
axi ploroса
e sospitosa
hauent oyt
tot quant ma dit
e ben notat,
aualotat,

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

yo ti conuide
e not oblide
quel metge mana
per viure ſana
la joue plena
de llur colmena
al temps la breſca
ans maſſa creixca
conue li tallen
ſino noy fallen
de mares mals
paroxiſmals
precipitant
e profocant
mil paſsions
de cor, torçons
eſmortiments,
retorciments,
ſpauentables,
de geſts mirables:
llur maſſa mel
ſe torna fel
maluat veri
ajudati,
mena les cols
ſi viure vols
yras carrera.
¶ Y la cellera
major, ma dit
a ton marit
ſi tu nol venç,
en lo començ
eſſent nouici
toſt pendra vici,
darta faena
viuras ab pena:
donchs nol malueçs
moſtra quel preches
mas de parença,
en ta crehença
ſens ell la ſpleta,
nos entremeta
ſaber que fas,
don vens on vas,
qui va qui ve,
com ni perque:
e ſi comença
guarda not venga
perque not fart,
ginyal ab art
al començar
o enfornar
ſens bon acort,
lo pas fa tort
clotos, morrut,
e geperut.
¶ Dix la roncera
de la fornera
volenter pica
en caſa rica

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

ay que partir
al monestir
daunos souent
arros, forment,
falses, perfums,
fruyta, llegums,
oli, mel, vi,
llenç, seda, lli,
de bona casa
pren bona brasa,
lo quens dareu
axous naureu,
sil vell se mor
yo he gran por
tant es dolent
en testament
ni codicil,
tant es de vil
que pus najau,
les mans amprau
mentres poreu,
e si volreu
guardat vos sia
la cambra mia
ja la sabeu,
alliu tindreu,
si or portau
tancat ab clau
ben estojat,
e ben guardat
trobar ho heu,
seruiruos neu
com sia mort
lo vell roig tort:
¶ Altra mescriu
marit seruiu
com a senyor
com dun traydor
dell vos guardau,
car ab fals dau
lo marit juga
si quell quant puga,
de sis feu quatre
sos daus rebatre
be sapiau:
si li parau,
caminau fort:
si sou dacort
vos pagareu
e plorareu.
¶ Plore me zquina
per llur doctrina
e grans errades
que man mostrades,
axi ploroса
e sospitosa
hauent oyt
tot quant ma dit
e ben notat,
aualotat,

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

lexilan banda
a la comanda
de Lucifer.
¶ May pogui fer
se corregis,
ni ques regis
ab sauica:
car diufantea
desque fonch nada
fon doctrinada
dins lo couent,
qual fon jouent
tal auançada,
tots temps cansada
molt ociosa,
mes percosa.
¶ Altra vegada
que fon prenyada,
la voluntat,
o lo prenyat
qual lay mogue
may se sabe,
del vi nouell
del monestrell
beure pres tema,
ple de verema
era lo trull,
al major bull
e fortalca
sense perca
ellay munta,
ben aparta
fondo la brisa
sens pagar sisa
pens ne begue
e romangue
lo cap ficat
don apartat
la brisa hauia,
lo cos tenia
sobre la vora,
mori en mal hora
de mort honrrada
massa soptada
no esperal part.
¶ Yo resti fart
enfastijat
ben enujat,
ja amortallada
en la vesprada
fiu la portassen
e soterrassen
al monestir,
de dol vestir
no men volgui
poch men dolgui.

Fi del segon
libre.

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

Tercer li-

BRE.

Primera part de la liço de Salomo.

PEr reposar volguim posar
al llit en jorn,
ans de retorn
yo fuy despert:
quant he sofert
lo pensament
esteſament
mo presenta,
primer conta
tots mos anys mals,
recogitals
ab amargor
dolor, agror
danima mia,
presents tenia
aflictions
e pasions
mig oblidades,
e ja passades,
per tant plorant
e xanglotant
yom rebolcaua
e fort bascaua
prou turmentaẽ
descontentat
de ma ventura,
com per natura,
o per mal fat,
o per peccat,
o grosseria,
tant sofferia
tots temps penant,
may oblidant
que nos fa res
sino es permes
per Deu manant.
¶ E rominant
ma qualitat,
yo fuy temptat
com no tenia
nim romania
algun hereu,
lo temps tan breu
de poca vida
a mi conuida
prengues muller,
fols per hauer
o fill o filla
e fos clauilla
del fust mateix,
de hun gran feix
de mes parentes
e ben volentes

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

vnam trias
qual me ſemblas
voler menys gala,
e penſant quala
jam alegraua:
car yom cuydaua
lo parentat
noſtra amiſtat
redoblaria,
forçarla nia
deute y natura
llur oradura
apres penſaua
deliberaua
tot lo contrari,
trobant me vari
dopinions
feyam rahons
del diuinal,
a la final
yom delibere:
que pus no eſpere
prenga parenta
ſols hi conſenta
lo ſanct decret
ſi fent pertret
en cort Romana
de molta lana
ferſe poria
axis faria,
aconortat
e confortat
fantaſiant,
o dormitant
yo eſtant axi
ſobrel coxi,
hagui terror
per la orror
gran que ſenti,
y om deſperti
endormiſcat:
mas arriſcat
los vlls girant
e remirant
yo res no viu
oy quem diu.
¶ O hom canſat
vell amanſat
empageſit,
vell enuellit
en tos mals dies,
yo crech ja ſies
deſpoderat,
apoderat
per filles Deua
deſpertat lleua
no hajes por
obrel teu cor
e les orelles,
grans caramelles

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

son estes tues
conue que sues
puix varieges
e tant vaneges,
ara ploraues
com te membraues
dels improperis
e vituperis,
hontes, despits,
quals has sentits
en lo passat:
vell acaçat
tu to volguist
car no creguist
lo sant ans vostre:
ara gran nostre
apostol Pau
en molta pau
fores vixcut
fil seu tengut
consell haguesses,
penes y presses.
te hauries tolt,
puix fuist absolt
dela primera
tala com sera
perquen cerquist
altran prenguist
molt voluntari,
sens ben guardari

tu ti ingeries
e conexies
que tenganaues,
perque tornaues
entrar al llaç
com perdigaç,
soltat plomat,
mes reclamat
tornal reclam,
de cohan lam
may hi donist
e coneguist
que la llur esca
not era bresca
ni canyamel:
ans era fel
amarch donzell
en lam y brell
tut y meties,
tals les volies
donchs perq̃ plores?
e dins dos hores
lo teu ceruell
giral penell
ab tan poch vent?
vell ignocent
ta mala vida
tan prest toblida:
de tantes plagues,
tat afalagues?

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

de tãt forts greuges,
tan preſt talleuges?
fet tan mil faltes
e ja ten altes?
ara ten dols
ara les vols?
tu minyonejes,
ja les bandejes,
tantoſt les guies,
e donchs ja tries?
axiu vols fer?
¶ Lo carnicer
ques negligent
qui va ſouent
al beſtiar
per bous triar
triant triant
e confiant
de ſon ſaber,
veuſe llauger
pert ne la por
ala fin mor,
toro o rancall
los met dauall.
Aragones
ne diu bon ves
moſtins e perros
qui per los cerros
los lobos caçan,
lobos los matan

a la final,
hom feminal
triant morras,
not guardaras?
ni ſaps fugir
donchs vols morir?
ſabs que lo gat
poch eſcaldat
tem lay gua tebea,
queda e rebea
tem gat mullat,
en lo filat
llaços e brell
en lo coſtell
lleixades plomes,
pardals, palomes
noy tornen mes,
pardal may pres
fon ni trobat
ja deſcohat
dauall la lloſa,
linfant no goſa
tocar lo foch
ſi qualque poch
la ja eſcalfat,
tu ſocarrat,
pelat e ſech,
vngles e bech
tant eſcatit,
cuytat ardit

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

ja tornaras,
ja dius pendras
muller parenta,
pus toft empenta
de mort nauras,
preſt la veuras
de tu ſenyora
mes manadora
eſſer volra,
menys te tembra,
perquet encegues,
par maſſa begues
tant perts lo ſeſt,
no has tu leſt
hom de parens
pot hauer bens
bona muller
nos pot hauer
ſino de Deu,
do es tot ſeu,
dauall lo ſol
Ioſeph tot ſol
obtench tal do,
hom del mon no
jamay obtes,
al mon no es
dona complida
e prouchida
de ſauiea,
virtuts bonea,
e de ſeny clar,
nol cal cercar
car no ni ha
bes trobara
en qualque part
mas lluny e tart
muller tal qual
e cominal
tolleradora,
ordenadora,
queu com curoſa
en abundoſa
caſa fornida,
pero regida
per lo marit.
¶ Tan mal profit
tal pertinacia
tan gran audacia
pels e repels,
tants de recels
les dones tenen,
que may obtenen
ni obtendran
quantes ſeran
nom apurat,
net e tarat
de ſi ſino
mas o pero,
de muller hona
la que menys trona

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

q̄ue menys lampega
q̄ menys mou brega,
que menys fa tala:
qual es menys mala
com lagre vi,
es dit bon vi
es dita bona,
tal es qual dona
Deu hon li plau
noy fa res grau
dafinitat
ni parentat,
cort consultar
ni dispensar
en grau vedat
a la bondat
noy affig res,
tart o james
casats parents
son opulents
fills, pau, ni pa,
a tart ni ha:
hoc prou remor,
poca temor,
e feres manyes:
has vist destranyes
mullers mal manses,
e no ten canses
nit descontentes?
mullers parentes
encara cerques?
de menys enterques
fas inuentari?
molt voluntari
vens a llurs bregues
no par conegues
la llur fercа
ni ta fluxca.
¶ Lom diligent
ardit sabent
qui bes meneja
sabs senyoreja
ab sa prudencia
la influencia
celestial,
imperial
te monarchia,
e senyoria
e molts regnats,
millars armats
capitaneja,
e patroneja
castells e naus,
turchs, tartres, sclaus
fa obeyr:
per son seruir
doma y amansa,
carrega cansa
de castells grans
los orifanys,

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

onsos, lleons:
ceruos, mufrons
fa manſuets
toros maſets,
lo mul e mula
trets del adula
ab mos e traua
los aſſuaua
e fa acoſtar
al caualcar,
e fa parlera
la cadernera,
brufos llaurar,
ab lo llourar
los aguilons
tots los falcons
mudats, e ſos
eſparuers, aços
al puny dom cuytẽ,
onſos la luyten,
grues ballar,
lo ca callar
moſtrant al braç
cobrar matraç
e dir al cau,
lligat fal brau
mes ab collar,
agenollar
fa lo camell,
lo cauall bell

enfrena y ferra,
no es en la terra
brutal tan fer,
hon ſiu ſab fer
nol domeſtique
e pacifique.
Mas la maluada
muller clada
fer corregible
es impoſsible,
nos pot domar
menys aucar,
al llur poch ſeny
noy val congreny
derrocador,
traua, tortor,
art ni deſtrea:
molt mes vellea,
aço vell triſt
tu be ho has viſt,
mil nas tocades
e practicades
tots temps fellones
com a lleones
a tu ſenyores
ja les enyores,
e creus e penſes
que tu les vences
tals feres fembres.
Be crech te mẽbres

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

dels set marits
jouens ardits,
laciuiosos,
libidinosos,
galants orats,
enamorats
duna donzella:
filla molt bella
de Raguel,
dels de Israel,
com del primer
fins al darrer
foren trobats,
morts offegats
al costat della.
Esta querella
tots la saberen
no sabstingueren
fer casament,
tots follament
perço periren,
e tots moriren:
Quantes vegades
nas esposades
morir deuies:
car sols seguies
la voluntat
desatentat,
sit tens per dit
ton soll delit
ab joue fresca
muller te cresca
e llõch temps dure,
yot assegure
destrangulada
e de vlcerada
molt prest sens triga
certa vexiga
de gran ardor,
dolor, cuyçor
en lorinar,
e tremolar
cap, peus, e braços:
ab cuytats passos,
de proplexia,
o litargia
ben tost morir.
¶ Si per parir
puix fills no tens
dius que la prens
quit allegura?
que criatura
della veuras,
e sin hauras
filles o fills,
orphens pubills,
te naxerien,
e may haurien
edad complida
durant ta vida.

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

los llurs tudors
e curadors
tos pubils tendres,
pendran per gẽdres
tersan hereus
de tos arreus,
e ta muller
marit certer
ton enemich
fit sab antich
aquell peudra,
es pagara
de dot e creix,
traura bon feix
ab lo furtat
e apartat
del millor munt,
casat deffunt
may fon trobat
amonedat,
la viuda amaga
vltraxos paga
del creix e dot
com millor pot,
lo creix aument
injustament
moltes lo prenen
qui saben venen
ja encetades
e violades

al encartar,
dot exouar
lo pert per dret
la qui comet
fer adulteri,
a vituperi
del marit seu
e morir deu
sentenciada,
apedregada
per la lley vella.
dins en Castella
mor degollada,
alt enforcada
en Arago,
per lo fur no
mor en Valencia,
sols penitencia
pecuniaria
rep fornicaria,
puta bagassa,
ab simple passa,
pumicio,
sabent que no
ha ben pagat
dot encartat
sens consciencia
obte sentencia
de pagament,
la cort venent

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

sens encantar
fan estimar
tot val no res.
hil·quil diu es
ben subornat
es li liurat
tot a menys for,
no li fa por
vendas retracte
per lo fals acte
abdol que fan
ni per engan
de mig es dit.
¶ Quant lo marit
es ja finat
nols par peccat
ni esser vici
furt ladronici
robar del mort,
nils par fer tort
al hereu gens
robant sos bens
quant vel nothari
fer inuentari
los cofrens scriuen
buyts e diriuen
llarch la pintura
e tancadura,
joyes ni roba
no sen hi troba,

per mortallar
han a comprar
capell de cap,
camisa drap
de la botiga.
¶ Hay enemiga
al mon major,
cahim pijor
pus aduersari,
trobas cossari
pus celerat,
hay collerat
major traydor
ni robador
en Balaguer
que la muller?
totes gosades,
totes vsades
son de furtar
si baratar
altre no poden
sos fills enlloden
e deshereten,
los bens se meten
dels fills lleuar
per augmentar
dot a les filles,
joyes, hostilles,
cambra, xobar
los fan pagar

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

triant al vll
lo corumull
dels millors bens.
Tu bells vlls tens
e noy vols veure,
tornes a beure
lo vomitat,
enormitat.
fer vols com goz,
vell tosegoz,
etich e sech:
Per Deu te prech
que renuncies
ses companyies,
no temptes Deu
pren consell meu
si mil mudaues,
e les triaues
be duna en vna,
per llur fortuna
e qualitat,
per llur peccat
serien tals:
car tots sos mals
son per natura,
de rara cura
o incurables,
ab los diables
qui fa llaurada
gran agullada

ha menester,
e ton mester
no basta tant,
ni hi fuy bastant
yo quant viuia,
llur vana via
nos pot trobar:
ans en la mar
hon es passada
nau auiada
se trobaria,
es mostraria
alt senderola
per lla hon vola
locell en layre,
entreguart, escayre:
lliuell, compas,
llur fons ni pas,
barranchs ni valls,
deu escandalls
noy plegarien,
ni trobarien
llurs forts atalls.
¶ Trenta batalls
han en llur seny
per bell desdeny
sonen ensemps,
ayo es al temps,
doblen repiquen,
so que pratiquen

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

nos pot entendre,
ni menys compẽdre
sa intencio
la affectio
nunca lan ferma,
que les desferma
nos hom al mon
ni may hi fon,
haja vist quart
ne quinta part
del que yon se.
¶ Yo so mosse
Salomo Rey
dantiga lley,
gran sabidor,
Rey e senyor
molt rich potent,
en mon jouent
mullers prengui
yon replegui
fins en setcentes
e ben trecentes
drudes amigues,
mil enemigues
en quem meteren
que fer me feren
nou cal dir ara,
quant me fon cara
llur messio
la racio
de museria,
carniceria
cert infinida
e sense mida,
botilleria,
paniceria
inenarrable,
cosa mirable
tantes hostilles,
xorques, manilles,
collars, vestits,
tants llits fornits,
orfebreries,
tapiceries,
nos pot asmar
menys estimar,
los artificis
nils edificis
dels meus palaus,
ab quantes claus
eren tancades,
e ben guardades
per caponats,
altres armats
deforal clos,
en torn del fos
de jorn guardauen,
altres vetlauen
e tot valia
lo que podia.

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

Altres seruien,
or despenien
innumerable,
inestimable
fon la despesa,
per mi mal mesa,
mal esmerçada,
del tot llançada:
tols ma valgut
que he ben sabut
llur qualitat,
son vanitat
de vanitats,
diniquitats
iniquitat,
e prauitat
de prauitats,
per llurs peccats
lo general
dilluui qual
preyca Noe,
de cert vingue
car se lliurauen
dones es dauen
als seus diables
cossos palpables
falsos prenien,
e subcumbien
furtant prenent,
daltri sement,
ab diabolica
art no catholica
ells engendrauen
e semprenyauen
de fills maluats.
Quantes ciutats
son dirruydes
e subuertides
per ses vsanes,
pomposes vanes,
terç disayes
llegint veuries
Deu que promet
hon se permet
elles collegen
e senyoregen
ses chaperies,
quinquilleries
qui les consent
sa part ne sent.
Gran Niniue
perço caygue
Colach, Sidonia,
Tir, Babilonia,
Troya, Sodoma,
Carthayna, Roma,
la gran Sagont:
huyn restal mont
antich molt vert
aquell de cert

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

quis feu tal mal
per Anibal
huy dit Moruedre,
no esperes medre
pus en crexença
Caliz, Ciguença:
quals en Castella
perderen bella
e gran potencia,
vella Valencia
fon derrocada
per inculpada
dincontinencia,
laltra Valencia
dita Vellarda,
gran e gallarda
tant pus antiga
quan gran amiga
dels vells Romans
llurs capitans.
Q. Aquilino,
Q. Valentino,
Q. Sertori:
grans del pretori
quant hi vingueren
franca la feren,
may cens pagaua
quant dominaua
lo llur Senat
girat llur stat,
regnant los Gots
may muda vots
ni senyoria,
may com dormia
segur de nit
Taulfus dit
llur Rey mata
nis rebella
com Barcelona
dins en Girona:
Bamba regnant,
rey coronant
altre dit Pol,
no fon hu sol
car altreu feu
ciutada feu
en Berenguer
cognom Oller,
Rey per ell pres
feune quartes
lo Pol fon Grech,
tots temps se stech
esta Valencia
ab gran prudencia
molt fidelissima,
per gent nequissima
morisca stranya
puix tota Espanya
fon calcigada
e dissipada

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

feu ho La caua:
la qual criaua
lo rey Rodrich
Ilauos te dich
mal temps passa,
puix lacquista
Rodrigo cit
Diegues dit
campejador,
segur senyor
mentres vixquē:
molt mes creixque
per Iaumel bo
rey Darago
quāt lach guanyada,
e lach poblada
de clerecia,
caualleria,
artizat poble:
Constant inmoble
gent valentissima
terra amenissima
tota de rech,
en va sestech
com la assetja
e campeja
tant temps sobrella
Rey de Castella,
ab son poder
son li mester

perques saluas
que sen pujas
per repicar
al campanar
de sent Vicent,
la gent valent
si so pensas
quell repicas
pogueral pendre.
¶ Sabes defendre
del rey maluat
esta ciutat
molt valentment,
e llealment
absent son rey,
per tal seruey
e valentia
per cortesia
de tot peatge,
e cabeçatge,
morabati,
la enfranqui
lo rey seu Perē:
qual alt prospere
en lo cel Deu,
com tantay veu
fidelitat
seu la ciutat
noble real,
com pus leal

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

la corona,
e li dona
com molt lamas
sola portas
en sa bandera,
peno senyera
altres senyals
armes reals
soles pintades,
no gens mesclades
ab lo passat:
lo camp daurat
vermells bastons
sobrells cantons
dor coronat,
hon tu est nat
e te lestatge
lo teu linatge
dantich solar.
¶Huetauiar
lo seu riu blanch
com si fos fanch,
o munt de fems
en antich temps
lan dissipa
e derroca,
puix alt obrada
fon fort murada
contra lo riu,
apres Deu viu
pels habitans
esser crestians
la ben guardada
amplificada
feta major,
mas del millor
de la ciutat
del nou poblat
e vell ricos
per les erros,
primerament
daquell couent
quin temps passat
fon començat
quant era orta
fora la porta
del mur antich,
per fer castich
dun orrent cas
en lo camp ras
deyas Rouella,
aras apella
e se nomena
la Magdalena,
hach mal inici
del crim y vici
abominable,
fet per diable
dona vilment
hach fonament.

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

E La peccadora
qui gran senyora
son e contessa
per ser reuessa
a son marit,
seguint partit
per sa fortuna
se feu comuna
en lo publich,
son son amich
vn caualler,
vn mariner:
puix lay tosgue
e las tengue
peix li venia,
Molt la seguia
lo gran senyor
ple de furor
e la cercaua,
tot sol anaua
e desfreçat,
desesperat
cercant lo mon,
quant aci son
lo marit seu
de fet la veu
vil enuellida
e mal vestida
venent lo peix
alli mateix
la volch matar
e degollar,
carniceria,
peixcateria
se aualota,
tot hom cuyta
e lay lleuaren,
presa portaren
a la cadena,
per fer esmena
de semblant vida,
repenedida
dins la caseta
de parets feta
hi son tancada:
emparedada,
sola reclusa:
ja huy nos husa
lo emparedar
ni sola estar,
Lo marit compte
dona per conte
son exouar,
e feu obrar
lo monestir
per sostenir
alli tancades
dones errades
dincontinencia
fent penitencia.
per temps auant
molts ajudant

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

fon ampliat
e fon fundat
de obſeruança
a la vſança
de Preycadors
ab tancadors
alli les tench.
¶ Apres al Trench
hon Deu nol volen
dones, ni colen
manades feſtes
algunes preſtes
fer en ſes tendes
publiques vendes
may a Deu llohen,
ni miſſes hoen
de fals pes vſen.
¶ Altres hi cuſen
robes girades,
portes tancades,
diumenge tallen,
diſſapte ballen,
cuynen diueudres
ab faues tendres,
cebes e alls,
carn e taſſalls,
galls e hanins:
al Florentins
Venecians
los nauegans
en les galeres
ſon grans parleres
ab lo cardo,
e llarch ſermo,
tant ſaben dir
quels fan veſtir
lo vell per nou,
e de hun ſou
ne fan ducat,
lo mal cuynat
qui ve apres
tal mateix es.
¶ Les peixcadores
grans robadores
ſon dentrados
e calados
e brugines,
al vendre mes
peix de fer eſch
venen per freſch,
lo dalbufera
riu de Cullera
per peix de mar,
lencamarar
ſaben be fer,
del garrofer
Altcal bir,
cert vos ſe dir
per Calp lo venen,
e totes tenen

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

fa paltonera
seruix primera
fa bossa apres,
sols los darres
mostren no pus
ab tal abus
als parçones
e tragines,
als dela quinta
a sobre pinta
los fan les barbes,
falses alarbes
set preus demanen
e gens nos manen
per llurs jurats
nos son girats
jals fan bef, bas,
lo mustaçaf,
sos balances
hi van de mes:
ans daforar
solen mostrar
triat millor
ab aquell for
ne val sotil.
¶ Ab tal estil
en lo mercat
en va fitat
per tot si roba
lloch no si troba

per pollacres
e vidrieres,
taules e gabies
tendes e rabies,
les estrangeres
e forasteres
descaminades
son menassades,
fan los despits
cercant partits
lo mercat roden,
trobar no y poden
lloch ni repos,
venen en gros
sou per tres mesos
ses vitualles
les concertades
agabellades
tenen terceres
ab ses maneres
tant exquisites,
rompen les fites,
compren arreu
ans lleuen Deu,
cada mati
del sou flori
fan reuenent
robant la gent,
altres ronceres
e regateres

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

reuenedores
enganadores
de venedors
e compradors,
en pes y preu
may lo llur peu
entran lasgleya.
No menys hi feya
festes trencar
so fer obrar
debanadores
llates destores
pesos, graneres,
que les fusteres
als catius fien,
tamben venien
tot en les festes,
per totes estes
fer tals peccats
daquells vehinats
la Pelleria,
Trench, fusteria:
fins mig mercat
nas vist cremat
anys sis quaranta,
pus de setanta
cases alberchs.
¶ Sino per prechs
dels Vicents dos
intercessos
per llur ciutat
martyrizat
y confessor
lo preycador
qui Deu pregaren
eu impetraren
totas cremaua..
Tambe pregaua
la llega gent
deuotament
ab crits e plors
dauant lo cors
sant consagrat,
al foch portat
per sanctes mans
dels capellans.
Deu suplicat
per tans pregat
com li plague
de Niniue
ab en Ionas
perço romas
tot nos crema.
Molt hi ayda
car Deu irat
fon molt placat
per la justicia,
daquella nicia
enrrabiada
qui degollada

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

fon lo jorn ans
altres ay dans
esquarterats,
e rocegats,
hu sols penjat
per crueldat
quella tracta,
axis placa:
com quant Cesar
feu lo matar
dels D'israel,
per lo bon zel
de fineches,
e com sospes
la mort molts dies
a Ezechies
per penitencia,
per tal sentencia
e prest proces,
Deu ho remes
per bons respectes
mudant effectes
no mudant sell
nil llur consell
car es inmoble
com quant lo poble
lo Vedell feu,
parlant ab Deu
Moyses sant
e suplicant

pel poble tal
no feu lo mal
que fer volia.
Beu merexia
esta ciutat,
per vanitat
ells consentir,
dones regir
massa manar,
fent reuocar
establiments
dabillaments,
delles profans
imposats vans
fent perdonar
dexant doblar
en llur vestir
lo destruyr
que totes fan:
car totes van
ab grans entulls,
poinpes, erguills:
vanes despeses,
faldes be esteses:
ab forradures
e trepadures,
draps de gran preu,
ab gran menyspreu
tot ho roceguen
de fanch empeguen,

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

fan ne granera
per la carrera
qui lo fem torca.
¶ Tambe Mallorca
la llur ricra
tota ribera
los derroca,
molts ne mata
per altres tals
dir tots sos mals
molt llarch seria
noy bastaria
tota la nit,
cu repetit
alguns per moure
que son, vull cloure
superbes vanes
vils inhumanes,
en homens mil
noy ha hun vil,
e si ni ha
algun vila
en lo miller
fau la muller,
e qualsevulla
dona lo sulla
mare tambe
bell nom nobte
honrrat en cort,
cornut e bort,

bastart maluat
afeminat,
gayol fembrer
e bagasser,
concubinari
e fornicari,
mancip cachat,
nos hom tachat
per algun vici,
reputat nici,
vila dolent
sinol volent
en res amant
participant
gens ab alguna.
¶ Tota llur çuna
ley, art, e manya:
practica estranya,
ypocresia,
e ronceria
te vull mostrar
e declarar,
curt per semblances
per ses vsances
axi diuerses
e tant peruerses
obres e manyes
son alimanyes
serp tortuosa
son, e raboſa,

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

mona, gineta,
talp, oroneta,
muçol, putput,
gall, cutibut,
aranya ab tela
taua, mustela,
vespa, alacra,
rabiosca:
la sangonera,
e vermenera,
mosca, e grill,
llebre, conill
drach calcatris,
tir, basalis,
vibra parida,
e cantarida:
la onsa parda,
e leoparda
lloba, lleona,
la esmicona
son llop de mar,
lo peix mular
drach, e balena,
polp, e serena,
de mila coha
a qui la lloa
de llur bellea
mes de noblea
son bell mari,
de llur veri

oyr nols plau
sin scoltau
qualseuol delles
dir marauelles
e grans llahos.
Del llur bell cos
nos farta may
com papagay
de llengua juga,
diuse tartuga
jamay ofen
res no despen,
ni beu ni tasta
com tortra casta
en vert nos posa,
con mariposa
del ayre viu
vetlant se diu
grua, gall, oca:
curosa lloca
cadella amiga,
sirgant formiga,
simpla coloma,
lisa de ploma
e sense fel:
nos para pel
com de si ralla,
e sis baralla
fas alleuar
e mal mesclar

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

nunca ſen canſa,
mes ſon balanſa
de carnicer
e de barquer
retorçut rem,
ſon munts de fem
ſi gens ſe muden
olen e puden,
çabata ſtreta
qui par ben feta
al mirador
e fa dolor
e vll de poll
al peu del foll
corrents atzebres,
ludries, nebres,
hon bo ni bell
ſino la pell
als no ſi troba,
de pellers roba
a grans chichs coſſos
als ſtachs e groſſos
a tots ſeruеixen:
mas preſt ſeſqueixẽ
ſon roci ſart:
car ſols a part
giren laſquerre
pus preſt quel ferre
ſi hom nol malla
o nol treballa,

prenen rouell
lon oripell
e brut ſtany
portes de bany
e de riuñores,
ſon cantiplores
brunyets, poliges,
vbertes ciges,
pintat carner
ſens centener
ſon la madexa
e joch de ſlexa
per cego fet,
ſir caſcun tret
foral terrer
ſens cap carrer
o atzucach
e ſens fons llach
e brollados
de volados
vidres, ampolles,
groſſes bambolles
de mal çabo,
fum de carbo,
daguila ploma,
caſcada poma,
ram de tauernes,
buydes ciſternes
res no retenen.
Pedra al cortenen

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

com les ſponges
torbats relonges
per rodes cordes
tonen diſcordes,
ſon contrapes
faſſant lo pes
de la romana:
dóchs quils comana
qualſcuol fet
tenir ſecret
pert com Samſo
ſa queſtio
trenta mantells
als jouencells
ſos companyons
ans de ſet jorns
hach a pagar,
ſay gua ſtojar
vol en ciſtella
en boſſa vella
ſens tancados
ab boques dos
met ſon cabal
en lo foch ſal
foch en bombarda
mig jorn nos tarda
parra nan feta
Artus trompeta
e companyons
per los cantons

crida real
e general
publica veu
del ſecret ſeu.
¶ Lo redemptor
al quen Tabor
volch fer ſecret
no feu pertret
dones vinguesſen
ne res ne veſſen,
mas lo mati
quant ell ſorti
reſſuſcitat
del vas tancat
e moniment
com preſtament
a ell plagues
toſt ho ſabes
tota la gent.
Primerament
a dones clar
ſe volch moſtrar
en ans del dia:
car be ſabia
toſt correrien
cu preycarien
res no tement,
publicament
com la ferrana
Samaritana

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

cuyta preycar
dins en Cicar
de sa venguda
esdeuenguda
de ple lauia,
am dit tenia
marits morts cinch,
Iome que tinch
ara yo viu
veritat diu
no es mon marit
per lo seu crit
tots prest ixqueren
e lo reberen.
¶Bes de notar
lo simular
e fictio
del fill minyo
Roma discret,
mudant secret
a sa senyora,
ans duna hora
les ciutadanes
dones Romanes
dellau saberen,
de fet vingueren
les ancianes
e nouençanes
al capitoli
ab malempoli

e aualot,
a dir llur vot
ab brams e crits
si los marits
dos ne prenien
elles pendrien
cascuna tres
y encara mes,
lo qui si fia
trobay falsia
com Loricorn
quin pert lo corn
al sis met foch
de serp nol toch
metlas al coll
en ma del foll
met son coltell
nau e castell
beu en flasco
lo fort Samso
ne fonch lligat,
orb encegat
al lo cap ras
Rey Ypocras
philosoph vell,
poeta aquell
en alt pujat
restant penjat
duch Sisara
quant si fia

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

aygua volgue
mas llet begue
feuse cobrir,
mes se a dormir
contra la pau
hun ben llarch clau
ab gros martell
per lo ceruell
li fon ficat,
e trauessat
de pols a pols
sobre la pols
quen terra esta
ell mort resta
certs infinits
ne se escarnits.
¶Qui les doctrina
pert disciplina
en va te schola,
laua rajola,
repasta tests
ab lom de fets
qui dorm rahona
al sort sermona
e missa canta
la serp encanta
castiga saura
e lestany daura
vol fondre ferre
que nos aferre

plega la edra
en alt la pedra
per si pujar
vol auear,
dels fills tol pans
per dar als cans,
en laygua scriu
lor lançal riu
met vi nouell
en odre vell
ab rot ambut,
llum jus lalmut
ell vol posar
perles sembrar
als porchs dauant.
Socrates quant
volch esmenar
e ordenar
muller o filla
de fort jahilla
abdos dun feix
aygua hon peix
llauat hauien,
per quant bonien
garronejauen
e brauejauen
com sapartas
per bon solas
sus li lançaren
tot lo sullaren

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

de ſemblants ſons,
crits llamps e trons
yo ja ſabia
pluja nauria
dix tollerant.
¶ Ioan parlant
de negres bodes
quals ab Herodes
feu ſa cunyada
fort deſdenyada
per ſa doctrina,
feu que Herodina
lo fes matar
lo cap tallar
als ſeus donzells.
¶ Quin pren cõſells
no mor de fam
com feu Adam,
e vol cercar
e creu trobar
en lerm ſpigues,
en lo cep figues,
rayms e peres
en les figueres,
en larbre ſech
de lloch ſens rech
fruyta roſada
de mar ſalada,
vol aygua dolſa,
han poca molſa

ſuch e ſabor
de vera amor,
llurs penſaments
e parlaments
conſells reports
tots venen torts
ab fictio
e paſsio,
propria llur
leſtil be ſcur
e males arts,
tots ſon brocarts
e ab retochs
dits equiuochs
e amphibolichs
may ſon catholichs
la llur rethorica
es methaphorica
e varions
cacefatons,
gentils e vils
deſtils ſubtils
ſaben ben dir
fals bon oyr,
com elles ploren
marits com moren
alt endechant
fan elegant
parlar plaent
no altrament.

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

¶Bella parlera
fo y conſellera
Rebeca ſola
com feu caçolla
a Iacob fill.
de hun conill
o cabritet,
feune broet
ab quengana
pare y germa.
¶Per leſcoltar
llur conſellar
Saul gran Rey,
cercant remey
troba la mort.
Per mala ſort
en tot mal guany
yon fiu deu eſtrany
per llur conſell,
fiu deu nouell
el adori,
apoſtati
contra mon vs
non vull dir pus.
¶Qui hauer vol
delles coſtol
quant es malalt
fara bon ſalt
del llit al vas
moſtrant ſolas,

e gran amor,
e fors color
de molta cura,
ſenſe meſura
de brous prempſats,
e deſtilats
en ampolletes,
ſolſits dolletes,
celiandrats:
e molt picats
lenibotiran
e faſsiran
com al porcell,
may lo conſell
del metge tenen
elles ſentenen,
la malaltia
nol mataria
fer la morir,
ſols lembotir
e faſsiment
honeſtament
certs infinits
han morts marits
e may a mort
criminal cort
per tal faſſia
les ſentencia
ni executa,
ni les reputa

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

hom per pijos
ans per millos
ſino matar,
o ſi ſaluar
lo marit volen,
tambel ſe colen
negligentment
lo pus dolent
moble que tenen
al llit leſtenen,
quant marit jau
dient lleuau
ſus que haueu
nous jahilleu:
car lo llit tira,
ab gran eſquira
ſi molt ſe plany,
ſus en mal guany
ſius ſou canſat
deſnaturat
no ſe ab qui:
pur no ab mi
beus ne guardau,
lleuau tornau
al altre niu
de hon veniu,
legua prenyada
pach la ciuada
puix reſta prenys,
ab crits deſdenys
del llit larrullen
garrons li bullen
dels de cabro,
cor de molto
li fan ſoltſir
lo vi jaquir,
hun ou en truyta,
o qualque fruyta
dient menjau
no febrejau
no ſera res,
de fredor es
ſobrepoſada
cuytan cendrada,
madexa crua
lo vent deſnua
rajola teula
calda meteula
ſobre lo mal:
cert vn cantal
ben eſcalfat
de vi ruxat
es fina coſa,
ſaquet, ventoſa
e tabalet,
albaranet
al coll ligat,
vime tallat
noy ha res tal
metge noy cal,

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

maten de fam
e dient dam
noy cal defpendre,
fi volen pendre
fols dayguafal
peu criftorual
ab vn diner
yol pore fer
hun bon criftiri,
voftre martyri
no durara
preft paffara:
puix nol feruexen
axil dexen
a la ventura.
Deu e natura
finols guarien
los mes morrien,
algunes certes
per fer cubertes
e dar crehença,
fols de parença
e ombrallum
delles perfum
com feran etihcs
los dies cretichs
vint e hun jorn
metent fentorn
feran paffats,
molts auifats
metges demanen
mas del que manen
may ne fan res,
lo quels plau es
collacions,
perfections,
e que tots vegen
que fi menegen
diligentment
al pagament,
lo llur marit
enmalaltit
florins vells tria
ellals canuia
baratara,
e comprara
timbres trencats,
e eftiforats,
nachcis e mals,
falfos reals,
fabudament,
generalment
han falfa paga
fi donals paga
e poch profit.
¶ Si jau al llit
marit malalt
quant a fon alt
e plen plaer
de la muller

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

ha ja teſtat:
puix de heretat
ſe veu ſegura
pus no ſen cura
de fet fingix
que ſeſmortix
per tant vetlar
ſens deſpullar
diu que ſes fuſa,
ab tal eſcuſa
al llit ſe gita
pus nol viſita
altral ſerueix
e coſceheix
millor per ella
ſent la ſcudella,
ella durment
menjant beuent,
donant repos
al ſeu bell cos
al lit ſeſta,
molt pijor fa
ſil teſtament
es deſplaent
ſi diu pel fur
rebal dot pur
tanſolament
entregament
torne leſcreix
lla don partcix:

mas ſobre tot
ſi hi es lo mot
de caſta eſcrit
e ſens marit
com rabioſa
pernicioſa
crech ſi podia
ſe menjaria
lo marit viu
e qui tal eſcriu.
Qui vol tenir
e coſcehir
elles malſanes
de ſes quartanes,
o altre mal
pert ſon cabal
roba, dines,
noy baſta res:
may ſe contenten
per poch ques ſentẽ
venen parents
dides, ſeruents
e les vehines,
maten gallines,
quatre ſen menjen
e vnam penjen
qual menys los plau
en qualque clau
moſtrant ques polla:
puix en ampolla

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

partida troços
chafats los ossos
fan ne solsit,
menjal marit
los peus ensols
e beu la pols
del que remenen,
talen, despenen,
compren, degollen.
Quant se afollen
o han parit
volen lo llit
en conrtinat
e ben parat,
cambra arreada
empaliada
tot lo millor,
si de dolor
algun poch penen
tantost hi venen
metges, madrina,
la Francolina:
tantost a coure
morter de coure
de fet ressona
per sa persona
ne va la casa
a tall despasa,
a saco strall
may res los fall

cost que costas
hun mart al nas
dels gebelins
per vint florins
quant fa lo frec
e ventallet
de tres colos
per les calos,
yagues, mosquets,
perfums, peuets,
ab que be olen
marach de volen
per testimoni
de matrimoni,
per alegrarse
e deportarse
volen les mans
ab diamans
balaix, rubins,
granats, jaccins,
porten çafir
per llur guarir
per baticor,
perles, fin or
de vint y tres
quirats poch mes,
per lo ventrell
coral vermell,
la llet fils fall
porten cristall,

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

e per la colica
porten cresolica
portant turqueses
cahen be steses,
sanes se lleuen
les pedres beuen
poluorizades,
enlimonades
e restaurant
alquermes tant
que nols profiten,
ans sen enfiten
no estan pel cost
sols vinga tost,
los marits paguen
ans que so traguen
cert nou afforren,
e may se moren
fins destruyt
han lo marit.
Qui les defen
sa vida ven
la fe y honor
e sa valor,
sin empren liça
se embardiça
per llur malicia
contra justicia
e veritat,
sa maluestat

volent cobrir
solen mentir
en lo camp clos
perdra lo cos
perque les creu
e tempta Deu,
ell hi morra
hos desdira
com a vençut
e abatut,
mentres viura
eu restara
apres sa mort
totstemps recort,
lo caualler,
Iordi guerrer
cuyda auançar
per defensar
del rey la filla
dintre la ylla
hon eral drach,
tal premi nach
molt poch apres
ell ne fonch pres
e fort batut
dins en Barut
fon escorchat
per mig serrat.
¶ Qui les comer
es arremet

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

cera vermella
molla ſagella,
lo vidre trenca
de llenç romp llenca
chich afalaga
la llum apaga,
e roſes cull
hun mirall dull
o donatiu
algun motiu
fals de grandea
o de bellea
de perſonatge
de gran linatge,
ficte lagot
obte llur vot
de foll amor
mes preſt ne mor.
Qui molt ſi fexa
la forca y dexa
cap ſemblanquix
preſt ſenuellix
com lo pardal
e lo fruytal,
ſent molta fruyta
morir ſe cuyta,
mor com llebrer
en lo femer,
qui les ſerucix
e obeheix
ſent mil plaes
per hun no res
ſamor finix
qui les ſeguix
fins ala mort:
mens nan recorc
ni la virtut
de gratitut
quel chich infame
es orifant
qui ſi acoſta
e pren per poſta
tal ſerrat arbre
llit mes que marbre
dur fret banyat
acompanyat
deſcorpions,
ſerps, ſcurçons,
no de fluxell
tot laparell
es ginjoler,
garaguller,
e gauarrera,
de romaguera,
e dargilaga,
viu ab gran plaga
ab ſenblant oſta
tant indiſpoſta
qui hi participa
mort ſanticipa

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

com llurcheller
e traginer,
qui vol guardar
tal bestiar
de no fer tales
de feres males
rampellament
crebantament,
e altres dans,
noy basten cans
murat castell,
lloba, pastell,
rexa, grillo,
de hull preso
noy cal res dir,
ell vol morir
com lleoner,
tal carceller
en va trahulla,
per cos dagulla
o portal vell
vol pas camell,
e pendre vol
lo raig del sol
ell a grapades,
a cullerades
tota la mar
vol mesurar,
en clot la buyda
folgar qui hi cuyda

fuor de mort,
sens may deport
en si remira,
brugina tira
e caua mena,
lo moli mena
quis diu de sanch,
catiu may franch
la tirant serra
dauall la serra
la serradura
als vlls satura,
talla pedrera
qui be nespera
esperal punt
que puig amunt
lay gua del riu,
que torne viu
spral mort
e bufant fort
en sa fornal
filosophal,
pedra curable
or fer potable
argent de coure
gran os ha roure,
ab garbell poa
vol per la coa
o per la esquena
tenir morena

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

anguila viua,
dõchs qui no ſquiua
ferir les roques
ab ſemblans coques,
naus, caraueles
ſens rems e veles,
carta gouern
en foch dinfern,
quis vol calfar
dins en lo far
prop Mongibell
leſtrangol vell
bolcam fumos
en port fangos
platja Romana
Valenciana
hon llaural ferrē
en ques afferre
nos pot trobar
qui hi deu calar
ni vol ſorgir
fugir fugir
a veles plenes
de tals ſerenes
encortadores,
falſes cantores,
a tots encanten
qui no eſpanten
del llur moral,
perquel coral
llur amoros
mal dereos,
ſil poſſeheix
ſouent guareix,
ſil natural
e menſtrual
li fan ben veure,
yot vull fer creure
quant lan horrible
fort abhorrible
extremament.
¶ Generalment
los animals
que ſon brutals,
fan marauelles
dells llur femelles,
may ſon geloſes
ni receloſes,
elles ab elles
vaques, ouelles,
egues, ſomeres,
molt grans raberes,
ab hun marda,
toro, guara
ſe compancjen,
may ſembreguexen,
Cert temps del any
ab poch affany
llur mal eſpleten
ſols ſi juſmeten

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

fins que semprenyen
tantost los renyen
nols cansen pus,
fins per llur vs
hauent parit
e fills nodrit
los mou natura:
A dones dura
tot lany bon tempre
mesclanthi sempre
llur voluntari,
lo llur armari
porten cubert
souint vbert
los si als plau
sis pert la clau,
o sis aprima,
o si sesquima
en altre pany
pera tot lany,
son desdenyades
per ser prenyades
dien, treballen,
soffiren, callen,
axi sescusen:
mas no refusen
ni sen enugen,
nunca rebugen
colps de guerrer
per fills hauer,

tot frau farien
enganarien
lo pare llur,
ab vi fort pur
donat ab art
Lot ja vellart
lo deceberen
dell conceberen
ses filles drudes,
lo prom de Iudes
ja vell e sogre
sa nora ab logre
lo penyora,
dell semprenya
de dos en vna:
tots temps la luna
bonals hi par
a treballar
e menar mans,
ven ab engans
esser prenyada
vna banyada
en comu bany,
tornant ab guany
dix semprenya
quant se banya,
cert sens marit
e sens delit
quella sentis.
Auenrrois

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

quiu descriui
algun mati
ho somnia.
¶ Be se ni ha
de closes nades,
o no passades
vergens de dit
no desperit,
vergens de fet
mas contra dret
dites donzelles,
ab coceguelles
o no se com
mas no sens hom,
ni sens plaer
fills saben fer,
ab natural
o manual
cert instrument
forçadament
se han obrir
ans del parir
les mes ne moren,
com se desfloren
les nades closes
no cal fer gloses
noues lectures
per criatures,
totes hi penen
e fort entenen.

¶ Gran arteria
hach na Maria
de Mompeller
Reyna muller
del Rey en Pere,
anant darrere
lo decebes
e concebes
qualque fill dell,
en vn castell
hach son obtat
hun son priuat
loy feu anar
cruydant trobar
qui mes amaua.
Ella callaua
ell era lloscb
lo retret fosch
no discernia
ab qui dormia,
altras cuydaua
nos talayaua
sa muller fos
prestalil cos
ben contentada,
resta prenyada
de fill senyor
conquistador
de tres ciutats
ab sos regnats,

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

na Sarra hi
no requeri
fer emprenyar
ſa moça Agar?
dejus ſa falda
tant era calda:
puix no paria
e no tenia
fill della nat,
fill adoptat
almenys hauer
per infants fer
velles modorres
exorques porres
moltes y roden,
quant als no poden
han fill furtat
o manlleuat,
ſuppoſant parts
fills ab tals arts
tu jan has viſt,
mentres tenguiſt
la viuda xorca
tamben la forca
deſta ciutat.
Per tal tractat
dues meſquines
has viſt madrines
ſentenciades,
enſemps penjades

ab hun tercer,
ab gran ſaber
na Nohemi,
moſtral cami,
temps e bon hora
a Ruth ſa nora
com concebria,
cert ſis cobria
jus lo mantell
de Boç ja vell
e prop parent
al cap jahent
ab tal pertret
haguen Obet,
generalment
ſi tens beſment
totes hi danſen,
y may ſen canſen
per fills hauer,
e per plaer
hanran rebut
o concebut,
e mes ne reben
e reconceben
dos, ſet, huyt, tres:
en moltes mes
grans quantitats
multiplicats.
¶Se tres mulles
fills dunſenes

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

cent vint y huyt
hauer parit
en molts parells,
daquells occlls
dits e infants
nats tants germans
de Godofre,
cascun naix que
ab son collar
en lo tallar
se torna signe:
sinol insigne
dit de Bollo,
si son o no
Apocrif par,
Langles en clar
te ques canonica
aquella chronica,
es poesia
ficta falsia
com cent nouelles
als oynts belles.
¶ Lo fet daquells
dits nou porcells
cosa es comuna,
setanta vna
fills animats,
tots figurats
cos ab melich
en vn bolich
los auorta,
e los conta
jutge comu
de hu en hu.
¶ Duna sabs be
ab tu tingue
affinitat
per hun orat
que lasglaya
com safolla
de set justats,
vius batejats
may pus nagué,
recorregue
a la mergessa
com a dehessa
cert la tenien
les quey venien,
venguey ab dues
parentes sues,
a totes tres
en bany les mes
medicina,
o metzina
may no pariren
les dos moriren,
en lendema
ella resta
set anys lligada
morint orada

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

fenſe teſtar,
continuar
los plau la rubrica
totes han lubrica
la affectio
per paſsio
e gran calor,
fan mes error
al engendrar,
ſenſe llauar
ſeran freçoſes
e fan lebroſes
ſes criatures,
lleges pintures
e variades,
dauant poſades
quant concebran
com de Laban
a les ouelles,
o penſant elles
daltri figura,
torben natura
virtuts majors
manen menors
los animals
a naturals,
e per llur cuyta
no ſera cuyta
prou la llur ſanch,
de pare blanch
hauran fill negre,
de ſa y alegre
de ſeny catholich
fill malencholich
e maniach,
dom fort fill flach
desfigurat,
lleig mort feat,
per fallimẽt
de llur ſement
tant indigeſt
hixen de ſeſt,
fan ne ſens braç
hu gran cabaç
dells cap dins pits
hermafrodits,
altres ſens ſes,
altres ſens res,
ſens peus e mans,
e dos germans
abdos pegats
dells encegats
nats ſorts e muts,
dells paren bruts,
mes imprudens
e negligens
ben indiſcretes,
cinyenſe eſtretes,
ballen a ſalts,
fan los llits alts

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

e grans tapins,
e per bocins
fils miraran
fa follaran
fi preſt non mengen,
e ſi nos vengen
de quis diſcorden,
e ſi no morden
al frare al coll
anant en foll
eſtropeçant,
e molt vſant
amprar la clau
lo que bels plau
ſouint ſauorten,
ſi lo que porten
les vergonyoſes
e rabioſes
nols plau moſtrar
per auortar
cubertament:
mas ferament
metges demanen
e los enganen,
moſtren vrina
daltra vehina,
tots mals atorguen
perque les porguen,
ſagnies facen
queu arrabacen,

fanſi empaſtres
e mil deſaſtres,
balleſta encollen
perques affollen.
¶Com Deu nou vol
ſis prenys dun ſol
o daltres mes
al ſeten mes
o huyt o nou,
e ſi nos mou
de deu fins onze,
ſiu creus quatorze
e mes encara,
per çuna y xara
dona moriſca
ſet anys ſarriſca
reſtar prenyada
deſcompanyada
del marit ſeu
vengut ſil veu
ques ſua jura
la criatura,
dins ha dormit
fins la ſentit
bon creureu fa.
¶Si molts ni ha
los de pochs meſos
no ſon ateſos,
e tots perixen
ſols ne partixen,

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

los ja complits
criden prou crits
al parturir
qui ver vol dir
nos dolen tant
com es llur plant
e continença,
a la naxença
si ja no moren,
A, O, E, ploren
pel peccat D'eua
per la ques lleua
melich tallat
ben mal lligat
llauats ben bolcats,
o enconats
alguns ab mel,
los mes ab fel
deles quils amen
la llur llet mamen
lo mes ab plors
puix per les flors
de ques nodrien
dins e pexien
per los melichs
pobres e richs
han per egual
tots semblant mal
pigotes, rosa:
mas fils fa nosa

lo fill ques nat
en han mal grat
nols plau que vixca
dells fan perixca,
bollit, cremat,
nu soterrat:
altres offeguen
en mar los neguen
en pous e rius
ne llancen vius
sens batejar.
Dells fan menjar
tallats a troços
a porchs e goços
malignament,
negligentment,
altres deuoren,
e los acoren
per malandressa,
llur sanch se vessa
pel meliquet
restar fluxet,
troben lo mort,
altres molt fort
stret bolcant
altrenconant
ab medicines
pus ver metzines
altres defuien
los quals enuien

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

secretament
e nuament
als espitals,
o als portals
dela Seu posen,
molt poch reposen
despartcrades,
dun mes lleuades
ja van al bany,
e faran pany
per hauer lisça,
bixen a missa
ab fill o filla
com la conilla,
ab ventre gros
llet no nan ros:
meten dos fills
a grans perills
adbos de mort.
Mes per deport
e gallardia
per fidalguia
la mes part delles
per llurs mamelles
seruar gentils
tenen per vils
mares qui crien,
sa carn hauien
dides hi lloguen
sos fills alloguen
com la cuquella,
sos ous pon ella
en nius estranys
dels fills affanys
nols plau sentir,
e fan mentir
la llur llauor
per sa error
e oradures,
ses criatures
mig auorrides
donen a dides,
e les mesquines
no guarden quinés,
quines o quales,
bones o males,
si malaltices,
entulladices,
si massa traguen,
sis embriaguen,
si fels e castes,
si de llet bastes,
folles verdoses,
braues yroses,
si amigables,
afalagables
e humanals:
virtuts morals,
males costumes,
dire en sumes:

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

molt se deriuen
ab de que viuen
llet deles mares
mes que dels pares,
no sols moral
mas natural
la llet altera,
si de somera
mama la llet,
lo chich potret
may pora ser
cauall llauger
ni bon ginet,
lo moltonet
e fill douella
si mor ella
de cabra mama,
com cabro brama,
corre, surt, salta:
dreter lis salta,
naix li la banya
grossera, estranya,
no prima, blana,
lis fa la lana:
Pijor fan dides
mal comedides,
dida embriaga
lo chich ne plaga,
e la bagassa
semblant atrassa,
dida juhia
pauruch lo cria,
la poch sabent
fal ignocent,
qui no te llet
flach e magret,
de fam lo mata:
femta de rata
chinches menjant
cristall portant,
o caramida,
si daltra dida
qui lay furta,
menjant dun pa
la llet no cobren
perque sen cobren
los bolques sullen,
day gua los mullen
fingint prou yxen,
e que be pixen:
si tot los fall
quants ab cascall
per fer dormir
los fan morir,
ols fan dements,
no tendran dents
jals fan menjar,
dells fan mamar
llet danimals
e resten tals

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

per temps auant
chica mamant
vna donzella
llet de cadella
que vomitaua
menjar tornaua,
hu llet de truja
en fanchs ab pluja
en lo femer,
fon fon plaer
jaure fullat
e rebolcat,
altre hermita
cerual cria,
vn altre egua
dins vna legua
si fanchs trobaua
en cent pixaua
puix llet no tenen,
perquen emprenen
fer semblant tala,
si han llet mala
com no sen dexen
puix las conexen,
les inhumanes
no chrestianes
en la color,
sabor, olor:
Deu les ne paga
e dona plaga
per tal no cura
obrant natura,
si llet vermella
de llur mamella
hix e no blanca
molt prest nols mãca
del tot ser folles,
mes per ser molles
de flach recort
algun fan tort
visch e guercher,
lleig esquerrer,
e geperut,
contret, ventrut,
per mal focos,
trencat, potros,
e cames tortes:
dormint com mortes
alguns plorant
altres mamant
massa, los maten:
altres ne esclaten
sus ells llançades
endormiscades
negligentment.
¶ En mon jouent
yo rey regnant
viu cas semblant

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

entre fembraces
ab dos bagaſſes
vna ab tal ſort
ſon fill hach mort
preſt deſpullal
e canuial
ab altre viu,
laltra ſentiu
veureu punyades:
foren lluny ades
ſon tal conteſa
dauant mi meſa
la matadora,
gran ralladora
fort defenia,
puix conſentia
e requeſtaua
e fort inſtaua
yol mig partis
que no moris,
laltram pregaua
e fort ploraua
tot loy donas
ſols viu reſtas,
ſiu dret juhi
puix conegui
qual mare fora
la dormidora
ſiu caſtigar.
¶ Sens comparar
ſon cas pijor
de gran error
mares traydores,
diſsipadores,
e celerades,
deliberades
tan ſcientment,
com follament
propris fills manquẽ
vlls los arranquen
e alliſien,
perque mils ſien,
acaptadors
e viuidors
ſobrel pays,
de bon auis
art doctrinal
dot e cabal
ſos fills hereten,
de cert cometen
molta maldat
lo fill ſanat
vollent mancar,
mes vull contar
llur crueldat
e prauitat
per incident
lo ſolch torcent.
¶ En temps antich
no feu publich

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

acte maluat
e celerat
semiramis
que feu moris,
e de sa ma
hun fill mata
per no cumplir
ni obeyr
son manament,
gran foch ardent
que si sentia
son fill volia
loy apagas,
e lan fartas
ell loy nega
perçol mata
la furiosa
libidinosa,
molts ne elegi
e sen serui
fins refusauen,
com sen cansauen
pus no podien
no li playen
feyals matar,
a cáns donar,
ans los forçaua
puix los mataua,
be son semblant
exorbitant
e cruel acte,
dos feren pactē
sos fills matassen
els se menjassen,
la hu menjaren
puix pledejaren
pel qui viuia
morir deuia
tambe menjat.
¶ E assetjat
Hierusalem
en hun strem
de la ciutat,
no son trobat
per los vehins
olor sentins
de carn molt fina.
qu'vna vehina
viuda juhia
mig fill cohia
en ast partit,
com a cabrit
perquel menjas:
e que stojas
laltra mitat,
del fill cuynat
begues lo brou.
¶ Ara de nou
en la Bretanya,
mare tacanya

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

dun fill molt bell
per lo budell
laſt li mete,
pel cap hixque
al foch lo mes
com ſon fill ves
mort e roſtit,
pare y marit
bon chriſtia
a Deu crida
viu loy tornas
e reclamas
al Vicent ſanct
ferrer pregant
reſſuſcital,
nos animal
ſon fill matas
perquel menjas?
¶ Vna maluada
reyna fada
deyas Athalia,
farta dalgalia
com a çabia,
de malaltia
Deu li feri,
fill quin mori
preſt feu cercar,
preſos portar
los fills reals,
tots ab deſtrals
eſquarterar
feu e matar
gran quantitat.
¶ Iohas furtat
chich qui mamaua
per quil amaua
fonch amagat,
e ben criat
al temple dins
per los rabins,
ab tal remey
fonch apres rey.
¶ E na Thamar
no feu matar
lo gran rey Cir,
e feu partir
lo cap del cos
ſenſe repos?
¶ Rey de ſanchs got
en lo ple bot
dix vull fartar
e confitar
perques venjas.
¶ Vn altre cas
vull dir terrible
no menys orrible
d'ira molt lleja
de gran enueja
iniquitat
e crueldat

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

de feres dones,
les amazones
quant començaren
dels que restaren
vius llurs marits
sans o ferits
duna batalla,
de colp destralla
les enuiudades
aualotades
tots los nafraren,
tambe mataren
pares, germans,
fills, chichs, e grãs
tots hi moriren,
apres sumiren
casi infinides
ensenyorides,
han molt vixcut
e prou creixcut
matant los fills
com a conills,
no les femelles:
mas les mamelles
dretes lleuades,
ab archs armades
fent cruel guerra,
gran part de terra
cert conquistaren,
edificaren
temple bellissim,
mas nefandissim
obra molt vana
de na Diana,
fent Deu estrany
dor, o destany
sus contrafet.
¶ No fon malfet
com na Iustina
mare mesquina
demperador,
del creador
renegadora,
emperadora
dels Arrians,
dels cristians
pus de vint milia
a sa familia
martyrizar
feu e matar,
ans christiana
puix Arriana
apostata
puix esclata.
¶ Vna vil fembra
del nom nõ membra
la qual tenia
fill qui seguia
al sanct Andreu,
com ella veu

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

ioue polit
del parel lit,
linsta sullas
e violas,
fer nou volguc
recorregue
ellal pretor,
posant clamor
de violencia
fens audiencia
del innocent,
no mal merent
fonch condemnat
fer offegat,
llançat al riu,
Deu lo feu viu:
Andreu pregant
del cel rajant
llamp la feri,
e descobri
sa malvestat.
¶No menys pecat
e deslamor
feu na Leonor
reyna Chiprana
qui fon germana
del vell quis dia
duch de Gandia,
a son cunyat
tot descuydat

lo feu matar,
e feu entrar
dins Famagosta
mes que llagosta,
gent Genouesa
de toba fesa
e violada
en la entrada
prou ni hague.
¶Cert be tingue
iniqua furia
e gran luxuria
vna en Castella,
Reyna vella
mare del Rey
cercant remey
a sa calor,
per folla amor
dun Tagari
donant veri
al rey fill seu.
¶Altre mal greu
de no menys dan
qual als chichs fan
vull recitar,
lo mal criar
dels fills fadrins
quels fan royns,
ben empastats
e viciats,

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

cubrint escusant
defenculpant
ses oradures
e traucssures,
friandaries
e llepolies,
lladrupejar,
tacanyejar
axils desuien:
pares bels crien,
ab rahols baten,
mares quels maten
veureu cridar
e flastomar,
pare cruel
ab lo seu vel
los vlls los torquen,
axils enforquen,
dogals los filen
los mes auilen,
si hu sols nan
pus foll lo fan
e ignocent
grosser dolent,
viudes pus nicis
de pijors vicis
los mes penjats
son sos criats,
los alcauots
e galiots,

fembres errades
e coronades
en lo publich,
viudes te dich
les han criades,
folles yrades
si carta giren
pus fort los firen
e sens rabo,
ab bon basto
veureu souar,
cap, braç trencar,
cruxir los ossos:
la carn a mossos
danques tallar,
estopa lligar
grossos moxells,
ab bons cordells
al ventre y cames,
encendrey flames
lleixant cremar,
nas, dits lleuar,
e a les filles
ab les clauilles
ferir de punta,
la pell pus juncta
e vergonyosa,
ab fus filosa,
arrancar lull
llexarmen vull

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

llur crueldat,
iniquitat
insipiencia,
e negligencia
pus recitar,
per apartar
lestil de llarch
descolle larch,
e pus nols tire
la ladre gire
torne al cami
don maparti
al natural,
llur general
perque pensaren
e començaren
la indicible
pudent orrible
fort lebrosia
la sodomia:
Peccat no poch
digne de foch
del mundanal
e infernal,
al anima y cos
dins lo llur cos
no ben tancat
per tal peccat,
o com Deu vol
formarse sol

del ques posible
lo menys nohible,
millor viuent
ocultament
obrant natura
de podridura,
dumors corruptes
souint noy duptes:
Sergantanetes,
serps, granotetes,
rates penades,
feres alades,
e baboynes,
per draps cortines,
volen e van,
cranchs, polps si fan
dits companyons,
semblants ronyons,
moles diformes,
de lleges formes
e monstruoses,
mes son ventoses
dodre mig buyt,
daygues conduyt
tabal, tambor,
par la remor
de llur costat
ventositat,
grossa vapor
de llur fredor

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

dins engendrada
en la yllada,
molts sons fa fer
com fa troter
de Llenguadoch,
no dura poch
ser menstruoses
molt enujoses
lo quart del mes
pertant james
les dones Gregues
monges e llegues,
ni les juhies
huyt o nou dies
mentres sanch tenen
no van ni venen
a Deu pregar,
al temple entrar
nols es permes
en lestiu mes
per tant com puden.
Del drap ques mudē
fetilles fan,
del quen roman
may bon paper
dell sen pot fer,
sin fas peno
mes al maymo
de les galeres
bon vent no esperes

ans les perdras
sil cremaras
may clar flameja,
tortitemps blaueja
non val res lesca,
la nafra fresca
si lin fan bena
se estiomena,
o si fan chuchs
qui tala buchs
si del fum porta,
dabelles morta
cau la mitat,
embolicat
ab tal bafor
de la llauor
dels cuchs de seda,
mes sen refreda,
no sen auiua
o sescaluia
pur viune poca
sil drap la toca,
si son presents
tocants vehents
quāt han llur magna
lome ques sagna
pus sanch non hix,
o sesmortix
si tals saturen
quant metges curen

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

home nafrat
es tart curat,
o ben preſt mort,
ſi van per lort
los arbres ſequen,
maten entequen
herbes ſin cullen,
e leſpill ſullen,
e com llops miren
mes ſi may firen
ab ſa ſaliua,
no eſperes viua
leſcorpio
infectio,
e verins obra
lo vi quels ſobra
en la llur copa,
o ſi fan ſopa
e lo hom ſi beu
rentar la deu.
¶ De furioſes
e rabioſes
goçets orinen,
e ſenuerinen
per tracio
complexio,
mudant ab art
de certa part
lo mir ſit toca,
la mort te floca

com Alexandre
quin celiandre
pera llonch vs,
ab cert greix ſus
com diu la gent
ſe fan vnguent
e bruxes tornen
en la nit bornen
moltes ſapleguen.
De Deu reneguen,
vn boch adoren,
totes honoren
la llur cauerna:
quis diu viterna,
mengen e beuen,
apres ſe lleuen
per layre bolen
entren hon volen
obrint les portes,
moltes van mortes
en foch cremades
ſentenciades
ab bons proceſſos,
per tals exceſſos
en Cathalunya,
tal fet ſis llunya
de veritat,
jas declarat
en lo decret
allat remet

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

fet es mirable
lo gran diable
qui les ginya
hi te la ma.
Ell les engana
e les profana
fins que son preses,
en carçre meses
a mal son grat
la libertat
com lan perduda:
pus nols ajuda,
nils val pus lart
delles ja fart
quant son al foch
ell sen trau joch
e sen fa trufa,
al foch los bufa
mes les damnades
son inclinades
naturalment,
mes follament
son fetilleres
e sortilleres,
conjuradores,
inuocadores
e adeuines,
moltes mesquines
ab grumencia,
nigromancia,
son fitonesses
les diablesses
totes malignes
cert son indignes
per los esguarts
de males arts
e fals compas
et alias
hom si acoste:
mas deu ser hoste
de sols mig dia,
e tirant via
poch aturant
e menys curant
del llur acost
qui passa tost,
e tant lom cansa
llur amistança,
affectio
dilectio,
treua y amor
sens oy, rancor,
gronyir, renynar,
no pot durar
al mes hun hora,
sino ab nora,
o ab fillastre,
sogre, padastre,
sogra, cunyada,
acompanyada

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

ab quis que ſia,
la reueſsia
es llur camiſa,
ſens pagar ſiſa
ab quants pratiquen
ab tots repiquen,
neguen ſi deuen
crim fals alleuen,
ſecrets deſcobren
ab ales cobren,
ab lo bech piquen
e preuariquen,
mentint difamen.
¶Puix res no amen
eſſer amades
vana y debades,
es tal vſança,
ſols ſa criança
ques tendrelleta
mentres que alleta
la pot amar,
lo deſmamar
parteix lamor
en la margor
daceuer groch,
qual en lo broch
de llurs mamelles
ſe poſen elles
quant los deſmamẽ,
ja par deſamen

ſa criatura,
moſtrant figura
començament,
e caſament
de la margoſa
vida penoſa
que paſſar deuen,
qui llur llet beuen
e mal cuynat.
¶Per mal veynat
e ſobres dan
que totes fan
a tot vehi
hi prouchi
Calixte papa
veſtint la capa
dapoſtolat,
vent aſſolat
e jas perdia,
de dia en dia
Lecclеſiaſtich
e eſtat monaſtich
tot ſacerdoci
poſat en oci
ſe diuertia,
es conuertia
en dar plaes
a ſes mulles
e ſoſtenir
e mantenir,

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

elles guarnides
cases tornides
deu inuocar
e conuocar,
tot lo apostolich
senat catholich
ab gran conflicte
ell feu edicte
e decret llarch
lleuant lembarch
tot rasament
del casament
als capellans
sols appellans
foren los Grechs
qui com folls llechs
fan matrimonis,
llurs patrimonis
per los fills venen,
tots alienen
e destruixen,
Deu no seruixen
delliurament
liberament
viuen latins
qui tots matins
missant combreguen
tots a Deu preguen
dien ses hores,
mulles ni nores,

gendres, nebodes,
casaments bodes,
res nols embarga,
be son amarga
hun temps lasgleya
com ellas veya
ser enganada.
¶ Vna maluada
hom se fingia
per sa mongia
e fictio,
electio
son feta dell,
papa nouell
euidentment
e dignament
Deu la mata,
ella esclata,
mostras ser dona
per tant en trona
publicament
ab tocament
si es hom se proua,
com se renoua
lo pare sanct,
totstemps pensant
quel redemptor
dells fundador
e sonament,
claus regiment

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

a hom dona
e ordena
fols masele hom,
guarden e com
may nols engane
dona, nils mane,
ni ordens prenga,
ni may emprenga
de fer sermons,
de fe tres mons
regiraria,
llur parlleria
ni han permes
ogen james
confessions:
delles perdons
nunca se hauren,
reuclaren
peccats secrets,
foren discrets
promens e sauis
los pares auis
qui desuiaren,
e apartaten
de clerecia
tal trauessia
e gran destorp.

SEGONA
part del tercer libre.

ETu vell corp
com alquimista
hauent ja vista
llur art frustada
altra vegada
experimenta,
no sen absenta
ni sen aparta
ni may se farta
bufar al foch,
e com en joch
lo perdedor
gran jugador,
ab mala sort
para pus fort
e mil jochs muda
fins que perduda
ha sa moneda,
may sen refreda
ven tot quant te,
quant noy ha que
per jugar furta,
a mort sahurta
per tornar tost,
fins que desbost
guanye quisuulla
allis despulla
en lo taulell.
¶Tu pages vell
laciuios

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

porfidios
axiu faras,
not fartaras
bufar al foch?
eſcach pel roch
tens per la dona
ſus, mat te dona
puix ſoriguer
te ſaben fer
e nol conexes?
yot prech ten dexes
may pus no jugues
ab tals fexugues.
¶ Si may te tempta
la ſua emprempta
tan afaytada
e repintada
per ta defenſa,
dins que ſon penſa,
veules lluents
no tenen dents
alcofollades
dulls afollades,
per lemblanquir
perden lo oyr,
el odorar
per lençofrar,
al cap grans banyes
dins han migranyes,
veus les brodades

e diuiſades,
coha tallada
crencha calada
fins a les celles,
ſit paren belles
ab tals vfanes
no ten enganes,
lleuals les robes
mira quey trobes,
llauals la cara
ab aygua clara,
forals tapins
mira que tins
vn vell monet,
o cerronet
tot cap e cames.
Dõchs not inflames
per ſes pintures
ab brodadures
nin faces deus
com los juheus
noſtres antichs
del arreus richs
delles tan bells
collars, anells
dor los foneren
hun deu ſen feren
ydolatraren,
bou adoraren.
Tu no adores

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

ſes alcandores
ni ſes lligaces
per ſes caraces
ni lluent pell,
menys pel ceruell
no ten tribules
nit acomules
ydolatries
per fraſqueries
de quantes ſon,
ni pel pregon
ni pel defora.
¶ Mas tota hora
ta carn refrena
ſi guerrat mena
libidinoſa
e furioſa,
com fan lo brut
ſi dius virtut
de contenir
no puch tenir,
que ti esforces:
car no fa forces
la part carnal
ſeruicial
a la raho,
de bon baro
pren bon conſell
a cas nouell
nou emergent
e contingent
no neceſſari,
ne voluntari
ni impoſsible:
mas deligible
triant millor
a ta calor,
ſegons la lley
donant remey
may ha fallit.
¶ De ſarments llit
e dagnus caſt
fornix ton traſt,
e dun cantal
te ſes capçal,
llançols dortigues
ab quet abrigues,
muller de neu
com Franceſch feu,
vetla, treballa,
puja deualla
ſins que tenuig,
com Ioſeph fuig,
vſa lo bany,
reb caſcun any
ſagnies dues,
ſes ſouint ſues
en ans del paſt
per viure caſt,
les diſciplines

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

é com te dines
pa y aygua vſa,
ſin vi refuſa
e beu vinagre,
lo menjar magre
ſols per la vida
ab certa mida
ans poch que maſſa
carn de res graſſa,
llet e los ous,
potatges, brous,
lo menjar blanch
fan molta ſanch,
donchs molt ſement
e mouiment
legums fumoſos
ſon, e ventoſos:
cuyts o torrats,
ventoſitats
dintre recluſes:
les cornamuſes
fan fort inflar,
dreçar ſonar:
Donchs carn, llegús,
ni los perfums
perque conciten
apetits citen
non vſes gayre,
mas ab deſayre
ta carn caſtiga
com enemiga
portan lo lom
plancha de plom
cercol be eſtret
de ferro fret
en los renyons,
mullals botons
en aygua freda,
axis refreda
tal mouiment,
lo ſentiment
raho ſenyora,
la carn traydora
del hom diſcret
ab ſi retret
deu rominar
e dominar
e ben regir,
e deu fugir
no ſols penſar
mas ſomniar
auinentea,
lluquet e tea
es de chich foch,
e poch a poch
ſencen molt gran,
qui lo gran dan
pot extimar
qual per Thamar
ſe feu Amon,

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

cert Absalon
perçol mata,
del que pensa
creix quẽ grãs flames
si tant tinflames
lo seny noy basta,
tant te contrasta
la carn y t mou
tant fort te rou?
si tant te crema
torna ton tema
puix tant te plau,
com dix sent Pau
mes val casar
que no cremar.
¶ Quin casament
no semblantment
com mul, cauall:
als quals seny fall
mas sols casar
per venerar
lo sagrament,
Deu molt tement
per seus hauer
dela muller
fills successors,
o per calors
refrigerar
o per esquiuar
aquell peccat
pus difamat,
o sino vols
habitar sols
per ser seruit
e coscehit,
per tals esguarts
ab bones arts
casar te pots,
no per grans dots,
per ser rixos,
o per amos
ensajati,
qualseuol si
que ti moura
crech quet coura,
a hun placr
hauras certer
tantes dolors
quantes suors
treballs de mort,
ha hun deport
ha lome darmes,
per quet desarmes
de tal fatiga
conue yot diga,
perque son tals
descominals
e don los ve
tants mals, poch be
hou be no dormes.

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

¶ Perquet informes
pus prontament
primerament
vull explicar
com llur peccar
e mal los dura
per ſa natura
e voler delles,
les maranelles,
virtuts, honors,
premis, llahors,
de ſola vna
mare comuna
e primicera,
major clauera
capitaneſſa
e alcaydeſſa
de parays,
per ton anis
hi vull meſclar
e recontar
algunes coſes,
abque depoſes
tos mouiments
bruts ſentiments,
folls apetits
e vils delits
llexant en terra
en lalta ſerra
de meditar,
volent muntar
lenteniment,
pus clarament
ti vols apendre
poras entendre
lo que no veus
ſolament creus
ab ſimpla fe
pel que dire,
e meditar
e contemplar
millor poras,
quant oyras
les lliçons veltes
hajes orelles.
¶ Deu prepotent
lo mon preſent
creat penſant,
ell començant
al firmament
del ornament
e diuiſible,
de tot viſible
ſon creador,
vtil ſenyor
ſeu danimals,
de minerals,
treballador,
cultiuador
de ferm e moble

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

hom vell bo, noble
per ell creat
en lo vert prat
camp de domas
hon noy romas,
mas apartat
fonch transportat
en parays
com sa dormis,
Deu per sa ma
dona forma
duna costella,
jus la mamella
sens despertar
ni destorbar
lo llur sopor
sense dolor,
no res trencant
ni foradant
del hom tragueç,
e li plagueç
costella fos
no dret fort os:
mas flach curuat
redo voltat
per sa natura,
car tal figura
per ser redona,
molt poch sadona
ab cos dret pla,
tal virtut ha
e qualitat,
ab lom pla nat
ella ab sa punta
may se conjunta,
qual vol tal es,
ni menys ni mes
pus nos torçria:
nis dreçaria
ans se trencara
si la forjara
dalgun fort focil
may fora docil,
nunca flectible,
pus fort flexible
com larch Turques
fet al reues,
duna cabreta
pres la coheta
llengua lin feu,
cert be preueu.
Deu que seria
ab maestria,
imposa nom
Adam al hom,
Eua a la dona:
Adam camp sona
vermell, o roig,
Eua mal goig
maldicio

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

perdicio,
e remor dossos,
boca e mossos
plor se interpreta,
segons la lletra
per Deu donada
li fon manada
vna primera
lley prou llaugera
que la seruas,
ella soldas
ab hun damnat
apostatat
a Deu rebel
llançat del cel,
superbios
molt enuejos
mal esperit,
sols per son dit
la lley trenca,
ella pecca
de crim molt fort
digne de mort,
magestat llesa
per Deu represa
fon, e citada,
tota esglayada
comocio,
compunctio,
resistencia,
erubescencia
se hach sentida,
enuergonyida
al natural,
lloch maternal
per fer infans
de fulles grans
de les figueres,
verdes lleteres
feu cubertura,
en llur fisura
tocay la llet,
llexay de fer
la ordinaria
hereditaria
proig, y ardor,
com sa error
no confessas,
ans lascusas
ab la serpent
eternalment
fon condemnada,
a mort damnada
e malaurada,
tota sa vida
ser subjugada
e bandejada
de parays,
tostemps paris
no sens tristor

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

ab gran dolor.
¶ Del obeyr
e reuerir,
e ser subjecta,
tota la secta
may na fet res,
llur credit es
puix son primera,
ella parlera
primer menja
e meneja
la llengua y morros,
restaren forros
a ser llenguda:
puix no son muda
de tal plomada
vent sagreujada
cert sapella.
¶ Del part calla
qui calla atorga,
la marga porga
del parturir
dolor morir
perço li resta.
¶ De ser infesta
contrariant
e rebellant,
al hom sent brega,
daxon atlega
perscripcio,

possessio
de fe antiga,
primer amiga
sonch del diable
per conestable
ellal prengue,
de mala fe
possehidores
detenidores
de sa amistat,
ab malvestat
e contra dret,
pus ver de fet
han prescribit
contral marit
rebellio,
contencio
totes abriga.
¶ Donchs per la figa
o altra fruyta
qual sens grā lluyta
fort cobeja
tasta, menja,
delliberada,
no pas forçada
la lley trencant,
no gens dubtant
lo manament,
Deu no tement
guanyals mals Eua

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

dexan hereua
sa genitura
molt poch sen cura
de tal herencia,
la descendencia
cert masculina,
la femenina
es quisatura
la diablura
quellals lega,
ella lliga
a ses hercues,
ab fermes treues
ab linfernal
llur especial
drach Lucifer,
dell sensaler
emphiteotes
les feu a totes,
jus sa fadiga,
fa ab elles lliga
a fer erfades,
te capbreuades
totes arreu
en son capbreu
a cens no cert,
tal li fa vert,
tals azurat
altra morat
les mes vermell
negre burell,
groch, o tenat,
o alquenat
son acensides,
e be establides
ab drets loysmes,
ab sos sophismes,
limits e fites
les te descrites
en manual,
aquest censal,
peyta recens,
mil quatrecens,
vint set complits
anys son finits,
sens trenta tres
anys los primes,
desque naixque
mentres vixque,
lo pagador
que per vigor
dun instrument
gracia hauent
son ja quitat,
e cancellat
en lo notal
loriginal
antich contracte,
desfet lo pacte
e difinit

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

preu infinit
de carn e ſanch,
per ferlo franch
ne fon pagat,
e reuocat,
lo plegador
com robador
apreſonat
e caſtigat,
elles encara
no obſtant lampara,
afranquiment
e quitament
per fer plaer
a bel peyter
dell no reneguen
ne li deneguen
la ſenyoria:
ans volen ſia
perpetual,
chriſma ni ſal,
de padrins ſe
no les rete,
ni ſen amaguen:
totes li paguen
morabati
en lo mati
de ſanct Ioan,
o dat o han
jorn de Ninou,
la boca clou
a carneſtoltes.
Deſtes reboltes
ſenet, e colta
Deu ſols nabſolta
de totes vna,
lluent com lluna
cintillant eſtella
mes que cel cella
ab lo ſol ſola
com voltor vola,
abella bella,
ouella vella
e ſignat ſigne
fenix inſigne
colent coloma
ben olent goma
ſegur ſegonya
dels cens, e ronya
e victigal
tan general
ſola nes franca,
mes que neu blanca,
roſa geſmir,
e flor de llir,
mes que mirall
e pur criſtall,
inmaculada,
no may tacada
del heretatge,

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

hach auantatge
sublimitat
gran dignitat
e priuilegi,
sobrel collegi
de les catiues,
porrogatiues
obte molt altes,
totes malaltes
delles molt flaques
com les set vaques
Egypcianes,
altres mal sanes
de set humors
ab set thumors
molt engrassades,
grosses inflades,
ab set dolors
de set colors
totes tacades
de set picades
caps de serpent,
tal excellent
casa obrada
edificada
sus set colones
dor, e redones,
llibre tancat
e sagellat
ab set sagells,
de set ramells
arbre de vida,
sana guarnida
de set virtuts,
ab set scuts
e mil defesa,
en set entesa
arts liberals
zodiachals,
les set planetes
ab set cometes
la illumenen,
set llums li tenen,
set canelobres,
set cares obres
proximals pies,
en los set dies
dissapte mes:
car jorn seu es
singularment:
Car certament
en semblant dia
la fes perdia,
sola tengue
ferma la fe.
Sola son clla
perços apella
seu lo dissapte

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

dant bon recapte
potent obrera,
pels seus guerrera
defenedora
e protectora,
als caminants
e batallants
gonfalonera,
portant bandera
de pur argent
blanch e lluent,
humilitat,
virginitat
es sa empresa,
per sa noblesa
maternitat,
fecunditat
es sa lliurea.
¶Per tant altea
mercix aquesta
de dita questa
esser exempta
daquellamprempta
original,
cort diuinal
ha preseruat
e reseruat,
aquesta sola
ques llum y eschola
dalta doctrina,
flor sens espina
iustament dita,
crim ni sospita
nunca tingue,
Eua caygue,
esta lalça:
Eua pecca,
estans absol:
del etern sol
es orient:
don puramẽt
naixque mortal,
esta lo mal
nos mudan be,
noy ha perque
no sia exempta,
puix fon lamprẽpta
del rich sagell
en lalt consell
pur fabricat,
y apres forjat
dins lo sanct ventre
desta ques centre
del esser pur,
es lo fort mur
de la defensa
contra la offensa
del enemich:
puix lo castich
dellal rebe

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

estal vence
ab puritat
contral peccat
es pugnadora,
com peccadora
esser podia:
Deu quiu sabia
tal la volgue,
volent pogue
ferla tan neta.
Tota perfeta,
y tal preuista:
ans de la rista
del nostre crim,
lo prim del prim
de pura y bella
se troban ella
sens algun vici,
tot lexercici
de humilitat,
tota bondat,
tota clemencia,
tota prudencia
en ellas troba,
dellas la roba
que Deu vesti
destas colli
nostre remey,
mare del Rey
del mon y cel,
sens ombra y vel
dalguna culpa,
y la disculpa
ella lans dona,
qui la blasona
guanya grãs merits,
pren los demerits
qui fal contrari,
dolç letouari
es y confort
ab qui la mort
ha restat morta,
pont, cami, y porta
del etern segle.
compas y regle
del perfet viure,
y tan delliure
quens delliura
com donchs erra,
qui del tarquim
de culpa y crim
nos deixa purs?
cessen murmurs
vots y arguments
contradients,
tal veritat,
tal charitat
tan general
en lo mental
ja preseruada

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

no fon tacada
per lley de gracia
de la desgracia
que tots portam,
e si parlam,
tingam lesforç
que nunca toiç
del nom concepta,
ferma y accepta,
sancta, y deuota
es la gran flota,
qui li diu pura.
¶No la fa scura
gens aquell crit
que fon oyt
en Pathmos be
laguila ve
a tots naxents
terra tinents
dir tres vegades
Aue debades,
langel no dix
aquell seguix
fel relador
embaxador
de Deu primer,
Aue certer
capgirant Eua
tots tres, ve, lleua
e lan apura.

¶La sens, ve, pura
plena perfeta,
la tota neta
sense querella,
la tota bella
ver or sens lliga,
mare y amiga
del creador,
potent senyor
de, ve, brutura
res de sutzura
en cos esperit
hauer sentit,
sols hun instant
nos ver semblant,
qui de no res
feu tot quant es,
de verge llim,
terrors tarquim
feu lom manant
dient, parlant,
e del costat
sens fer forat
trague costella
yn feu femella,
e dix crexeu,
sols pel dit seu,
e sa virtut,
han concebut
e engendrat.

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

enſemps meſclat,
de dos ſement
no altrament,
e qui baxat
é humanat
ſens home pare
de ſola mare
la carn prengue,
no ſuſpengue
tal meſclament,
cert qui es potent
fer gran myſteri
lo vituperi
chich, anxios,
contagios,
hereditari,
inuoluntari,
accidental,
no eſſential,
ni poſitiu,
ſols priuatiu,
de natural
original
vera juſticia.
No gens malicia
bel pot ſuſpendre,
quãt volch repẽdre
fort Eua Deu,
per lo que feu
no condemna
ſentencia,
en lo parir,
totes ſentir
pena, dolor,
por e triſtor,
eſta pari
mas no ſenti
dolor alguna,
qui la comuna
lley general
e corporal
ſoſpes en ella,
la lley aquella
accidental
doriginal
be poch ſuſpendre,
com quant encendre
feu gran fornal
aquell rey tal
de Babilonia
per querimonia
dels tres juheus,
qui llurs vans deus
no adoraren,
hon nos cremaren
ni molt ni poch,
cremar al foch
es natural
Deu eternal
lo ſuſpengue,

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

donchs be pogue
tal ve, ſuſpendre
ſens molt contẽdre.
¶ Com feu la lley
aquell bon rey
dit Aſſuer
la reyna Heſter
no lan tolgue
quant li vingue
ben abillada,
acompanyada
de ſes donzelles,
not marauelles
ſi qui pot mes
la lley ſuſpes.
¶ No pot fer Deus
mes que los ſeus
ſubdelegats?
metges prelats,
lo confeſſor,
lo pecador,
de tots pecats,
greus confeſſats:
puix bels engrune
nol ret inmune
e deſinferna
de mort eterna,
no's dit al doble
metge pus noble
lo preſeruane

que lo curant
lo mal que veu?
¶ L alt metge Deu
ſcientifich
ver magnifich
inegrotable,
o impecable
dignificada,
deyficada,
ans quel mon fos,
ell glorios
en leternal
in mente, tal
com Papa fa
la reſerua,
e prelegi:
puix confegi
ſanctificada,
verga plantada
per dar ſalut
al mon perdut,
en mig del tems
entrels eſtrems
del mon en mig,
en lo config
dela promeſa
terra ſotsmeſa
als de Iuda.
¶ Deu ſaluda
en lo mig jorn

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

lo mon entorn
tot Dorient
fins al ponent,
ab la labor
suau olor
de tal canyella,
farment nouella
de balsém planta.
Filla tan santa
de sancts parents,
jurges sabents
patriarchals
e prophetals,
e sacerdots
sancts, e deuots,
e dels reals
a Deu lleals.
de fet fon nada
fon nomenada
nom honoros,
bell, gracios,
per Deu manat
e comanat
pel missatger
angel certer
al pare prom,
li posas nom
molt alt Maria,
vol dir mig dia
alba diana
e tremuntana
de mar la stela
e nau ab vela
amarinada,
illuminada
illuminant
lo caminant
e madaria,
mes amaria
e maridada
la mar salada
o mar amarga
e mare llarga,
essent chiqueta
de edat poqueta
e delicada,
fon dedicada
seruir al temple,
hon fon exemple
de sanctedat,
en tal edat
mostra miracle
al tabernacle,
quinze grahons
alts scalons
ellas puja
may senuja
dela clalsura
ab molt gran cura
Deu inspirant

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

e reuelant
fon prest mestressa
e doctoressa
dels majors mestres
ellals feu destres,
en fer seruicis
e sacrificis
ben acceptables
de Deu placables.
¶ Dins hi viuien
qui Deu seruien
moltes fadrines,
donals doctrines
doracio,
deuocio
spiritual
perpetual
virginitat,
integritat
les feu amar,
volch les dotar
de castedat
e donestat
complits anys dotze
ans dels quatorze,
no obstant lo vot
sens algun dot,
dot ne florins
los sancts rabins
la maridaren,
tots acordaren
fos son marit
pel ram florit.
Ioseph juheu
vell del trib seu
hom cast, honest,
just, sanct, modest,
la lley sabent
e Deu tement,
abduys pareus
foren consens
llur volentat
pel parentat,
al casament
fon prestament
contolidada,
la maridada
del marit vell
prengue l anell
en senyal darra,
millor que barra
la rialloса.
¶ No fon lebrosa
vna semana
com la germana
de Moyses,
Deu fos permes
set jorns messella.
¶ Ni fon aquella
altra Maria

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

qui no sabia
ques demanaua
fort infestaua
qui no calia.
¶Ni escarnia
son bon marit
com a Dauit
na Michol feu,
perço volch Deu,
perque sen ris
may no paris,
esta curosa
son, y amorosa,
dolça, agradable,
no irritable
com la de Iob,
tenint a prop
de son mester,
lo prom fuster
en fusteria,
o ferreria:
ell safanyaua,
ella guanyaua
en texidures,
tallar costures,
molt temps filaua,
cert no furtaua
cabrit, corder,
com la muller
del cech Thobies,

les nits e dies
a may lleixar,
set veus orar.
Complidament
Ioseph content,
may enganat
en lo cuy nat
son com Ysach,
may embriach
com son Noe,
ni comete
de vi torbat
e crapulat
com Loth incest.
Ioseph aquest
ab sa muller
en pau, plaer
molt sauenien,
tostemps viuien
sobriament,
honestament
ells se tractaren,
may se tocaren
nis conegueren,
llur may romperen
virginitat,
en equitat,
drets com palmera.
¶Cert lalma vera
yo la preuiu

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

per ella fiu
Deu inſpirant
yo prophetant
los bells dictats
cantichs cantats.
¶ Fonch figurada
e prophetada
en prophecies
per Eſayes,
e tots prophetes,
per ella fetes
de Noe larcha,
del patriarcha
laſcalalcel,
del temple vel,
darcha, o thora,
pell, cubertora
dor la tarraça,
vrna, o taça,
verga de Aron,
de Gedeon
conca del ros,
exut vellos,
Era banyada
porta tancada,
carro de Helies,
peix de Tobies,
del rey la filla
lo chich afilla
lleuat del riu,
e de Dauiu
torre, corona,
biula, clau, fona
del ſalt verdeſca,
de Samſo breſca,
diram argila,
de Rabins vila
Iethſemani,
mont Sinay,
Tabor, Orep,
got de Ioſep,
lach e graner,
lo gauarrer
tot enflamat
e no cremat,
font, hort, tot clos,
talem deſpos,
pou de Sichem,
Hieruſalem,
nau mercadera.
¶ De ſa manera
yon ſcriui
e deſcriui
qui na ſeria
en darreria
dun meu report
muller prou fort
ben lluny trobada,
gran preu preada,
ſabent, fay nera

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

e filancra,
conseruadora
e prouisora
dels seruidors
ab senadors
fal marit siure
en son ben viure,
es gran e chica,
pobre e rica,
dona spectable,
e redubtable:
entre centmil,
la pus humil
per Deu triada
al seu criada
molt alt mysteri,
hach ministeri
angelical
dominical
nunciador,
pus alt major
quel missatger
dela muller
de Manue
com fill hague
Samso forçor.
¶ Lembaxador
son Gabriel
trames del cel
ves Galilea,
fora Iudea
en la frontera,
Natzareth era
ciutat e flor,
ab gran claror
langel venint,
vetlant legint
la troba seyta,
dixli beneyta,
Aue gracioſa,
mes fructuosa
que tota mare,
perques repare
nostra ruyna,
del cel reyna
tantost seras,
fill concebras,
reparador
e saluador,
Deu es ab tu:
semblantli cru
lo que explica
prest replica
hun tant torbada
per lambaxada,
molt humilment
e gentilment
dix ser contenta
de Deu seruenta,
e mijançant

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

Iesperit sant
hach concebut
ab la virtut
de Deu altissim
de fill sanctissim
resta prenyada
acompanyada
de son espos,
lo ventre clos
sempre restant,
aquell instant
que dix fer sia,
l'umil Maria
verge secreta,
fon prenys perfeta,
verge sancera
e mare vera,
verge casada
prenys no cansada,
grossa llaugera,
prenys caminera,
hun jorn mati
ella parti
ab lo bon prom
temprat: e com
de Natzareth
Helisabeth
volch visitar
e recitar,
del sanct prenyat

al seu cunyat
en Zacharies,
per alguns dies
los consola
ey atura:
puix sentornaren,
Apres anaren
no per delicte
mas per edicte
que feu Cesar,
conuench anar
a Bethlem dret
ab prou gran fret,
son peregrina,
dona vehina
de la ciutat
non hague grat
ni la volch rebre,
en hun pesebre
de comu era
hach ser partera,
ni hague madrina
sor ni cosina,
trist or ni por,
dolor, ni plor,
filla, e mare,
pari son pare,
pare, e fill,
sens tot perill,
fill, e senyor,

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

sens entrenyor
senyor capdal,
a guila tal
vehent volant
al cel pujant.
¶Pari ver hom
complit chich prom,
pari fill bou
sacerdot nou,
pari lleo,
rey e baro,
pari fill Deu
qui lo mon feu,
pari Messies
matant Golies,
pari fill verb
daram la serp,
pari gigant
Sathan lligant,
pari fill Christ
saluant lom trist,
pari ver cos
de carn e dos,
pari fill fort
destruint mort,
pari anyell
tol peccat vell,
pari fill sanct
lom abraçant,
pari salut

guarint lo mut,
pari fill llum
del mon trent fum,
pari lo Sol
jutge sens dol
sol de justicia,
ab gran pericia
lo embolca
el adora
latriament,
son certament
la verdadera
de Deu primera
adoradora,
aquella hora
qual ell naixque
trencat caygue
tot deu estrany,
rebe mal guany
la sodomia,
ydolatria
ab sos leuites,
los sodomites
mort infernal
e corporal,
ab gran escarn,
mes nat dins carn
pel bou, e ruch,
com rey, e duch
son conegut

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

seruit temut
com Deu senyor,
lemperador
Octauia
ell ladora
com a ver Deu,
en Romal veu
visiblement
anar pel vent
ampla font doli
del capitoli
molt prop ixque
lo Nil creixque
regant jouades
lluny set jornades,
mes que may feu
ni may se veu
e pastors certs
essent desperts
vetlant ouelles
cançons noucl les
Angels cantans
manifestans.
Deu nat ohiren
de fet partiren
el visitaren,
eu recitaren
be stesament:
en lo Ponent
tres Sols si veren

tots tres hus feren,
e fon trobada
pedra tallada
en mena noua,
dius era toua
ab sculpides
letres polides,
hon se llegia
la prophecia,
que concebra
verge y parra
fill certament,
En Orient
tres reys gentils
pels nous stils
quen lo cel veren
lo conegueren,
puix lo cercaren
el adoraren
ab dor presens,
mirra, y encens,
com a senyor,
hom moridor
e a Deu tany,
e cascun any
si hi tens be smenr,
certerament
lo poliol
secat al sol,
veuras florit

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

a mija nit
e cau vn troç
del temple gros
dels antichs vans
deus dels Romans,
quen Roma resta,
nit dela festa
anyal major,
puix saluador
vniuersal
e general
al mon vingue,
a tot volgue
manifestat
fos ell ser nat,
perquel mon pas
nos escusas
per ignorancia,
ab abundancia
de testimonis,
angels, demonis,
cel, elements,
homens viuents
testificaren,
al mon mostraren
senyals notables,
molt admirables
dant conexença
de tal naxença,
huyt jorns apres
ell fon remés
al gran rabi
volch donar fi
al circumcir,
sols per cumplir
hi fon menat,
lo tall manat
no duras pus,
hach nom Iesus
Emanuel,
per Gabriel,
com fon retret
axi fon fet.
¶ La humanal
e paternal
mare parida
verge fon dida,
verge tendrera,
verge lletera,
verge nodri
lo chich fadri,
petit fillet,
e ab la llet
celestial,
e virginal
propria della,
ab sa mamella
del cel vmplida,
fins que cumplida
hach sa infantea

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

ab gran abtea
c carament,
abundantment
lo alleta,
de cor lo ama
ab gran temor,
com Deu senyor
e fill carnal
seu natural,
mes mare son
que quantes son
ni seran mares,
noy acompares
mares passades
totes ajustades,
maternitat
ab qualitat
hauer semblant,
a tant bastant
es impossible,
sanct e terrible
nom ne rete
mare nol te
quen lo mon sia,
verge Maria,
mare de Deu,
Deu es fill seu,
fill realment
pus verament
que may fill fos,

fill dins son cos
fet en instant
complit infant
inreprensible.
¶ Lalt inuisible
per sentiment
del hom viuent
Deu impalpable,
fet cos palpable:
Deu inmortal,
fet hom mortal:
Deu infinit,
fet cos finit:
Deu impassible,
fet hom passible:
les actions
e passions
miserials
e humanals
sense peccat
ell acceptat,
mort, fam, e set,
sentir calt, fret,
colps, batiment
son, cansament,
suar, tossir,
palpar, escopir:
riure, plorar.
¶ No ignorar
ni esmortir

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

enmalaltir
ni pronitat
a fer peccat
ni res profa,
de hom res va
ell no prengue.
¶ Be li plague
ser humanat,
verb encarnat
ver hom, ver Deu,
perquen nom seu
sa genollassen,
tots se prostrassen
celestials,
angelicals
espirits humils,
juheus gentils
los terrenals,
e infernals,
endiablats,
tots aplatats,
fets lescabell
jus los peus dell,
jutge final
en tribunal:
cert quant seura
esclafara
los reyatons,
les nacions,
Deu poderos,

hom piados
just jutjara,
caps cascara
del terrenal.
¶ Deu eternal
pare Deu viu
tal a Dauiu,
fill rey trames
jura promes,
noy fallira
en sa cadira,
per ell seuria
e regnaria
eternalment,
e realment
sobrel seu poble,
lligat en coble
tot entecat
per lo peccat
que Eua tracta,
mes se pacta
ab jurament
lomnipotent
ab Abraham,
los fills de Adam
renuncians
e renegans
a Sathan seu,
per hun gran preu
axils rembria,

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

son fill seria
lo redemptor,
may son deutor
e pagaria
tal fill morria
rey coronat,
en creu clauat,
en mig de dos
per sos traydos
allancejat,
assedejat
dins en Salem:
ans en Bethlem
ciutat no chica
hon pas pratica
duch naxeria
qui regiria
tot Israel,
Emanuel
sanct fort suau
princep de pau
ell se diria,
perço pendria
en mig o centre
dun sancer ventre
tot virginal
carn humanal,
sens dom parria,
lo qual seria
en sa sement

dell descendent,
no dix sements
dels descendents
que deuallam
del Abraham,
de mi son neta
per llinea dreta
e lley contat
lo parentat,
so molt content
esser parent
de tal senyora,
qui tant honora
lo seu llinatge
del alt seu statge
inenarrable
no recitable
marauellos,
e glorios,
pres son morir,
sols referir
sen pot hun poch,
es lo seu lloch
alt als cels sobre
lo sol la cobre,
tota la abriga,
lluna calciga
obre repos,
lalma ab lo cos
glorificat,

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

de goig dotat
perpetual,
Deu eternal
fill seu la mira
prop sa cadira.
¶ Yo Salomo
en lo dret tro
mils no segui
ni reueri
tan alt ni be
na Bersabe
la mare mia
com fer deuia,
car li negui
que requeri.
¶ Esta priora
mare senyora
esta a la dreta
reyna feta
celestial,
ceptre real
te e corona
al cap redona
de dotze esteles,
vist primes teles
roba daurada
de vays forrada
la cortapisa,
ella diuisa
millor coneix

vsa frucix,
clarament veu
la faç de Deu,
ella conquista
pus alta vista
que tots elets,
entrels perfets
es pus perfeta
mes que propheta,
patriarchessa,
apostolessa,
martyr secreta,
verge pus neta,
mes confessora
de preycadora
alt en tribuna,
trona comuna
mentres vixque:
Deu no volgue
ella preycas:
Car no fonch cas
conuenient,
impertinent
fora stat vist,
que Iesu Christ
testificat
fos, e preycat
per mare sua:
car no desnua
dubictat

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

lo parentat
testificant.
¶ Be son preycant
instruydora
referidora
als chroniquistes
euangelistes,
e dels dexebles
en la fæ febles
confirmadora,
consoladora
de tots molt be,
be mereixque
per semblãt eschola,
donchs laureola
dels preycadors,
entrels doctors
mestres sabents
alt entenents,
e methaphysichs,
metges, o physichs
son pus sabent,
molt mes vehent
quels comprensors,
ni quels cursors.
¶ Adam format
ans fes peccat
mes no sabe
veu conegue,
Ioan Baptista

may hach tal vista,
may en Thabor
ab tal claror
ni tant hi veren
cinch q̃y vinguerẽ,
may Pau veu tant,
Iacob lluy tant
ni Moysés,
ni quin veu tres
la hu adorant,
Ioan orant
als pits durment
subtil scriuent,
nil pedregat
may han plegat
al seu entendre,
veure compendre
dels vells algu,
e menys nengu
dels sancts moderns,
los quatre perus
Llatins doctors,
Grechs inuentors,
mestres de Athenes,
gran Origenes,
ni Dionys
tans de Paris
theolechs grans,
tres borts germans,
nil de Domas

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

Bernat, Thomas,
ſanct preycador,
de Boca dor,
rey Honorat,
Franceſch plagat,
lò gran Antofol
quãt fon Chriſtofol,
ni quant parti
lo drap Marti,
may han ſabut
viſt conegut
ne tant entes
ni han apres
tan alts decrers
tant dels ſecrets,
may a hom nat
fon reuclat,
may tant ſabi
qui obtengui
la ſatiefa
a mi promeſa
per do de Deu,
may hom tant veu
en mort ne vida.
¶Es reuerida
per tots los angels,
virtuts archangels
e poteſtats,
los principats
e dominants,

Deu adorants
e cherubins,
trons, ſeraphins
tots obeheixen
e la ſeruceixen,
per Deu alçada
alt exalçada
ſus ells ſenyora,
ordenadora
e cancellera,
com diſpenſera
partix los dons
que do perdons,
a ſon fill mana
mare humana,
ſos pits moſtrant
dell impetrant
pels peccadors,
ſos oradors
fills adoptats
a ſos optats
de quant demana
gracies mana,
tota nes plena,
abundant vena,
diſtillant font
es ſegur pont
molt preſt ſe cala,
dreça laſcala
per qui li plau

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

ella ab sa clau
obre la porta,
e a Deu porta
qui la inuoca,
ella aduoca
millor que Hester
com de Assuer
obtench los seus,
catius, jueus,
de corporal
e temporal
mort esser quitis.
¶ La Tacuytis
na Bigayl
ab bell estil
ni eloquencia
beniuolencia
mils no acaptaren
ni impetraren
del Rey Dauit
als llur marit
e fill perdo.
¶ Remissio
mes general
al humanal
linatge fel
del rey del cel
deu creador
senyor major
te impetrada,
vera aduocada
elegantissima,
sapientissima,
dels miserables,
los fills culpables
Iesus fill seu
estant en creu
li comana,
e ordena
que mare fos,
als venidos
a noua esgleya,
aço li deya
Ioan mostrant
per fill donant.
¶ La mare sancta
tals fills tresplanta
del militant
al triumphant,
com fa la lloca
sos fills colloca
dejus ses ales
alt en les sales
celestials.
¶ Vlls corporals
cor ne orella
quels aparella
deu als seruents
seus diligents
may han oyt

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

viſt ni ſentit
tal diuinal,
goig eternal
de parays,
queu referis
no es deſible,
ni intelligible
apres ta mort
veuras tal cort
inenarrable.
¶La molt amable
alt en lo cel
ab gran recel
los vius conſerua
de mal preſerua
e per ells prega,
al quis encega
los vlls li obre
al fill ques pobre
preſt lenrriquecix,
quin malalteix
ellal guarix.
¶De Deu partix
ab vigil cura
ab la meſura
ben aſachſada
e recaldada
ben afluent
a la corrent
corumullada,

no arraſada
ſens frau fallacies,
totes ſes gracies
e merces moltes.

TERCERA part del tercer libre.

Dõchs ſi be eſcoltes
lleualls vlls alt
fes vn gran ſalt,
ſurt ab bell tranch
hix daqueix fanch
hon jaus mullat,
de ſanchs ſullat,
tinyes, e ronya
tu ſens vergonya
en lo fangaç
ple dalbaraç,
me par hi jagues,
ab altres plagues
prou verinoſes
e doloroſes,
e no les ſents
ſon te plaſents
perque les ames?
e no ten clames
ni ten accuſes?
ans les eſcuſes
febra tens vera
alma y cos quera

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

cotidiana
gloria vana,
tens ictericia
per auaricia
groh tot lo cos,
tens hereos
bestial furia
de gran luxuria,
frenetiquea,
yra, brauca,
folla furor,
dale pudor
tens de golaça
tans mals atraça,
tens de enueja
vlcera lleja
e corrosiua
de vidat priua,
paralitiquea
tens de perea,
tals distrasies
e chachechies
langors agudes,
si ti ajudes
poras curar,
si vols cercar
deuotament,
e humilment
la medicina
vera diuina

Deu verdader
quin hal poder,
si tul supliques
e li repliques
ell te oyra
e guarira,
la Cananea
no de Iudea
mas de Sidonia,
ab querimonia
porfidiant
e alt cridant
senyor merce
dell obtengue
que fon curada,
endiablada
sa filla era:
ab fe sancera,
sorts, muts, lebrosos,
cechs, tremolosos,
orbs axi nats,
tropichs inflats,
tisichs, febrosos,
los puagrosos,
coxos, artetichs,
folls, e frenetichs,
subets, litargichs,
etichs, mirarchichs,
mentres vixque
e li plague,

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

quants hi venien
tots obtenien
llurs ſanitats
primer pecats
los remetia:
puix los guaria
la corporal
e temporal
infirmitat,
tal ſanitat
hi trobaras
ſi tu vindras
ab fe, eſperança,
e confiança
com na Sophia,
ſanch flux tenia,
antigament
lo veſtiment
ſols li toca
de fet cura,
e com plorant
los peus llauant
ab huntament
de fin vnguent,
vench Magdalena,
ſolemne ſtrena
Dimas hague
per prompta fe
hach parays,
pren per auis

Centurio
el reyato,
que obtingueren
quant hi vingueren
ab tanta fe,
ves hi tambe
no dubtes pus
perque Ieſus
preſt te repare,
piados pare
Chriſt redemptor
e ſaluador
al cel muntat,
aparellat
es pera oyr
qui vol guarir
a perdonar
juſtificar
lo pecador
cridant ſenyor,
ſi hi vols venir
pot te guarir,
ſi molt lo pregues
e nol renegues
dell deſpitant
e blaſphemant
com foll heretge,
ell es rich nietge
aromatari,
e vnguentari,

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

cirurgia,
de quant ell fa
may ne pren res,
Deu or may pres
ni vol grans pagues,
sols vol tes plagues
li manifestes,
tes deshonestes
e praues obres
vol li descobres,
e les confesses,
a ell tendresses,
dell sols confies,
abrenuncies
Bel e Sathan,
e a quant fan
exarmadores,
encortadores,
les piromantiques,
e nigromantiques
de Zabuch filles
ab ses fetilles.
Tu encegat
desesperat
de quant dit es
fas lo reues,
Bel no bandejes
ans lo festejes
e res no fas
sens Sathanas,

vicis amats
continuats
tes passions
e illusions:
axi reuesses
quant pots desfresses
e les amagues,
Bet embriagues
fort de vinagre
ple de puagre
tens lo ceruell,
pren lo consell
del sanct Siluestre,
papa e mestre
que diuerti
a Costanti
que nos llauas,
pus ver sullas
en tantes sanchs,
mols infants franchs
matar volia,
per altra via
sens sanchs tocar
tans chichs matar
ell lo feu sa
e chrestia.
Consell pus breu
pren de Heliseu,
ves set vegades
per set errades

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

ſet dolencies
ſet aſtrocies,
que ſon en tu,
llauat tot nu
al flum Iorda,
com acorda
duch Nahaman
al riu te man
lebros: meſell
te façes bell,
ſenti ſet banys,
dorm per ſet anys
no en moll lit
nu, mas veſtit,
no pas cubert,
en lo deſert
ala ſerena
ſobre taſquena,
e tot lo cos
cayga lo ros,
com bou remuga,
com feu Nabuga
donoſor, rey
de tant homey
e crueldat,
en ſon regnat
fet al prohiſme
y a Deu altiſme
tanta offenſa,
hac conexenſa
repenedit
deuot, contrit
tornas a Deu
humilment feu
tal penitencia,
gran paciencia
com Iob hague
a Deu plague,
cobral perdut
axi ſalut
preſt cobraras,
e reuiuras
reſuſcitat
com lo tocat
per Eliſeu
com aquell feu
vlls obriras,
badallaras
tu ſet badalls
perdras ſet calls
e ſet brians:
quals en les mans
tens e als peus
lleuat don ſeus
mala cadira
ſurt, fuig, e tira,
pus no ti eſtigues
perquet obligues
ab neus e pluges
a guardar truges

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

per les muntanyes,
par que tibanyes
en aygua ros,
roſes e flos,
clauells, geſmir
hi creus collir?
quant enſollat
porch engraſſat
jaus en lo fanch,
Deu ta fet franch
net, e libert,
en lloch deſert
te fas catiu?
fuigs de Deu viu
dexes ſenyor
ton creador
omnipotent?
fas te ſeruent
del teu pecat,
Deu oblidat
vas al diable?
fuig del ſtable
tan prophanat
deſcaminat
luxurios,
prodich, golos
ab gran inſtancia
dela ſubſtancia
de ton rich pare
e bona mare:

Ta part has preſa
has la deſpeſa
prodiguejant,
meretricant
a ton delit,
has pres partit
molt honoros
ab lo fangos
porch tacompanyes
de ſes caſtanyes
e ſegonades,
faues ſobrades
not pots fartar
quey vols reſtar?
Les dones totes
ſabs que ſon glotes
mes que la mar,
foch de cremar
terra del ros
dinfern chaos
no ſon pus glots,
Xuquer, llurs clots
nols vmpliria
ni hi baſtaria
Ebro tampoch.
Fuig de mal lloch
pus noy atures
ves hon tapures
al foch com lor,
com fenix mor,

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

home ja vell
com serp de pell
y aguila vella
terra nouella
muda de viure,
dexa lo siure
tan ocios
e pereos,
dreçat partix
com Iacob hix
de Canahan,
seruix Laban
set anys pastor
fel seruidor
poras hauer
Lia primer
set mes per zel
daua Rachel,
sis anys de tornes
perque rich tornes,
primer treballa
pugna batalla
obte victoria,
puix Rachel, gloria
si vols complida
ta carn oblida
mon, fill, sin tents
muller parents,
ans soterrar
renunciar

primer a bens,
not torbe gens
may soll soffer
menys hereter.
¶ Qui pres la ladre
miral baladre
restant darrere
dret solch nospere
ni bon recapte,
nos pot dir abte
per alt regnar.
¶ Per dret llaurar
e fer guaret
e bon esplet
tanima y cos
juny los abdos
jus jou sancer,
tots dun voler
e dun consell
sent bon parell,
preu per pilot
aquell prom Lor
hoste tan bo,
ses filles no
ni sa muller,
mira darrer
e tornas marbre,
de poble barbre
volent exir
segur fugir

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

de Pharao
dela preso
de Egypte vil
per adalil
pren Moyses
not recort res
de les carns cuytes
cogombros, fruytes
figues, magrancs.
egyptianes
terra llexada
mas traspassada
la roja mar,
cuyta mirar
la serp de coure
not poran noure
les serps detras,
e gustaras
lo fust amprane
sabor mudant
daygues amargues,
fes que tallargues
no sent vedell
per Deu nouell
en lo cami,
auançati
no murmurant
ni Deu temptant,
ab Iosue
seguint lo be

passa della
lo flum Iorda,
enot atures
per les pastures
de Galahat,
com fills de Gat
e de Ruben.
Mas fort entem
fer nou altar
e triumphar
en terra amable,
desiderable,
hon los viuents
terra tinents
portions han.
Tambe Ioan
vestit de pell
dalgun camell,
los molls vestits
grassos conuits
fugint llexant,
llagosts menjant
en lo deserr,
lo sucre vert
o mel silvestre,
pren lo per mestre.
Fuig com Matheu
del tholoneu
de canuiar,
deixa peixcar

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

com Pere feu,
e com Andreu
sobre parats
nau e filats
a quils repare,
llexant son pare
en Zebedeu
en son bateu
o nau tot sol
ab tot son bol
e laspossada
en sa possada,
e lo mantell
de terçanell
o de cendat
desabrigat
o nu corrent
adolecent
Ioan fugint
a Deu venint
treballa sies,
les tues vies
desigs, e fins
tots tos camins,
tot lo teu cor,
voler, amor:
tes actions
intencions
a Deu ordena,
girant lasquena

al ja passat.
¶Si del fossat
fet tan fondable
per lo diable
mon, carn, antichs:
tres enemichs
not pots retraure
e ti fa caure
fragilitat.
lleuat, girat
a la paret,
en tu retret
com Ezechies,
e mort Vries
com Dauit feu,
e com a Deu
nega greument,
amargament
plora com Pere:
Nos desespere
com Cahim, Iudes
per les cay gudes
Ianima tua,
per culpa sua
quant en tu sia
en frau falsia
perque no çages,
guardat no vages
com jouncell
en lo consell,

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

o foll ajust
maluat injust
dimpiadoſes,
malicioſes
dones royns,
en los camins
de peccadores,
infels traydores
pus noy eſtigues,
e may te ſigues
en la cadira
de dol, frau, yra,
e peſtilencia.
¶ Ab grã prudencia
e charitat
hoſtalitat
ſin has meſter
a tu primer:
puix als ſeruents
apres parents,
los affins teus
pobres ſils veus,
apres vehins:
puix pelegrins
los peus llauant
paſt, vi, llit dant:
morts ſoterrar,
catius quitar,
malalts guarir,
los vius veſtir,

orphens caſar,
triſts conſolar:
eſpirituals
e corporals.
Tals obres pies
ſent com Thobies
e Auguſti,
Llorenç, Marti,
e Nicolau,
Thomas, Palau
en lo cel obra
d'allo quet ſobra,
preſa ta part,
e reſtant fart
del ques de mes
almoynes fes.
¶ Si com Sophia
dant quant hauia
al edifici,
e ſil offici
fas, o fahena
de Magdalena,
donant vnguent,
o llauament
tan precios
al glorios
Omnipotent,
ſi carament
Martha ſolicita
ab obra licita

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

a Deu ministres
y als seus ministres
qui son los pobres,
fent pies obres
sens vanagloria
hauent memoria
quel pare teu
tot quant fas veu,
Deu de concordia
misericordia
dell obtendras
impetraras
los teus peccats
rasos damnats
seran delits
tots extinguits.
¶ Si cinch talens
o dos que tens
acomanats
ben esmerçats
negociant,
e ben obrant
redoblaras,
e los retras
multiplicats,
no soterrats
sens guany algu,
com seu del hu
lo negligent
& vil seruent,
mas sel factor
a ton senyor
raho daras
quant tornaras
de ton viatge,
darta per gatge
com mercader,
no quart diner
tan solament:
mas mil per cent
a la final,
guany e cabal
tot to dara,
e teu sera
eternalment.
E si selment
ta vida actiua
e volitiua
electio
a la lliço
diuina gires,
jorn e nit mires
la curial
lley e moral:
qual Deu trames
per Moyses
en dues taules,
sols deu paraules,
tres sobiranes,
les set humanes:

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

jou tot cortes
prou llauger pes
de tollerar,
fil vols portar
en quant faras
prosperaras
abundantment.
¶El instrument
lo qual descriu
lo rey Dauiu
en son psaltiri
ha nom saltiri
fet de deu cordes,
fes quet recordes
ab armonia
e melodia
tots temps sonar,
e per seruar
cordes setena
e la nouena
del rompiment
per lo ponent
tan perilloses,
de frauduloses
dones tabsenta,
estranya parenta
totes les lleixa,
delles tesqueixa
descus e talla,
prest ten desmalla,

ben auorrides
destituydes
abominades,
lluny bandejades,
pus no ten cures,
fes ten procures
obliuio
oracio
ti fara ajuda:
Puix coneguda
has llur manera
muda carrera
llexal cami
llur serpenti
tan espinos
e verinos,
costes barranchs
vllals e fanchs
xara baladres,
llaços,e lladres
lo de masquerra
molt hom si erra
tiral infern
giral gouern
ferma e baxa,
timons de caxa
mira souent
bruxola, vent,
compas,e carta:
descullls taparta

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

de naufragar
e dencallar,
mira la eſtela,
muda la vela,
guard'al mudar
dencapellar,
cala primer
com fa naucher
ben atentat,
humilitat
ſerua mandreta,
ves via dreta
qui duyauida
de be complida,
ves ab la creu
yras pus breu,
lo menys ferrat
may fon errat
dexal real
tiral hoſtal
daquellantrega,
verge ſens brega
humil, corteſa,
ſabent, enteſa,
ab gran meſura,
dels hoſtes cura
may ſen agreuja,
aqui tallcuja,
aqui tatura,
caſa ſegura,

plaſent, e rica,
lo bordo y fica,
fes hi mallada.
pren hi poſada,
be ti valleja,
fort ti ormeja,
e tafrenella.
¶ Cartes cancella
de tancartada
lleixa eſpoſada,
nouia abomina
aci reclina,
muller depoſa
aci repoſa,
drudes encorre
aci recorre,
viudas ayra
aqueſtat gira,
monges eſquiua
ab eſtat priua,
beguines lleixa
ab eſtat feixa,
beates fuig
aci confuig,
vergens rebuja
ves eſta puja,
jouens euita,
velles vomita,
belles non vejes,
no mires llejes,

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

totes bandeja,
totes morreja,
delles te clama,
esta reclama:
esta seruicix,
esta segueix,
esta sols ama:
ton cor enflama
ab molta amor
ab gran temor
sancta, y humil,
no pas seruil
la honrraras,
esperaras
que ellat empare
com vera mare,
cuyta lo pas
tornal seu mas
segurament,
deuotament
quant la veuras
la adoraras,
ab set prostrades
agenollades
ab genoll nu
an Esau
com Iacob feu,
de fet quel veu
ploraras
imploraras

lo seu auxili
perquel exili
teu, reuocat
sia y cassat
suplicaras
e obtendras,
que perdonat
pacificat
rebut seras,
per bon solas
e festejar,
ferta menjar
dun gran vedell,
dor bell anell,
e que calçar
te fara dar,
e prima estola,
sons de viola,
orgue, tambor,
arpa, tamor
fara sonar.
¶ Apres dinar
reposaras,
contemplaras
sa plasent cara
de mare cara,
no de madastra,
ni germanastra,
ni de cunyada,
ni desdenyada

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

muller diable
ni desamable
dels pobrellets
pobills chiquets,
mare enuiudada
apres casada,
als fills cruel
les quals sens fel
bandos e guerra
ab lom en terra
viure no solen,
tal mare colen
los bons fills fels
qui alt als cels
pujar cobejen
los qui sedejen
esser tots seus,
e puix ja veus
prou claramẽt
com la serpent
o Lucifer
son conseller,
no pas forçant
Eua acordant
de tot son grat
sent lo peccat,
lo pom morde
lo quen perde
estau cobra.
Sathan sobra

damnat infel
de Israel,
verga exint
fort percutint
duchs de Moab,
talla lo cap,
del duch inich
mils que Iudich,
millor que Dita
la rebesita,
mola llança,
lo clau fica
mils que Iabel,
del duch Obel
llur cap feri
e conteri
molt virilment
e dignament
cobra lastola:
qual per sa gola
Eua hach perduda,
donchs nom li muda
sent li bell ves,
Eu'al reues
en Aue gira,
Gabriel mira
com saluda
li comença,
Aue Maria:
diu loy tot dia

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

é de Deu mare
per quet repare
com a padrina.
¶Salue regina
dolçor de vida
ſouint la crida
e not oblide
perquet conuide
aci dinar
ſobrel altar,
pels peixcadors
e ſucceſſors
fet en la barca,
no pels de larca
raus de la tora
mas per la nora
de fill eſpoſa
qui dir ſi goſa
eſgleya nouella,
hon ſaparella
altar e ara,
taula ſi para
hon menjaras
mentres viuras,
nol fruyt vedat
ab quenganat
ſon l'om primer
per ſa muller,
no dir poras
quet enganas

ta companyona
D'eua ſa dona
com Adam dix,
allis partix
molt alt pulment
ſi preſtament
tu deſpertat
de peus lleuat
jus lo ginebre,
preſt volras rebre
pa reſcaldat
ſubcinerat
aygua beuent,
e dignament
lo ſumiras,
anar poras
per tres jornades
e nits contades
pus de quaranta
fins a la ſancta
de Deu muntanya,
menjar ta fanya
ſi ti conuida
tal pa de vida
pa de virtut,
pa de ſalut,
pa angeligal,
pa diuinal,
forment candel
pus alt del cel

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

es deuallat
humilitat
del cel la tret
en Natzaret
molt e cernut
paſtat fengut
dins en Bethlem,
Hieruſalem
fort lo puncha,
e lo enforna,
fon pel coſtat
vbert, buydat
com aquell pa
quen Lleydas fa,
allis cogue
e non prengue
com lague cuyt
puja ne fruyt,
Salem pecca
mas ben plora,
be ſon peccat
fon caſtigat
Veſpaſia
lan diſsipa:
Titus tambe
fa part hague
de la victoria,
llexe la hiſtoria
e llur imperi
vull lalt myſteri

del enfornar
arromançar
per quet declare,
del que mon pare
lo rey Dauit
en Pſalms ha eſcrit
molt llargament
queucom breument
del dit deſſus.
¶ Partint Ieſus
de la gran cena
hon Magdalena
vntat lo hauia,
tirant ſa via
ab ſos criats
dells dos legats
Pere, Feliu,
Pere quis diu
ver confeſſant,
Feliu preycant
ab diuiſoria
executoria
del que volgue
ell trametc,
executaren
e deſligaren
quels fon manat
cami ferrat
tira de fet
ab prou gran fret

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

ves la ciutat,
com prophetat
fon llargament
lomnipotent
Meſsies ver,
ſon alt poder
e ſenyoria
moſtrar volia
ans de ſa mort,
eſſer rey fort,
princep de pau,
lleo fort brau
e vencedor,
duch regidor
de Iſrael
Emanuel
e vntat Chriſt,
volgue fos viſt
en la gran feſta,
hon troba preſta
recepcio
rebetlio
noli tarda,
humil entra
no ab rigor
mas ab amor,
cimplicitat,
benignitat,
no fauſtuos
mas poderos

ſenyor regnant,
rey no portant
dauant bandera,
ni gent guerrera
entorn armada
la eſpaſa alçada,
pali brocat,
carro daurat,
alt triumphal,
ceptre real
corona en ell,
ni lo mantell
frederical
ſenſe fiſcal
procurador,
poſentador
ni alguazir,
ſens ſons canglir
danyafils, trompes,
tals reals pompes
als reys tyrans,
gentils, profans,
del mon llexant,
no caualcant
cauall coſſer:
mas en ſomer,
no en roci,
mas en polli:
no gens domat
ni aueat

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

a dur cabestre,
anauan destre
may porta carrega
feltre ni marrega
sobre los rebles,
los seus dexebles
en lloch de bast
sense contrast
se concordaren
dotze y posaren
los seus mantells
segut sobrells,
Rey mansuet
sobre l asnet
fill de femella.
¶ L asna aquella
que son trobada
al peu lligada
ab hun pinell
prop lo castell
ple de almugaues,
e de gens braues
moltes esquadres
celerats ladres
saltejadors
e robadors,
inichs contraris
als comissaris,
e tots ells massa
com a bagassa
sodomitaua,
e fornicaua
ab sos tacanys,
molts deus estranys
pseudos diuins
absens rocins
quants hi anauen
la caualcauen
com a publica,
vench la inica
coxa e manca
per dolor danca
e fals quarter,
sens traginer
ni altra guarda,
sens bast albarda,
collar, tirells,
sens cascauells
petral, ransal,
boç, e dogal,
llançada carrega
la sobrecarrega
bagues, ciuelles,
garrots, armelles,
romputs llançats.
¶ E oblidats
deu manaments
e los tants cents
bans, o calonies
e cerimonies

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

vench quasi nua
per culpa sua
e tant abus,
duya sens pus
sobre la pell
hun manil vell
antich espletat
hun poch pintat,
ja nos mostrauen
ni sen membrauen
dalgunes marques
de patriarques
del temps passat,
del tot cessat
era luntar,
Iuda regnar,
ceptre perdut,
bisbat venut,
sacerdots llechs,
guiados cechs,
si cech, orb, guia
erren la via
cahen abdos
dins en lo fos,
lechs sõ mal destres
per esser mestres
cechs, mals doctors
de lley colors:
per ço barons
si promens bons
hom de Deu sanc
ni prophetanc
ja may hauia,
per ço viuia
desengrenyada
desabillada
e desguarnida,
destituyda
com a infel,
ja sanct Miquel
no la guardaua,
ans la llexaua
abandonada,
acomanada
a llops e cans,
buytres, milans,
corps, e voltos
per guardados,
no sen serui
tal la jaqui,
dela cansada
e cancellada
lley descriptura
era figura
axi tercera
com la figuera
que malahi
prop lo cami,
fruyt no tenia
e maceria

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

edificada
e rellogada
morts los primers
a nous faeners,
e com Vasti
qui no obehi,
ni volch res fer
per Assuer
rey, no tement
son manament
ensuperbida
perde la vida
e la persona,
anell corona
ceptre real,
cerca son mal
prest lo troba:
Hester guanya
la senyoria
Vasti tenia,
per Ihesabel
reyna rebel
dalt espenyada,
e calcigada
per Hieu Rey
lantiga lley
son figurada,
en la entrada
del vencedor
senyor major

ser derrocada,
per cans menjada
fills de Leui,
princep rabi
mal doctrinats
no castigats,
les grasses reses
queren trameses
clls les menjauen,
saques posauen
als sacrificis,
e daltres vicis
encriminats
morts e damnats
cert indicaren,
pronosticaren
mal creticar
a mort finar,
perdicio
damnacio
desta parlera
vella somera
daquell Balam,
lo prom Abram
molt rich, e vell
mula, camell,
ab daurat fre,
no palafre,
ni dromedari
ell caualcarhi

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

no ſen cura,
ſols caualca
A ſe, ſomer,
anant certer
al munt Tabor.
¶ Lo rey ſenyor
rich caualca
quil adora
e reueri
A ſe, polli,
quil conegue
quant ell naixque
tot prophetat
e figurat
fon, o figura,
ab rams verdura
deles murteres,
brots doliueres,
e altres arbres
molts daq̃lls barbres
qui ſi trobaren
ne enramaren
Iethſemani,
rau ni rabi
de Betfaget,
ram ni ramet
cert no tallaren:
ans ſamagaren
de gran mati,
fon lo cami
com a bell prat
tot enramat
per Arteſans,
pochs ciutadans
molts ſtrangers
e foraſters
ſe desbrigauen
es deſpullauen
lo que veſtien,
eu ſtenien
per hon paſſaua.
La gent portaua
ab gran plaer
al cap llorer
ſignant victoria,
deſignant gloria
en les mans palmes,
e tocant palmes
alguns cantant,
altres ballant
que precehien
e qui ſeguien
dela primera
lley, e tercera,
no Phariſeus
ni Seduceus,
Scriuans, Rabins,
no vells meſquins,
ni jouens grans:
mas chichs infans

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

e molts gentils
ab nous estils
molt reuerien
e benebien
ab psalmodia
lo qui venia,
rey Redemptor
e Saluador,
en nom de Deu,
ab clara veu
e tots hun crit
fill de Dauit
alt osanna:
Com rey entra
ab gran honor
com ver senyor
Deu, e Messia,
sols aquell dia
pels llechs admes,
lo jorn despes
tot en preycar
peral sopar
com no trobas
quil conuidas
ell sen ana,
apres torna
rey ab rigor
fort ab vigor
los Billones,
falsos banques,
sacerdots vells,
ab certs cordells
comença a batre,
els feu abatre,
tancar, fallir,
mancar, fugir,
llurs banchs trenca,
e derroca
la vella tenda
de compra e venda
e llogreria,
de simonia
lleig ensutzida
e peruertida,
feta no poca
de lladres cloca
e vellegaça,
feta vinyaça
tant per malea
com per perea
dels podadors
e conreadors,
llarga talada
llobacejada
sens morgonar
ni escanyotar,
los cep molt vells,
pampols vermells,
la sarment groga,
la Sinagoga

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

celler tot buyt,
vinya sens fruyt,
exorca herma.
¶ Terra pus ferma
noua mes plana
blana solana
tot bon terreny
lluny del areny,
bon regadiu
de font o riu,
mogue llaura.
¶ Planta tria
stranya pus sana
de muntalbana,
boual negrella,
no ferrandella,
ni monestrell,
mallol nouell
volent plantar
e conrear
pus fructuos
e virtuos,
com feu Nohe
triar volgue
del bosch farments
de gentils gents
poble tot laych,
poch del judaych
vell entecat,
de cep corcat
farment plantada
ni de brocada
ne de esporguim
tart fa raym
ni cabrerots,
dels sacerdots
algu non pres,
rabins no res,
llechs los prengue,
lo camp donchs be
set palms contats
drets senyalats
fondo clota,
farments planta
no de rebusca
de la labrusca
com Nohe pres,
plantant hi mes
per endolcir
assaborir
amargor tanta,
de borda planta
lim, fem, e sanch:
de terra y sanch
fets danimals,
quatre brutals
lleo, brauea:
molto, simplea:
luxuriar,
porch, e tragar

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

bugia enueja,
al qui glopeja
lo vi ſouent
fort, e pruent
grans quantitats
les qualitats
dels animals
li reſten tals,
cauſau Nohe
primer begue
torbas del vi,
Cham leſcarni,
farments elets
hi mes deu nets
portants dolçor
a la liquor
dels ſeus rayms,
fems ni tarquims
noy hach meſter,
per ſon plaer
daygua y ſãch ppria
hi mes gran copia,
raels meteren
totes vixqueren
ſinol damnat
Iudes penjat,
puix acotades
mes embrocades
e encanya,
e concerta
del ſeu coſtat
mes arreglat
e millor rech,
may ſera ſech
ni ay gua moll
ſiſca fenoll,
euols, braceres,
carts, romagueres,
canyota, gram,
cuca, y faram
ſi hi naxeran
no crexeran.
¶ Ben vallejat
embardiçat
com fon meſter,
obray celler,
torre y aljup,
prempſa, trull, cup,
e nous vexells.
¶ Faeners nouells
altres lloga
al que planta
mallol nouell,
del celler vell
que derroca,
foragita
los vells quey eren
per lo que feren
matant arreu
fins al hereu

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

per llur malicia,
per auaricia,
los fraus e llogres,
e perque sogres
ab nores sues
totes ser crues
desconinals,
braus animals
de mal e lleig,
e fer mencig
experiencia
ne fa sciencia
e bastant proua.
¶ La vinya noua
pus ver esgleya
que de nou feya
per muller presa
de tal contesa
volent llunyar
e separar,
nora donzella
de la lley vella,
com della fos
fill sols per cos
no conegut,
ni gens volgut
dels de Iuda,
dellibera
marc jaquir,
e adherir
a sa muller,
com al primer
Adam fon dit.
¶ Com ver marit
nora per hora
larcha, o tora
de fust obrada,
moble portada
per caminans,
per colls e plans,
taules, e verga
manna soberga,
los cinch volums
drets, e torts fums,
lleys e judicis,
los sacrificis,
alisos pans,
basto en mans,
al inmolar,
guaspes tallar
les cerimonies,
e querimonies
ja malastrugues,
quaix, ballarugues,
chiulells, juguetes,
baceroletes,
Auxes lliçons
de chichs minyons
li desecha,
e rebuja

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

com ha fumosa
casa plujosa
e descuberta,
restant vberta
vella y antiga.
¶ Lasgle ya amiga
ell de sa ma
cert las obra,
ciutat murada
en monts fundada
temple inmoble,
e al nou poble
homens barons
daltres lliçons,
no sols politiques
mas metaphysiques
sobre natura
vltra mesura
tot transcendent
entenyment
feu auditori,
escholes pretori,
ferm coliseu
botigan feu
molt sumptuosa
e cabalosa,
rica fornida
de infinida
gran drogueria
de pedreria

pus preciosa
mes virtuosa
en medicina,
en pedra fina
philosophal
qual may fon tal
feta ni vista
per alquimista,
de general
tiriacal
bezaart fi
de tot veri
guaridor fel,
manna del cel
marauellosa,
molt saborosa
e delectable,
inextimable
de gran valor,
per sola amor
no pas venent
ni preu prenent
repartidora,
e donadora
franch als confrares.
¶ En senyal darres
e testimoni
del matrimoni
tan excellent
li feu present,

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

no arres dor
d'or di vn cor
e mig contades,
quinz'argentades
ni dor anell,
corder, anyell,
no carn, ni greix.
mas si mateix
dant per strenes,
mes en rehenes
sa magestat
diuinitat
anima y cos,
may tal socos
ni tan alt do
en lo mon so,
may son llegat
tal prelegat
ni tal herencia,
magnificencia
may tal se seu,
tot lo salt nieu
e quant Dauit
hach prouehit
per fer la obra,
sitim manobra,
argent, e or:
tot lo tresor
per mi despes
en los obres

les mans pagant
no valgue tant.
¶ Octauia
cert quan llega
tot son imperi
al gran Tiberi.
¶ Quant Constanti
restituhi
donacio
oblacio
quesuulla fos
quant del seu cos
son metge destre
papa Siluestre,
cert no llegaren,
ni res donaren
que valgues tant,
pus triumphant
e major cosa
dona a sa sposa
e lan dota,
Mes lincarta
sent testament
ferm disponent
de fet tan sopte
apres son obte,
ressuscitat
als cels muntat
taula compondre,
regne dispondre,

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

no monarchia
ni senyoria
gens mundanal
ni temporal,
tost transitoria
e diluſoria,
ni part de terra
ab cruel guerra
de gent traydora
conquiſtadora
a infinits,
de Egypte exits
juheus promeſa
e ſols obteſa
per dos daquells,
e per nouells
pel cami nats
ab grans debats,
perills, temors,
treballs, ſuors,
cultiuadora,
poſſehidora
no ſens affanys
al mes cent anys,
mas ſupernal
celeſtial,
eterna gloria,
als qui memoria
dell mort hauran,
tots quants volran

eſſer fills ſeus,
fills donchs hereus
per ſon plando
per merits no,
del regne ſeu,
ab gran conreu
del ſeu camp pla
qual el planta,
dels ſeus criats
dotze triats
ſeu capitans,
e pres ne tans
en ſacerdots
dels pus deuots
com ſeu Sdras
dels vells pus clas,
dotze tambe
com Ioſue
promens tria
com lo Iorda
volgue paſſar,
e yo regnar
com comenci
conſtituhi
dotze prefets
en tots los fets
ma cort regiſſen,
e juſt partiſſen
les racions,
mes tants barons

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

los figuri,
yo quant obri
los lleonets
dotze chiquets
d'or fi molt bells
per chapitells
al meu real
al fitial,
e mes mana
com de Iuda
pus car fill feu
en Iacob feu,
entrels germans
tribs començans
fos preferit,
e reuerit,
en Simo, Pere,
major preuere
feu, e clauari,
per ell Vicari
ab general
e liberal
gran poteſtat,
ab honeſtat
a deſligar,
obrir, tancar,
clau no errant
al freturant
los ſeus treſors,
dels ſucceſſors
per ells criats
e ordenats
a tal offici:
fal ſacrifici
ſols lo preuere
altri noſpere,
tan alt poder
nol pot hauer
angel, llech, dona,
mala ni bona
ſols capellans,
per les llurs mans
feu partidors,
e donadors
als caſats, llechs,
Llatins, e Grechs:
fels llargament,
be eſcaſſament
a beguinotes,
fictes, deuotes,
qui totes feſtes
ſe paren preſtes
al combregar,
maſſa priuar
cauſa menyſpreu,
lliurar ſe deu
molt cautament
e majorment
a les contraries,
per ſer molt varies,

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

e contumaces
e pertinaces
com moltes feren,
e les que esperen
altre Messies
erren les vies
del ser christianes,
hoc son mal sanes
e Filisteches,
cert Cananeches,
Samaritanes,
increduls vanes
apostatades
son batejades,
e la judayca
lley e mosayca
en lo cor tenen,
a llur dan prenen
lo pa sagrat,
sens fe, sens grat,
indignament,
mas certament
per llur error
non pert valor,
nin val res menys
per sos desdenys
lalt sagrament.
¶ Ell donchs volent
complir sa empresa
ab gran llargues̄a

com prophetat
son figurat
antigament,
son testament
ab mort volch cloure
ell serp de coure,
aram, llauto,
en pal basto
mes a traues
per Moyses
en alt alçada,
entrecruada
clauada ab clau
de treua y pau,
arch e senyal
celestial,
Yris pintat
son lo posat
al firmament,
ell sonament
pedra molt ferma
en ques referma
tot lo senat
Apostolat,
pels Artesans
edificans
ans reprouada,
puix paredada
feta angular,
pedra calar

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

sens mans tallada
e declarada
per Daniel,
del rey cruel,
regnes rompent
dor, e dargent
de Aram tercer,
lo quart dacer,
quint terra cuyta,
crexent ab cuyta
feta tamanya,
com grã muntanya,
Oricorn fort
domat e mort,
cantant donzella
humil, e bella,
Brufol portant
jou:dret llaurant,
anyell rostit
tot engolit
os no trencat,
ell gra sembrat
mort verament
molt fruyt retent,
ell balsem fi
del engadi,
raym penjat
en pal portat
al coll per dos
guardejados,

lo Christia
de caray va
juheu desquena,
primer lo mena
poble rebel,
ell com Abel
mort e batut,
Ioseph venut
a gent dolenta
per dines trenta
per sos germans,
de peus e mans
Samso lligat,
Ionas llançat
tres jorns begut
pel peix retut
quis diu Balena,
fora'n larena
tornat en sest,
Isach fill prest
la mort volent
obedient
al pare seu.
Ell fill de Deu
ver redemptor
llarch comprador,
pagador franch
del cos la sanch,
ell pellica
sos pits nafra

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

pels fills ſaluar
e reſtaurar,
ſluintla tota
com vna gota
ſolay baſtas,
no gens eſcas
ſent abundoſa
e copioſa
redemptio,
tal paſsio
açots colona,
de junchs corona,
martell tan greu,
llança, claus, creu,
ſet molt ſtranya:
ſponja, e canya,
vinagre, e fel,
mort tan cruel
vituperoſa,
tant doloroſa
ell las volgue
e la prengue
per amor noſtra,
e per fer moſtra
dinmenſitat,
de charitat
ell jutge juſt,
Adam pel guſt
comdemna a mort,
morint a tort

ell e greument,
molt juſtament
volch anullar
e reuocar
dita ſentencia:
dada en abſencia
als naxedors
fills ſucceſors
generalment
molt caramẽt
de tos peccats
fets e innats,
ell feu ajuſt
e alt en fuſt
don fon lleuat
lo pom vedad
pels innocents,
cinchmil docents
any ſeixante
los remete,
hora mateixa
fon la madexa
drachma dehena,
hora nouena
llauors trobada,
al coll portada
ab alegria
qual ja peria
lerrant ouella
les erros della

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

portant al dos
fill prodigos
fon acollit,
lenfellonit
fora romas,
mori lo gras
e roig vedell
de cos e pell
inmaculat,
ſacrificat
per lo comu
alt e tot nu.
¶ Ver hom e Deu
ſobre la creu
fermant laſquena,
noſtra cadena
dacer tan fort
dinfernal mort
morint desfeu,
ſa mort refeu
lo noſtre eſtat,
mortificat
donant li vida,
cert ſa ferida
humanitat,
diuinitat,
may ſe partiren
nos deſuniren
ni dellexaren
bou confeſſaren
e conegueren
en lo que veren
dels miradors
executors
alguns ſabuts
en les virtuts
e grans ſenyals,
tots diuinals
e molts ſecrets
quey foren fets,
juſt lo preyca
preu quant torna
Iudes traydor,
cridal ſenyor
Dimas lladro,
Centurio
hu cap de cent
dix verament
fill de Deu es:
Pilat Frances
Rey leſcriui,
gentil Longi
Deu ladora
com ſe veu ſa
ans era cech,
lo ſol ſeſtech
de dar claror
per ſon ſenyor
ſer turmentat,
anuuolat

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

lo cel trona,
fort llampeja
mouent grans vents
tremolaments
feren les terres,
dels monts e ferres
roques caygueren
en lis romperen,
foren perides
foren solsides
moltes muntanyes,
nacions estranyes
del cap del mon
fins hon se pon
lo sol tots jorns,
vent tals contorns
temorejaren
Deu inuocaren,
com vn Gentil
mestre subtil
dit Dionys,
lo mon sentis
fort tremolar,
ves eclipsar
lo Sol e Lluna
contra comuna
astrologia,
en jorn de dia
ves tal foscura
Deu de natura

dix sofferia,
o periria
la mundanal
vniuersal
machina sempre,
aquest destempre
ben prop lo veu
lo mal juheu,
major prelat
del gran bisbat,
sols per lo guany
en aquell any
arrendador,
princep traydor
ab sos sequaços
ypocritaços,
mas noy cregueren,
ans dels quey eren
alli venguts
escomoguts
mes per temor
que per dolor
ni pietat,
a pas cuytat
esbalayts,
batent sels pits
barbes pelant,
los caps calant
trists sen tornaren,
may atorgaren

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

hauer fet mal.
¶ Lo triumphal
titol ſubſcrit,
per tots llegit:
Grechs, e Latins,
als raus rabins
nols paregue
que digues be
rey dels juheus,
ab agres veus
ne deſpitaren
e infeſtaren
ne fos lleuat.
Mas a Pilat
no li plague:
ans romangue
a llur deſpit
com fon eſcrit:
dels moniments
molts dels durments
o morts ſancts coſſos
ab pell, carn, oſſos,
reſſuſcitaren
e recitaren
que viſt hauien
lla don venien,
laltar cellat
pel vel tallat
ſe deſcobri,
linfern obri
llim, e preſo,
com feu Sampſo
ab clau de comte
lalcayt en promte
apreſona
e fort lliga
ſa caualcada
al llim tancada
qual ell tenia
ab tirania
animes ſanctes:
qui pot dir quantes
a mi per gracia
ab pertinacia
cert no mori
yon penedi
ans de morir
gens referir
no gos lo crim,
tots los del llim
o ſi de Abram,
Eua, y Adam
ſos deſcendents
deu cenexents
de fet cobra
e ſen porta
tots Deu lloant,
Caym dexant
e tots los mals
perpetuals

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

habitados
en lo cahos
tots temps penant,
en lentretant
Ioseph baro
decurio
e noble nat
en la ciutat
Arimathia,
prop vas tenia
o fossa noua,
semblant a coua
tallat en roca
a pich de broca
fet per a si,
ell prouehi
ab diligencia
hauer licencia,
de Ponç, Pilat,
ser soterrat
qual obtengue,
comprat hague
net drap de lli,
nart, benjuhi,
altres perfums
segons costums
es dels juheus,
tot a grans preus
lliures ben cent,
deuotament
lo cos lligat
embalsemat
lo soterra,
e cimenta
la porta closa
ab molt gran llosa,
pels seus lo cos
furtat no fos.
Los Raus duptaren
per tant instaren
sa sepoltura
ab molta cura
per hun baro
Centurio
fos ben guardada,
sa gent armada
tots ben pagats,
puix esglayats
terç jorn mati
quant fort sorti
del moniment,
esmayament
e por hagueren.
Tots lo cregueren
esser ver Deu,
tots vna veu
de fet cuytaren
heu recitaren
dins la ciutat,
resuscitat

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

es verament,
mas promptament
dells sobornats,
dells menaçats,
mols variaren
e deposaren
mentint vilment:
ans certament
que lo dit cos,
despenjat fos
dela creu alt,
encara calt
del dret costat
hon fon nafrat
gran sanch nixque,
aygua tambe.
Lo poble ho veu
tot aços feu
pera figures,
psalms, e scriptures
dar compliment,
lomnipotent
quant feu fer larcha
al patriarcha
antich Noe,
aygua volgue
punis lo vici,
e fos inici
ala virtut,
lo retengut
poble prou bo
per Pharao
com a catiu
resta tot viu
e feu lo franch
aquella sanch
del sanct anyell,
e fon coltell
de gran matança
en la criança
de Egypte tanta:
puix la gent santa
Deu feu passar
la roja mar,
com per trespol
del rey lestol
laygual nega,
mes Deu mana
quel poble ves
com Moyses
ferint la roca
aygua no poca
manal nixque,
del qual begue
tot Ysrael,
Ezechiel
ell prophetant
Deu inspirant
gran aygua viua
neta absterciua

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

promet donar
per denejar
los delinquents,
als penidents
fedejans crida
beure conuida
Deu aygua franca,
com llana blanca
promet tornar,
e canejar
les astrosies
per Esayes,
dexen Deu vena
abundant plena
daygues viuents
als descrehents
diu Hieremies,
escriu Zacharies
ab prophecia
en aquell dia
e temps de pau
en lo palau
del rey Dauiu
font gran com riu
si mostrara,
e llauara
la menstruosa
aygua abundosa
del dret costat,
per hun forat
del temple exint
fon vist guarint
les malalties,
e ell Messies
volch començar
sanctificar
aquell flum gran
com sanct Ioan
lo bateja,
e com torna
del aygua vi
Architicli
beure mana,
alli mostra
començ de gloria,
la natatoria
de Siloe
lo mostra be,
prop de Sicar
promes donar
al aldeana
Samaritana
aygua de vida,
font infinida
perpetual,
fotn daygua tal
ja figurada
e prophetada
per Deu promesa,
may fon obtesa

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

pels de natura,
ni de ſcriptura
pobles paſſats
a Deu ingrats,
ni quant ſua
ſanch com plora
orant en lort,
ſols apres mort
ſon dada cert
quant ſon vbert
lo coſtat ſeu.
¶ Alt en la Creu
mig començades
e ſols forjades
les claus del cel
a Pere fel
promeſes dar,
volch acabar
ſubtil manya
ell les tempra,
com bon armer
tempra lacer
ab aygua y ſanch.
¶ Be lo barranch
ſlum e torrent
paſſa beuent
calzer e got,
rey ſacerdot
Melchiſedech.
¶ Vbert lo rech

del coſtat dret
ſon lo pertret
e aparell
pel ſenat vell
tot reuocat
e reprouat
dels vſuraris,
e pothecaris
llur receptari.
¶ Vbert larmari
de deytat
per pietat
al nou ſacrari
antidotari
nouell dona:
hon ordena
ſet medicines
ab ſet diuines
eſpirituals,
no naturals
proprietats,
ab qualitats
ben diuiſades
e graduades
a quatre graus,
tres per tres claus,
quart per la llança,
ab ſa balança
juſt dret peſades:
ben diſpenſades

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

les quantitats
ab quels prelats
son vnguentaris
e pigmentaris,
fessen vnguents
e fins pigments
preseruatius
e curatius
ratificants,
e conseruants
la sanitat
suauitat
beneyta noble
salut al poble,
nouell ramat,
elet triat,
anyells, moltons,
barbuts cabrons
abandonant,
ell alt cridant,
anyell benigne
com fa lo signe,
ab veu molt fort
prop de sa mort,
ab lo cap dret
hauer gran set
de tots crida,
per tots paga
ell bastament,
lobedient

anyell corder
qui volenter
hi es vengut,
es franch remut
complidament.
¶ Lo fre mordent
de dur ceruell,
ja odre vell
embotonat
desempegat,
juheu altiu
resta catiu
per culpa llur,
puys en lo fur,
o propheties
del ver Messies
no han fermat,
en son ramat
no son contats
desuehinats,
nols es permes
possehir res
en realench.
¶ Lo rey que vench
del cel al mon
Messies son,
nol han cregut
han e perdut
llur boualar
en lampriuar

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

prioritat
la saluetat
en prats pastura
per oradura.
¶ Los qui llogats
humilitats
obrar volran,
e suaran
en les cauades
no fent llobades
del diuinal,
diner real
seran pagats,
los enganats
Moros e Atres,
Turchs, y dolatres,
feroços, braus,
resten esclaus
descaminats.
¶ Son figurats
lenterch Ebraych,
lo gentil laych,
pobles abdos
pels seruidos
dos jouencells,
lase ab ells
emsemps restats
baix, no muntats
fer en la penya
altar ni lenya,

pel sacrifici
de Abram inici
començador
de fe y amor.
¶ Y saach tercer
lo poble ver
e Chrestia,
qui creu e fa
lo que Deu vol,
aquest tot sol
la hu de tres
sols elet es,
los dos damnats,
molts son cridats
pochs los clets
Deu quants ha fets
vol ser saluats,
e molts maluats
esser nou volen:
puix ells se tolen
lo be promes,
affectant mes
la vida grassa
restar en plassa,
ploga o no ploga
troben quils lloga,
nols plau lloguer
nil llogader
conduydor,
conuidador,

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

nols plaus oyr,
molt menys seguir,
ni les figures,
sanctes escriptures
llegir entendre,
lo ver seny pendre
a ells simputa.
¶ Deu no refuta
qui si atança
no fora llança,
ni desempara
lom quis prepara
rebre sa gracia,
tot quant li placia
fent obeynt,
Sathan jaquint
dret a ell ve
promet la fe
fent homenatge
de vassallatge
perpetual,
rebent la sal
de sapiencia
en mans presencia
del seu curat,
propri prelat
e sacerdot,
solemne vot
a Deu na fet,
aquest de fet
es ben rebut,
franch e remut
lo seu rescat,
per Deu pagat
degudament,
per incident
me vull llunyar
fora auiar
hun poch del rench
saltar entench
foral cauat
tant he mal grat
de les mesquines
fictes beguines
prest puix me moch
llur saber poch,
e molt cuydar
vull insertar.
¶ Veig la beguina
salta Martina
de sellan sella,
de vellan vella
gira mantelis,
pica martells,
disputadora,
demanadora
de questions:
e fent rahons
als confessors
e preycadors,

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

de Deu demana
puix dell emana
tant virtual
vniuersal
e fructuosa
tant gracioſa
font daygua viua,
com nos diriua
a tots los vius
per eguals rius:
car molts non prenẽ
e los que tenen
no per egual.
¶ Martha tambe
la reprengue
com replica
quant ell mana
lleuau la lloſa,
ella duptoſa
dix pudira
quatridia
es ja podrit,
no te yo dit
dix ſi creuras
fets ſingulas
te fare veure,
dõchs mesval creure
que diſputar
ni altercar,
dona altercant

e inqueſtant
cauſa mouent
Lomnipotent,
altre ſenyor
que Deu major
vol inquirir
tal departir,
es gran error.
¶ Lo creador
en fer crear
no pot errar,
vol, pot, e ſap,
tiny lo ſeu drap
vermell, vert, blau,
groch com li plau:
¶ A ſon placer
fa com loller
qui duna maſſa
ne fa terraſſa
olla, eſcudella,
plat, canterella,
morter, librel,
gentil vexell,
lleig com ſe vol,
Deu al mallol
quel ſa plantat
hi ha llogat
quals ha volguts,
dells ſon venguts
ab ſa llegona

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

a prima, nona,
vespres, completa
fahena feta,
cridals faeners
los matiners
cansats, suats,
e los llogats
a la vesprada,
donals soldada
y egual diner
axiu vol fer,
qual injuria
si per vn dia
tots vol pagar?
¶ Quis deu clamar
si tal la feta
o contrafeta?
si Rachel, Lia,
Martha, Maria,
si Hester Vasti,
Ruth, Noemi,
al seu partir
qui hi pot res dir?
per sola amor
fa bo y millor
al plaer seu,
qui ell vol veu
saygua, o gracia
ab efficacia
tant com ne cap
en lo seu cap.
¶ La qui nol vol
altre Deu col
moltes peus tenen
ni hi van ni hi venen
les mans per pendre,
cap pera apendre
orelles, vlls,
per sos entulls,
nols plau oyr
ni obeyr
los crits e loure
nos volen moure,
sos rolls obrir,
son elegir
ab libertat
sa voluntat
no lan forçada.
¶ La mal dreçada
roman en sech,
qui'sclou son rech
son portell tanca
laygua li manca
ab gran raho.
¶ Qui ab oro
se aparella
e va ab cistella,
cedaç, garbell,
o chich vexell
delaygua pendre

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

bes deu rependre
fis mor de fet
lo mal pertret
propri mateix,
no don parteix
la font tan ampla,
qual Deu exampla
per rius, braçals,
conduyts, canals,
e cequioles,
rolls, e filloles,
destiladors
e brolladors
mijanes causes.
¶ Ab horde, pauses,
compte, mesura,
pes, e dretura,
lauy gua baudona
franca la dona
lalt cequier,
al hereter
qui pel que ou
fa terra mou,
ab jou, e rella
ab fa trugella
axada, pala,
son camp eguala,
fay cauallons
ab alerons
obre boqueres
clou tal poneres,
del feu ribatge
fols pach mundatge
e lescurim,
tragal tarquim
del feu portell.
¶ Qui son ceruell
e los finch fenys
a pascua almenys
cadany no herbeja
e nols deneja,
fas herm desert.
¶ Lo temps hi pert
te martellada
la'ntrecuydada
beguina folla,
que quant bull lolla
nou conceix clar,
no fab filar
ni res cusir
ni menys llegir,
e del saber
poder valer
fer e crear,
gracies dar
secrets juhins
ne vol auis
e sentramet.
¶ Que Deu permet
es infalible

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

cert e creyble
tot hom diu Deu
qui ferm no creu,
o no creura
damnat ſera
e bandejat.
¶ Tot batejat
daygua manal
e natural,
no de alambi,
oli, llet, vi,
ni tal licor
noy han valor,
per ſon prelat
propri curat
en temps de preſſa
ſi fall endreſſa
de capella
tot creſtia
hi pot ſuplir,
ſi ſab ben dir
laygua veſſant,
Leſperit ſanct
pel llauament
obte granment
daquell malalt
del terrat alt
fet hun forat
per ells calat
jahent al llit
que fos guarit,
tant hi baſta
que romas ſa.
¶ Si per fe eſtranya
lome tant guanya:
quant mes per ,ppria
lo quin te copia
regenerat,
e ordenat
recreat, fet,
per Deu elet,
fill adoptiu,
caritatiu
qui eſperara
e ferm creura
aquells cartells,
qui pels mantells
al ruch poſats,
e pels ſobrats
dotze eſportins
del peix cofins,
e pa plegats
ſon figurats,
per dotze tretes
del riu eletes
pedres molt belles,
Joſue delles
feu fabricar
nouell altar.
¶ Son denotats

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

pronosticats
los dotze mots
dictats per tots
los majorsdomens
Apostols, Promens,
dela Apostolica
vna catholica
e sancta esgleya.
¶No segons creya
lo Manicheu
contra quis feu
Credo nouell
en vn consell
sanct e consult
Quicumque vult
per Athanas,
ab bon compas
fet gentilment
diu verament
lo ques de creure,
¶Aço par beure
tot tal crehent,
qui prou souent
de tot son tort
açi en la cort
de son prelat
ses composat.
¶E dels vnguents
e sagraments
ses ja vntat,

e ben dinat
no en posada
pel rey dexada
ab na Vasti,
qui sols basti
dinar a fades,
mullers maluades:
mas en bellissim
hort del altissim
rey Assuer,
per ell fet fer
ab consellers
contra mullers
en or, argent,
menjant, beuent,
a son delit,
no compellit,
ab fe formada
acompanyada
de virtuosos
e piadosos
fets obrant be,
no morta fe,
mas ab fe viua
caritatiua
tot eleuat.
¶Gesseu pujat
en arbre creu,
por veure Deu
Iesus lo crida

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

e ſi conuida
ab ell reſtar
enſemps menjar,
ſi nou recuſa
ni ſen eſcuſa
per pres hauer
de nou muller,
es conuidat
aſſegurat
no dubt' entrar
alt al ſopar
celeſtial,
ſi nupcial
roba polida
porta veſtida,
qui mal ropat
ſera trobat
en ſemblant cena,
pres en cadena
ſera lligat
dinfern llançat
en la foguera.
¶ Donchs la vxcra
qui tel retret
ſagell ſecret
la clau del pa
com dit es ja
pa conſagrat,
pa enfornat,
pa cuyt e bla:
puix per ſa ma
has a ſopar,
la deus pregar
ſia contenta
e que conſenta
tu entres dins.
¶ Mentres tẽps tins
de roba muda
e la ſaluda
totſtemps ab Aue
pregant te llaue
los teus delictes.

QVARTA part del tercer llibre.

PEr tants cõflictes
qui ſon en tu,
yo importu
e transformat
ben informat
te ſo trames,
e ja duy mes
ſa coſta lalba
ta llengua balba
a queucom dir,
e contradir
a mi reſpondre,
la veig diſpondre
e tremolar,

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

aconsolar
te vull hun tant.
¶ Si est dubtant
en alguns passos
et paren quassos
mal dits o nulles,
o falses bulles
lo quet he dit
e repetit:
tant de les dones
les abandones
si hi has dubtat
la voluptat
te fa torbar,
fat exorbar
los vlls e seny
rahot costreny
e ta edat,
consells te dat
de prou prudencia
experiencia
tots los conferma,
hajes ne ferma
opinio
obliuio
del voluptari,
¶ Sim fas contrari
del manament
segonament
en parahis,

ans del diuis
ja prouchit,
per Deu fon dit
multiplicau
e augmentau
vmpliu la terra,
qui nos aferra
ni sen ha cura
seguint natura
ans sen deshix,
poch obeix,
trencal manar.
¶ Responch te clar
tal argument
es defallent,
Adam creat
fon e format
engendrador,
començador
duma linatge,
fera vltratge
e gran peccat
si engendrat
ell non hagues,
tots los apres
de Adam venguts
noy son tenguts,
¶ Lomnipotent
Iesus hom ver
no hach muller

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

sin fos tengut
naguera hagut
nunca pecca,
donchs may trenca
la lley aquesta,
ell ala festa
fonch conuidat
del tant amat
cosin germa,
hey conferma
lo matrimoni
ab testimoni
miraculos:
mas ell lespos
no volch cumplis,
ni que dormis
may ab lasposa,
dõchs prou pár cosa
mes voluntaria
que necessaria
cert lengendrar,
o lo seruar
lestabliment
propriament
es dit consell.
¶ Qui lobrar dell
en tot semblar
ben ymitar
vol e seguir?
ben pot fugir
sense pecar,
ni lley trencar
façau quisuulla
tu ten despulla
de tal calor,
not faça por
per esser buyt
de fills o fruyt
si es vedat,
ni ton curat
tescomunique
ni quetabdique
entrar als temples.
¶ Si mes cotemples
les marauelles
dalgunes delles
com referir,
e larguyr
dela molt alta
e sense falta
sabent reyna
Sabba Austrina
se nomena,
ab si mena
de sauiesa
e gentilesa
ben abillada,
e auisada
gentil companya
de lley be estranya

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

¶ Ella famosa
e poderosa,
enlo moral
e natural
molt erudida,
hauent oyda
la nomenada
pel mon anada
del meu poder
e alt saber,
mes diuinal
que humanal
per mes entendrē
de mi apendre,
lo mon passant
e trauessant
a veurem vench,
e ab mi tench
grans parlaments,
donam vnguents
molt fins, dolor
de gran valor,
donam planter
e sementer
de balsem, brots
en Gadi tots
vinyan plantam,
souint parlam
e discutim,
molt departim,
dastronomia
molt ne sabia,
ellam signa
e designa
en aquest fust
hun rey robust,
molt desijat
sera penjat
per los juheus
mals vassalls seus
en creu ben alt,
del ort del salt
prest lon tragui
el amagui
jus la picina,
dell medicina
laygua prenia,
homens guaria
sols, la lacuna
dones nenguna
nos llig guaris,
per llur auis
apres per dies:
Iesus Messies
als Phariseus
e Seduceus
los atlega
e diuulga
tal diligencia,
per mes sciencia

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

al jutjament
fort argument
a ells seria.
¶ Llarch respondria
sino dubtas
temps hi bastas,
curt hi vull dir
nom cal desdir
per poca estreta
vna oroneta
cert no fa stiu,
muller la viu
de infel rey
fon fora lley
de tot hague
tambes caygue,
si mes timpliques
e fort repliques
de virtuoses
dones famoses,
e venerades
qui son estades
vergens, fadrines,
monges, beguines,
poques casades
canonizades,
per papa sanctes,
sibilles tantes
Deu redemptor
ser venidor,

pronosticans
dalgunes grans:
mas foren poques,
mares e çoques
de lley antiga,
bo es te diga
la veritat.
¶ Per equitat
e Deu honrat
per ell format
de Eua lo cos,
qui dom fon os
carn de carn llur
perque fan dur
per genitura
obrant natura
en lo mon hom:
algun queucom,
son poch amables
no extimables
que valguen mes
per ser mulles:
¶ Car matrimoni
no es testimoni,
no sospitos:
ans prou dubtos
inductio
presumpcio
es de bondat
seguretat

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

non porta gens:
car moltes gens
fills daltri crien,
conue donchs sien
no molt amades,
mas comportades
per ses aynes,
com les gallines
qui tot ho sullen
hon se recullen
per tants ous põdre.
Mas vull resʃ pondre
al argument
generalment,
perque les dones
forma Deu bones,
bondat alguna
sols la comuna
sis volen tenen
delles ne prenen
alguna part,
les mes apart
ben lluny larrullen
e las despullen
de si la llancen.
¶ Les que satancen
fer qualque be
sots ley e fe
son estimades
lun tant preades

en gran recort
com l'ome tort
rey entrels cechs,
per alguns llechs
mencionades,
perpetuades
per longa fama,
daquestes ama
lo que han bo,
no tot lo so
quen fa la gent,
mas solament,
sola virtut.
¶ La fortitut
de na Iudich,
de Hester te dich
la complacencia,
per sapiencia
Rebeca mira,
de Sarra tyra,
o Sarrahi
qui requiri
Abram tocar
la mossa Agar,
fidelitat,
humilitat
molt gran de Lia,
la parleria
e bell estil
de Abigail,

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

Delbora tria
fols prophecia,
Raab celant,
lo clau ficant
al pols Iahel,
amant Rachel
viudatge de Anna,
de na Susanna
pren continencia,
la penitencia
de Magdalena,
de lalta Elena
peregrinatge,
hospitalatge
dels pobres zel
de Ysabel
reyna conte ssa
e menore ssa,
de Catherina,
Tecla, Marina,
Anastasia,
Agnes, Lucia,
virginitat
ab charitat
per fe martyri
sens ereptiri
ne pots amar,
ben afamar
e ben voler
dir ab placr
fols tals virtuts.
Solicituts
de dones viues
te preeh esquiues
fols te deportes
de semblans mortes
llegir llur vida:
car han seguida
en lo llur pas
sens contrapas
la bona via
de quim enuia,
axi desfas
e satisfas
tos arguments
e pensaments,
llexa disputes
e no refutes
los consells meus,
cert si nols creus
viuras penat,
morras damnat:
ta testa calba
puix es ja lalba
volra dormir,
vull men partir
coman te a Deu.

Fi del tercer
llibre.

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

Quart lli

bre, o quarta part
principal de
enuiudar.

❧ PRIMERA part del quart, com ordena sa vida.

PVix que sa veu
yo no senti
de fet sorti
tot eleuat,
e lajenat,
esbalayt
pel que oyt
llauos hauia.
¶ Com qui somnia
cosa plaent
soptosament
sis despertat
ne ha mal grat
e li sab greu
con placr seu
li han torbat.
¶ Desconsolat
com fon Thobies,
com Azaries,
angel Raphel
sen tornal cel
e congoxat.
¶ E com hugat
fon sanct Ambros
qui fon al cos
del sant Marti,
tambe Fronti
fon al de Martha,
llegint la carta
de celebrar
sobrel altar
clls sa dormiren
dormint partiren
de sos bisbats,
per Deu guiats
mirablement:
Clls realment
feren loffici
lo sacrifici,
santes pregaries,
perfuneraries
dels sus dits sants
llurs ajudants
vent los becar
massa tardar
los despertaren,
per quels torbaren
del que lluny feyen
e tan clar veyen
los desplague,

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

cascun hague
enuig hun tant.
¶E com parlant
Deu instruis
los seny s obris
a les figures,
sanctes escriptures
les declaras
a Cleophas
altre ab ell,
En lo castell
aposentats
marauellats
del que parla:
Trencant lo pa
lo conegueren,
quant lo volgueren
desparegue
molt los dolgue
com sabsenta.
¶E com troba
sanct Agosti
aquell fadri
riba la mar,
volent buydar
laygua'n hun clot:
Li dix arlot,
que penses fer?
Ab alt saber
lo chich respos

ab gran repos
ell escoltant
linfant parlant
perdel de vista,
ab cara trista
resta pensant.
¶Yo pel semblant
tal me trobi,
apres cobri
en seny tornat
encadarnat
per lescoltar
e tant vetlar:
tantost pensi
e comenci
rememorar
e recordar
recogitant
e recitant
lo quentengui
e comprengui,
de la crehença
per ma valença
a mi explicada
e declarada,
fon lo moral
e doctrinal
per mi palpable
e practicable.
¶Mas lo subtil

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

de fort estil
cert trascendent
mon sentiment,
theorich alt,
trobantme falt
de vista losca,
e ab ma fosca
flaca prensiua
com la visiua
del Duch, e Rat,
quis diu penat,
e del muçol
al raig del sol,
dull lo perdia
nol entenia
sols lo cobraua
com se calaua
al aprensible
intelligible
per mi grosser,
siu mon poder
nom oblidas,
quem recordas
per profit meu
e ara teu.
fill Balthasar.
¶Sens pus tardar
tantost vestim
del llit lleuim,
e deuallat

agenollat
a Deu Iloh i,
e benehi,
regraciant
e suplicant
sa glorioса
e piadosa
beneyta mare,
quellam separe
del vell lleuat
e renouat
del infernal
drach belial
me preseruas.
¶E com pensas
quel temps passat
mal compassat
perdut nos cobra,
meti en obra
lo vi nouell
de bon consell.
¶Sens tẽps remetre
volgui prometre
siu juram ent,
vot, sagrament,
ab cor datendre
may muller pendre:
mas viure franch
may en vn banch
seure, ne taula,

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

ni may paraula
rahonament
molt parlament
delles sentir,
ni may oyr
llur malempoli.
¶ Bollir en oli
menjar les mans
morir abans,
ans peus estendre
que muller pendre,
ans soterrat
que mullerat.
¶ De continença
fiu prometença
puix fuy delliure
mudi de viure,
llexant lactiua
contemplatiua
cercant la vida,
prenint la mida
al exemplar
de imitar
als hermitans,
sols habitans,
en los sechs herms
hon viuen ferms
sens matrimonis,
ab tals demonis.
¶ De fet ho fiu
aquell estiu
yo fiu ma via
ves la mongia
ben hermitana
la Cathalana
damunt Falcet
deça Poblet
quis diu Cartoxa,
hon la gent coxa
puja ab affany,
qualque mig any
yo hi aturi,
hon apuri
ab lo prior
bon confessor
examinant
e rominant
ma consciencia,
la penitencia
hagui finida.
¶ De la llur vida
fuy mol content,
e certament
vestit mi fora
si la traydora
de bigamia
tal com la mia
tant non vedas
quem ordenas
a missa dir.

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

¶ Al monestir
dona hi entras
nis acostas
nunca ni veren.
¶ Ans me digueren
que la reyna
dona Marina
desafaenada
vna jornada
fols per mirar
hi volch entrar
ab ses donzeles,
claustra, capelles,
quant calcigaren
tot ho llauaren
e fort ragueren.
Ells may hixqueren
del cor tancats,
molt son guardats
de ocasio,
d'oracio
ells men mostraren,
molt mendreçaren
per llur virtut
lo temps perdut
quel esmenas,
que ordenas
lo venidor
viuint millor
me consellaren
¶ Tots mabraçaren
em offerien
Deu pregarien
per mi tostemps.
De tots ensemps
pres comiat
per Deu guiat
ves sentes Creus
ab moltes neus
e prou gran fret,
fuy a Poblet,
cami ferrat
a Monserrat,
prop Tarragona,
fuy a Vallbona:
Quin monestir
per conuertir
tot peccador,
per la fredor
molt me cansa,
Benifaça
e Valliuana,
fuy per la plana
e per la vall
ab gran treball
a Vall de Christ.
¶ Quant hagui vist
yo Porta Celi
cert fuy al eli
de cansament,

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

mas certament
segons mon vot
res pus deuot
ni mes compost
lloch pus disposst
en tots no viu,
ab raos diu
del cel la porta,
cert noy es morta
la continencia,
de la abstinencia
ells han la suma,
may carn hi fuma,
ni a llur costa
dona sa costa,
bey repost
fins deposi
lo llassament.
Dells molt content
enamorat,
ab llur bon grat
cinta ma spasa
tornim a casa
hon huy yo estich
en pau vos dich.

SEGONA part del quart, continua son viure.

NOranta cinch
o cēt any stinch
dels quals cinquanta
o los sexanta
dels meus millors
penes, dolors,
man espletat.
En veritat
lo sanct sermo
de Salomo,
quim fon trames
los anys de mes
me estaluia
e desuia,
yo mal nodrit
vell endurit,
dolent, vila,
com lo mila
del terç any vell
per hun budell
ja mi calaua,
jam acordaua
a fort cadena.
Ma gran esmena
del temps perdut
no conegut,
si lat recite
creus sols imite
lo publica
qui explica

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

son fallíment
tot humilment:
no pas com feu
lo Phariseu
vanaglorios
superbios.
¶ Yo instruyt
e corregit
que Deu aydant
e graciant
ab escandalls
e prou treballs,
mon temps limite
dones euite,
per no torbar
com realgar,
sols hun cambrer,
hun escuder,
e comprador:
coch, pastador,
tres me seruexen,
e may me dexen
son sou los pague,
els afalague.
No tinch sensals,
de naturals
primiciades,
e just delmades,
rendes yo vixch
lo meu partixch

finant mos dies,
en obres pies
e penitencia.
Per abstinencia
llit sus la llenya
e destamenya
tinch los llançols,
los camisols
daspre celici,
per exercici
de ma persona
alguna estona
yo caue en lort,
per mon deport
apres passeje
fins que fameje,
dijous, diumenge
e dimars menge
carn sense greix:
los tres jorns peix,
lu aygua y pa:
si nom trob sa,
pa y vi vermell,
de gros burell
es mon vestir,
a may jaquir
missa tots jorns,
cerque perdons,
souint confesse,
e may no cesse

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

ores diurnes
dir, e nocturnes,
per morts e vius,
yo rem catius,
e encarcerats
e enuiudats
souint visite,
los hostes citc
cert ma posada
nols tinch tancada,
los malalts cure,
pubils procure,
do past al pobre
mascle o cobre.
¶ No les femelles
be cert a elles
gens nols ne faç,
de fret, o glaç,
de set o fam
tant les desam,
sis vol morissen
llamps les ferissen,
e les cremassen,
sal se tornassen
com la de Lot
llança'n hun clot
qui res los dona:
mas quils perdona
son fallimen
pecca greument,
molt fort erra
com no escorcha
en Assuer
a sa muller
Vasti reyna
tambe na Dina
morir deguera
per ser vayuera
millor lin pres
a Fineues,
com acora
e atrauessa
ab lo punyal
dins lo tandal
la dona dita
Madianita,
nom de guerrer
justicier,
lin ha restat
perpetuat
e gran baro.
¶ Per dir canso,
tambor sonar,
massa cuytar,
primer exir
ne feu morir,
cremada nua
la filla sua
lo duch bastart.
¶ Hague gran art
lo caminer

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

de sa muller
partint lo cos
cascu bon tros
dels trips nague
de ques mogue
fer gran venjança,
cruel matança
de Benjamines
e Gabesines
de Galahat.
¶ Aquell vntat
bon rey Hieu
noblement feu
dalt espenyar,
tota esclafar
a Gesabel
reyna cruel,
dona maluada
en la entrada
ben calcigar,
e rocegar
la llexa a cans,
sols peus y mans
lo quen romas
en vn nou vas
per ser estada
ab rey casada
fon soterrat.
¶ Be fon yrat
ab gran raho

lantich baro
duch Moyses
ab Finehes
e vencedors,
per ser tudors
de les casades,
viudes portades
Madianites
cert infinites
les violades
totes trobades,
mana matar
e degollar,
les vergens no
e guanyals ho
virginitat.
¶ La postatat
en Iulia
be castiga
braues mullers
ben nou millers
per les mamelles,
en les ramelles
darbres curtades
ben aguades
viues penja.
¶ Tambe venja
Hercules tost
en vn recost
centmil armades,

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

aparellades
per ell combatre
fabels rebatre
lo llur arnes
ab vn reues,
molt les vexa
e les dexa
totes nafrades
e degollades
baix en la foya:
No menys en Troya
Pantasilea
ab Saginea,
qui pot dir quanta
millers quaranta
mortes tallaren.
¶Tambes mataren
los Persians
mes daltrestans
delles millars
ab yra fort
¶Nos feu gran tort
aquella necia
dita Lucrecia,
gentil,infel
moguelay zel
de ques vol fos
matant son cos:
car conexia
que merexia

per son fallir
tantost morir.
¶E la cunyada
enamorada
de Octauia,
tambes mata
sabent que feya:
car ellas veya
fort auorrida
e ben fornida
de puteria,
sa porreria
mort mereixquè
perço prengue
veri tan fort.
¶Si tal deport
semblants jornades
ab tals porrades
souent hauien
millors serien,
si yo podia
yols ne daria
dich a les males
totes son tales
les que conech.

TERCERA
part del quart libre.

PEr lo quels dech
per ser phismes,
e pels baptisмes

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

hon som llauats
tots batejats,
si he fals dit
ja men penit
cert de bon cor
no hajen por
les assegure,
posat murmure
que yols fes frau:
car nos tan brau
fer ni fello
cert lo lleo
com pintar par.
¶ Per no dexar
elles yrades
aualotades
ves mi del tot,
vull dir hun mot
per llur confort,
tot lo llur ort
despines ple,
de carts tambe,
he practicat
be examinat
ma vida tota,
en la lur flota
dels arbres vius
he vist molts nius
de verderols,
o doriols
e molts vespes,
tots sos verges
he ben cercat,
hey sols trobat
hun virtual
arbre, fruytal
sols singular
de virtuts clar,
ben empeltat,
crech ha trencat
lull al diable,
vna loable
sola famosa
e fructuosa
ben coneguda,
dona tenguda
per prou valent.
Deu molt tement
e christiana
tota humana
comunicable,
dolça, y amable
e gracioſa,
certa curosa,
neta, gentil,
sabent, humil,
e poch parlera,
mas gran faenera,
dona endreçada,
ben esforçada

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

en tot quant feya
ſes hores deya
e tot loffici
mas lo ſeruici
e treballar
per ſon orar
no romania,
a tots paria
la llur perſona
mes hom que dona,
deſque ſo nat
tanta bondat
no viu en fembra,
daqueſtam membra
que fon caſada
e ben criada,
molt inſtruyda,
e tal nodrida
pel marit ſeu:
lo qual la veu
molt ben morir
reſta ſens dir
deſconſolat,
alienat
fora de ſi,
bel conegui
ſubplantador
e luytador,
blanch e vermell
es lo nom dell,
dellam recort
es primer mot
lo peix licer
hach nom primer,
fon ma vehina
mare padrina
e fel amiga,
no malſa antiga
dona molt clara
a mi molt cara
res en lo mon
mentres hi fon
no a mi tant,
fiu dol e plant
gran quant falli
de cor la ami
extremament.
¶Puix ſolament
en llur comuna
ne trobat vna:
la qual mereix
hun poch de greix
e qualque feſta,
per ſola aqueſta
los dich me plau
ab elles pau
final fermar.

¶QVARTA E
darrera part del
quart llibre.

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

DE la sens par
verge excellẽt
de Deu potent
mare Maria,
no mestaria
deuotament
atentament
no pas cuytat
majoritat
dir cascun dia,
sa confraria
dela Seu gran
tostemps que van
asoterrar,
e a honrar
ses professons,
misses, sermons,
seruixch quãt puch.
¶Sa'stola duch
del rey empresa
als pits be'stesa
blanch ab gerreta
o terraçeta,
ab flor de lir,
e sens fallir
set vergonyans
les quatre grans
festiuitats
tinch conuidats,
dos tots dissaptes
dels qui dacaptes
porten sa vida,
ab semblant brida
regnes e mos
de tot mon cos
la fin ordenc.
¶Perquey esmene
lo que mi fall
en esta vall
tan lacrimosa,
la gloriosa
nit e jorn pregue
quellam aplegue
ab sos seruents
primes corrents
per ses monjoyes
guanyant les joyes
del alt repos,
esperar gos
ab fe fiant
quella ajudant
atenyere
e guanyare
apres ma mort
lo segur port
celestial
perpetual
alt consistori.
¶Al purgatori
per mos pecats

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

mal esmenats
se prou hi dech
quant puch li prech
que men aparte,
aci quem farte
per ter esmenes
de mals e penes
sols corporals,
les animals
e desplaers
quals les mullers
en temps passat
me han donat
e mals presents
per los turments
en compte vagen,
Aram ensagen
males humors
penes dolors
tinch al present,
yo aram sent
mal als talons
en los renyons
pedres arena,
dolme lasquena
musples, e colzes
tich torts los polzes
no puch tenir
ni menys regir
taça, ni pinta
ploma, ni tinta,
lull dret tinch roig,
nim veig, nim oig,
no puch scriure,
ni menys ja siure
molt mes ne resta
daquesta gesta
que no te dit,
temps ma fallit
cert vell sexuch
ja pus no puch.
¶ En lo present
mon fill plasent
Balthasar Bou
noy ha res nou
antich es tot,
yo car nebot
te sols rescrit
quem par profit
mel, e mantega
si bes mastega
pot ben valer,
a ben saber
conexer clar
be especular
e inquirir
be discernir
ques deu amar,
que desamar,
que eligir,

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

que auorrir
tals dos contraris
exemples varis
clares ſemblanços
e concordanços
los manifeſten
mes los aſſeſten
que lalt volar
lo diſputar
grans queſtions
en los ſermons
imperceptibles
no aprenſibles
ſubtilitats
alietats
de trinitat,
ſi en pecat
ſon concebuda
ſi ſon remuda
predeſtinar
la fe prouar
dits den Pertuſa
den Lull la muſa,
de Ocham, Scot
llur vari vot
coſes molt primes,
ab ſubtils rimes
plau a les gens
profit no gens
ne ſol reſtar.

¶ De tal preycar
a mon parer
es tal plaer
lo eſcotar,
com lo contar
daltri ſſorins,
e dels oyns
les armonies
e melodies
han ne delit,
quant han oyt
lo ſo es paſſat
quin ſera eſtat
ni recitar
ni recontar
nou eſpereu,
ſols oyreu
be han ſonat,
be han preycat,
a mon plaer.
¶ Axi certer
me pres a mi
lalt ſo que ohi
molt me plague
mas no cabe
en mon vexell,
lo meu ceruell
poch ne prengue
que retengue
te he ſcrit deſſus

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

lo menys confus
que be pogut,
del que sabut
he fet proces:
pero sotsmes
tot ala lima
del qui es cima
dels correctors
en ses errors
contra la fe,
si mal dit he
no ben rescrit
heu per no dit
e reuocat,
per anullat
vull sia hagut
fall me virtut
vull men jaquir.
¶Sols te requerir
souint hi lliges
e quey afiges
lo quey sabras,
per temps creuràs
lo que te scrich
lo que yot dich
si may pratiques
nit emboliques
gens ab les dones,
sols te consonos
ab lalta mare,
qui ab Deu lo pare
L esperit sant
dells emanant
te fill comu
qui viu Deu hu
en vnitat
e trinitat
eternalment.
¶Tots finalment
homens e fembres
promẽs pofembres
vixcam deça
saluats della
direu Amen.

¶Fi del quart y vltim libre.

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

COMEN-

ça lo proces, o dispu-

TA DE VIVDES Y DON-

zelles, ordenat per los Magnifichs mossen
Iaume Siurana Generos, y mestre Lluys
Ioan Valenti doctor en Medici-
na, ab vna sentencia ordena-
da per lo Honorable
y discret Andreu
Marti Pineda
Notari.

Impressos ab licencia.

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

Disputa de viudes y donzelles.

¶Demanda feta per mossen Iaume Siurana a mestre Lluys Iuan Valenti.

PVix sou la font clara, brollant abundancia
de dolça doctrina, senyor Valenti
lo meu baix ingeni, vexell dignorancia
vos prega y suplica, ab molt gran instancia
qu'en esta demanda, doneu ver juhi:
A cert amich nostre, tot hom li consella
puix prou jouestroba, que prenga muller
parlant li huna viuda, y hun altra donzella
donchs vos responcume, en esta querella
qual delles deu pendre, a vostre parer.

Qu'estant en est dubte, quant mes inmagine
menys trobe la senda, que dret mencamine.

¶Respon mestre Valenti.

¶En vostra demanda, tan grans bens aplica
lo clar juhi vostre, que molt m'admiri
y vent quant Apollo, a vos magnifica
lo meu seruil anim, de prechs multiplica
gran suma qu'emende, tot quant falta si
Que yo dich yaduere, que essent molt venusta
deu ser elegida, per tot bon punter
donzella discreta, que grans delits gusta
y al temps ques escalfa, molt fort en la justa
al joue delita, y al vell sis pot fer.

Les viudes parexen, benignes y affables
y son en lintrinsech, lleons indomables.

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

¶Sius porta la viuda, en sa companyia
alguns filis legitims, del seu marit mort
per ells va perduda, per ells estaluia
y tant los regala, denit y de dia
que vostres fills propis, menysprea molt fort:
La bona donzella, no te fill ni filla
que no sien vostres, per dret natural
ya tots sos fillastres, axils se affilla
que tostemps los ama, y ls horna y abilla
y fa per ells obres, de mare carnal.

Les viudes son crues, y males madastres
que tostemps maltracten, als propis fillastres.

❧ Replica de mossen Siurana.

¶En vostra resposta, triau la fadrina
per pendre daquella, vn fragil delit
seguint lo que vostre, desig vos inclina
si vos me cregucsseu, pendricu per fina
aquella vianda, que fa mes profit:
Essent dolça y vtil, la fruyta madura
cerçau la que verda, se cull dels fruytals
la qual com es cosa, que mil dans procura
esmuça dels jouens, la fort dentadura
yl vell no la menja, com no te quexals.

La verge si sembla, menjar que deporta
per vn delit fragil, mil penes reporta,

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

Disputa de viudes y donzelles.

¶Puix diu lo prouerbi, de ver'amicicia
aquell qui mes ama, deu ser mes amat
daquest presuposit, venim en noticia
que totes les viudes, per dret de justicia
mereixen lo premi, de ver'amistat:
La viud'ans demostra, l'amor verdadera
puix ja sab les regles, d'amar y seruir
la verg'ens voldria, fer nassos de cera
fingintse benigne, y humil falaguera
quant troba mamella, que puga monyir.
Enganans la verge, donantnos a entendre
quens vol y quens honra, quant troba q̄ pendrē.

Resposta de mestre Valenti.

¶ La mia resposta, yo vull declararla
que prench la fadrina, de bona saho
yaxi dich yaproue, qu'es be desijarla
quel vell per ser tendra, pora ben menjarla
yal joue no esmuça, per justa raho:
Per qu'es fruyta dolça, de tal marauella
quel gust molt conforta, quant mes ne menjau
yal temps dels encontres, enesta querella
al batre les rames, pel dolç fruyt daquella
pensant qu'es sols vostra, souint hi tornau.
Donzella discreta, tels tochs tan extrenus
queus fa guardar tostemps, les lleys dela Venus.

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

¶La viuda nos dubte, ser fruyta cascada
molt prop de podrirse, y plena de calls
axi que volentla, tenir conseruada
per molt que la pensa, tingau desuetlada
jamay se contenta, de vostres treballs:
Donzella ignora, los jochs agradables
restant molt alegra, duns licits debats
quels pochs treballs vostres, puix sien affables
los te huy en tant compte, y en tant admirables
molt mes que les viudes, continus combats.
Dexau donchs les boyres, de vostra malicia
seguint del que toque, los punts y policia.

❧ Replica de Siurana.

¶Per molt quem contrasten, les vostres respostes
no puch conformarme, ab vostre consell
en quant menysprcades, les viudes disposstes
voleu les donzelles, ques troben compostes
de seny mes mudable, quel vari penell:
Qui pren muller verge, pren fust quel castiga
puix te reguardantla, recels y perills
que no lay desonren, y della nos diga
vns baten les mates, ab molta fatiga
y ls altres se menjen, los tendres conills.

De caur'en defectes, la viudas preserua
pel seny y constancia, qu'en ellas conserua.

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

Difputa de viudes y donzelles.

¶Si vos com a metge: prouaſſeu de veres
les jouens fadrines, tocantlos lo polç
veurieu les vnes, ſuperbes groſſeres
les altres malaltes, de flaques molleres
y no jutjarieu, lo vert fruyt per dolç
No dich yo que prenguen, la viuda podrida
mas viuda madura, de prou bon regent
la qual en complaurens, es molt comedida
yen actes venereus, te gran tempre y mida
molt mes que la verge, qu'es punta corrent.
Preniu gran beſconte, tenint per guaſtada
la viuda qu'es fruyta, molt ben ſahonada.

❧ Reſpoſta de meſtre Valenti.

¶Teniu ab la viuda, molt gran babilonia
ſin lart de Cupido, enten de motets
que ſin lo fregarla, teniu ſantimonia
es tant enemiga, de la cerimonia
que toſtemps vos moſtra, de gronys mil ſonets:
Podeu a la verge, donarli meſura
ſegons que comporta, lo voſtre cabal
yab poch que la vnten, no ſent may fretura
y may que beus diga, lo joch de ventura
la viudas contenta, qu'es huy molt gran mal.
Te ja molt perduda, al llop la ferea
la viuda y li reſten, mil ginys y deſtrea.

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

Disputa de viudes y donzelles.

¶ En carn de donzelles, se mostra la força
si's fort o robusta, del hom esforçat
puix es cosa certa, qu'en molt poca força
la fluxa vellea, encara qu'es torça
del tot clar trespasse, hun drap foradat:
Y si de la viuda, volcu pris atenyer,
recordas daquella, primera cuyçor
yaxin tot lo vostre, retraure y empenyer
per molt que la vullen, pastar y refenyer
li par ques molt fluxa, la vostra furor.
No vull oblidarme, pregaruos queus placia
voler penediruos, de tal pertinacia.

❧ Replica de mossen Siurana.

Te gran laberinto, qui juga la gresca
ab verge que nunca, vos diu non vull mes
si trau huna volta, la mel dela bresca
puix es cosa certa que tant quant la esca
esta menys cremada, tel foch mes ences:
La viuda comporta, quel home la llaure
portant fluix la ladre, apres del sol post
mas vent ja les forces, daquell molt decaure
tantost vol que cesse, tocant a retraure
puix ja sab qu'en lacte, nos troba dispost.
Per molt que les vergens, estiguen cansades
james de la Venus estan saciades.

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

Disputa de viudes y donzelles.

¶ La viuda discreta, discretament balla
al ball de Cupido, quant es menester
yen veure quel correr, la cansa yatalla
tantost lo ball dexa, y mes no treballa
yapres quant si torna, se mou ab plaer:
May balla la verge, quat veu quen son tempre
esta la viola, del musich Orpheu
mas quant ella jutja, que te per destempre
les cordes molt fluxes, tant vol quasi sempre
ballar y fer voltes, qu'engendra menyspreu.
La viuda desperta, del ball prest amayna
Si veu que poch sona, la vostra dolçayna.

Resposta de mestre Valenti.

¶ Fogiu de les viudes, qu'es cosa bescuyta
ab elles fent treua, per cent y hun any
quel trist que huy entra, ab elles en lluyta
se veu mil vegades, en tal pressay cuyta
que nunca li falta, renyna y mal any:
Preniu la donzella, ques llibre sens lletres
d'amor hon semprempta, lo vostre voler
yescriu ella tostemps, aquelles caplletres
daquell dolç amaruos, yab tant daurats metres
que tostemps aprouen, lo vostre parer.
No sab les defenses, la verg'en la'sgrima
yes mal quant la dona, en lacte es la prima.

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

¶ La viuda vol tostemps, anar ab bonança
tenint vent en popa, per no perillar
y quans veu fortuna, tantost vem ques cança
yab crits y desordens, a tota vltrança
tantost ell'amayna, llançant rob'en mar
Donzella discreta, trasteja y nauega
segons que lo Eolo li dona lo vent
y may per gran calma, perjura y renega
ni per infortunis, la roba desplega
mas va molt conforme, a tot voltre intent.

Pels molts fochs les viudes, son ja casi cendra
amau de les vergens, la carn dolçay tendra.

℘ Replica de mossen Siurana.

¶ Volent ser la verge, tenguda'n estima
fingix ignorancia, al punt de dolçor
yes moltes vegades, com la sorda llima
quels trossos de ferro, se menja y esquima
y nunca daquella, sentiu la remor:
En altres negocis, qu'a dones conuenen
vos dich que la verge, es molt ignorant
quel joch de la choca, don molts delits venen
per naturalea, lo saben y entenen
los homens y bestics, ocells y l restant.

Y si la donzella, es poch desimbolta
del joch sera mestra, jutgant vna volta.

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

¶ Qui vol dona viuda, no pren gat per llebre
puix sab ques vberta, la closca del ou
prenint la sadrina, vos poden decebre
que tal per sancera, pensau souint rebre
que ja'sta rompuda, sent mal de son prou:
Dieu que les viudes, per ser molt recuytes
nous poden complaure, nius cauen en grat
yo dich quem agraden, les coses ben cuytes
quel sucre dulcisim, quant es de mes cuytes
llauos tots lo tenen, per mes apurat.
En flames de Venus, les viudes se prouen
puix son salamandres, qu'en foch se renouen.

¶ Resposta de mestre Valenti.

¶ Si gens es la viuda, briosa y colluda
cercau quius enfrene, tan fort animal
qu'al temps que la creuen, tenir ja vençuda
arrunça les celles, y dexa venguda
sempina molt braua, curauuos est mal
Podeu ala verge, llançarla per terra
palpar y munyirla, y fer quant voleu
yal temps que la brega, dels dos fort safferra
no parla ni chista, plegant la desferra
yesta tostemps prompta, a fer quant manceu.
Daquesta disputa, porem ser bons mestres
yen ben domar viudes, jamay serem destres.

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

¶ Les viudes se volen, tenir per discretes
pensant que del codi, entenen lo cert
ya prouen yatleguen, rondalles eletes
y totes ergullen, en estes cosetes
pensant egualarse, ab qui's mes expert:
Esta la fadrina, que gens es discreta
a tot lo que della, vullau ordenar
ni sab lo digestis, ni qual es mandreta
y en lo potrejarla, es tant mansueta
sens cos ni corcobos, queus puguen danyar.
La cos de la viuda, al temps qu'ella guinya
vos fa major plaga, que no fa la tinya.

Replica de mossen Siurana.

¶ Les vergens mogudes per naturalea
perpetren los vicis, que yous contare
seguixen prou voltes, al qui les menysprea
yal trist qui les ama, y en tot les conrrea
li fugen, yl vexen, y nol volen be:
La verge llenguda, jamay se fatiga
de dir tota cosa, que be li pareix
de fraus y mentires, es mestra yamiga
y tostemps disfama, rossega y peciga
los fets del prohisme, que mal noy mereix.
Dels vicis dels altres, sespanta y altera
yls propis defectes, jamay considera.

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

¶May solen les vergens, estar sens enueja
quant veuen les altres, ab trajos subtils
may pett res ab elles, qui les llagoteja
may vem que nenguna, se tinga per lleja
mas totes se creuen, esser molt gentils:
May veig que seguexen, cami de temprança:
mas perdentse tostemps, seguint los extrems
may dexen dels vicis, la mala vsança
may son virtuoses, ab perseuerança
qu'en mar de crims corren, a veles y rems.

Y may les vem fartes, de ser requerides
nis cansen de ferse, les cares febrides.

❧Resposta de mestre Valenti.

¶Dieu que la verge, per ser desijada
te huy'n aquest centre, perills infinits
digaume la viuda, dos voltes ceuada
sin ella regolfa, gens laygua embassada
no creu ques carregue, la carreg'als pits
Hon es la donzella, no pot amagarse
questa sagellada, pel molt que mereix
y ja ab lo negre, la viuda fregarse
puix ja'sta rompuda, be pot en cresparse
moltans que fos vostra, puix res nos conceix.

Qui vol dona verge, de vidre prentaça
y aquell que pren viuda, beu ab carabaça.

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

Disputa de les viudes y donzelles.

¶ Les viudes presenten, lo quant les amaua
yen quant les tenia, qui les enceta
yab hun sospir diuen, mori quim honrraua
tan fort quen l'onesta, la simple y la braua
aquest vell caracter, jamay se desfa:
Esta la donzella, daquest punt tan fora
ques creu que noy'altri, millor que sou vos
y be podeu tostemps, cridar via fora
que may per hun altre, sospira ni plora
y tostemps la viuda, te seca la tos.

Dexau donchs les viudes, tan dures femelles
dexau les als viudos, que son tals com elles.

¶ Replica de mossen Siurana.

Dexau les donzelles, que estan mal veades
en casa dels pares, viuint ab regals
yapres quant se casen, viu moltes vegades
ab mala ventura, yab prou males fades
qui vol desucarles, de pratiques tals:
Si l'ome castiga, la joue fadrina
tantost se recorda, daquell temps primer
y tostemps gemeca, dient ay mesquina
y com so venguda, en tanta ruyna
faltantme mon pare, me fall tot placer.

Pensant en seruir vos, la viuda descansa
puix altri la feta, ouella molt mansa.

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

Disputa de viudes y donzelles.

¶ La calda dozella, requir vol y cerca
fer bodes ab lome, qui la festeja
hi sis cas'ab altri, se ta tan enterca
que moltes vegades, renyina y alterca
y mou gran roydo, per vn fest'enlla:
Sis cas'ab lo joue, que la festejada
y no la contenta, en tot y per tot
la gran benuolença, tantost es passada
tantost es la brega, tan fort remesclada
quel home no gosa, chistar ni dir mot.
Y moltes donzelles, pijors vem ques tornen
quant mes be les tracten, abillen y hornen.

Resposta de mestre Valenti.

¶ Si volen les viudes, vetlant fer fahena
y ls ve lo fus vostre, balder al cano
esta la su anima, de pensaments plena
dient ab angustia, Deu done l'estrena
al qui les carns mies, pos'en tal desdo:
Y si peruentura, ve justa la cosa
y veuen que nunca, se pot millorar
murmuren y diuen, en versos y prosa
que te prou fatiga, qui'sta presa y closa
y s muda y no troba, que pug'auançar.
Digau quant beus vinga que may son contentes
les viudes de vostres, segones empentes.

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

Disputa de viudes y donzelles.

¶ La tendra donzella, souintment debana
molt justa y cortesa, y tostemps fal'mut
y mostra molt prima, y fina la llana
la viud'al contrari, per molt ques aplana
no t'en lo seu cuyro, sino pel agut:
La mor deles vergens, nos roba y catiua
lo cor y la pensa, y la voluntat
yen elles se troba, la dolça saliua
de tanta sustancia, que tostemps auiua
lo gust del vell home, qu'esta desmenjat.
Composta'stantissa, nengu la voldria
y essent bona y fresca, es gran llepolia.

Replica de mossen Siurana.

¶ Les viudes son dignes, ques lloen ys gaben
car delles es l'ome, honrrat y seruit
yal temps de seruirlo, en faltes no caben
puix son tan expertes, que plenament saben
en que pora pendre, descanç o despit:
Dexau les fadrines, que son tan poch destres
en fer dela casa, los actes comuns
y son tan amigues, d'estrado y finestres
que sos marits propis, los han de ser mestres
y delles no rebeu, seruicis alguns.

Si verge tant erra, pecant d'impericia
que pot fer quant peca, per sola malicia?

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

Disputa de les viudes y donzelles.

¶ Lo camp de la viuda, tan fertil ergulla
restant ja del altre, marit cultiuat
qu'en poch que la rella, per ell passar vulla
aquell que bey sembra, nos dubte quen culla
al temps de les messes, lo fruyt molt doblat:
Es terra la verge, james cultiuada
queus dona continus, treballs y turments
la qual ans que puga, esser ben sembrada
haueu de tenirla, cauada y llaurada
y fer altres coses, qucy son condecents.
Per ser terra seca, la verg'ens enuja
que quant mes veu ploure, mes prega per pluja.

Resposta de mestre Valenti.

¶ Si may per desastre, safferma y ajusta
la viuda'n los braços, dun vell ja cansat
com veu la senyora, albenca la fusta
tantost hi es la cisma, puix no trobay gusta
lo meliç y tea, yl tronch veu corcat:
Quant veu la donzella, que ses affermada
ab fluxa vellea, per fort ajustar
encara qu'en vida se veu soterrada
yen temps destiu veja, la barba neuada
y tos y puagre, no gosa chistar.
Les viudes se clamen, sil vell sesprem massa
no diu res la verge, per poch que sen talla.

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

Disputa de viudes y donzelles.

¶No volen les viudes, moli de bassades
ni menys la renyina, del home ques vell
ni'star en est setgle, viuint hi debades
yal premer no volen les premses corcades
nil cuch qu'en la botja, no fa prest capell:
Les vergens no miren, semblants filateries
ni fan desta causa, tan llarch lo proces
y emprempten yaprouen, al seu cor yarteries
los vells que no'ntenen, ja destes materies
axi com los jouens, quen fan mes que tres.
Dexau donchs les viudes, que son ergullosses
prenint les donzelles, que son amoroses.

¶Replica de mossen Siurana.

Quant veu la fel viuda, quel pany dela porta
del seu aposento, te falta de clau
ab gran paciencia, soffrix y comporta
quel vell ab ganzua, yab clau vella y torta
li tanque de volta, lo pany del palau:
Quant verge pren lome, que te barba blanca
y veu que nos pratich, ni destre manya
lo grony hi renyina, entrells nuncay manca
quen veure que dubta, d'obrir prest la tanca
ab so de cornetes, albades li fa.
Mirant la vellea, la verge sespasma
axi com si veya, alguna fantasma.

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

Disputa de les viudes y donzelles.

¶Si viuda de vespre, lo dolç cant remunta
fau mes per complaureus, que per altre cas
perço quant ab jouens, s'acosta y ajunta
puix canten cant dorgue, fortment contrapunta
y quant ab vells canta, segueix lo compas:
Les vergens ab joue, cantant no concorden
ni menys ab vell home, ques fluix y tot moll
y puix en la solfa, dels punts nos recorden
es molt impossible, que nos desconcorden
si canten natura, yl vell per bemoll.

Ax'es la donzella, com la verda fusta
que may ab la seca, se lliga yajusta.

❧ Resposta de mestre Valenti.

¶Es cosa molt certa, la viuda ser brasa
que crema yanutla, lo joue y lo vell
per veures fecunda, yab llengua tan rasa
quels vostres preceptes, molt prest los arrasa
tenint en poch compte, lo vostre consell:
Donzella tel viure, posat de tal trassa
que nuncas desuia, hun punt del marit
y no tenint pratica, de gens mala rassa
seguint lo vostr'orde, quel viure compassa
podeu vos dar llimits, al seu appetit.

Iugant ab les viudes, mester es parella
podent a la verge, del cel fer paella.

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

¶ Iugau ab la viuda, que sia parlera
al joch dela rumfla, ques prou honelt joch
que si per desdicha, guanyau la primera
ab hun crit enuida, tres val la darrera
yl qui sen cabala, siu fa no fa poch:
La verg'esta exempta, de tals embaraços
ni sab com se juga, nis fica lo dau
y vos quant la viuda, teniu entre braços
pot ser qu'en la pensa, li resten tals llaços
qu'en altri contemple, yab vos faça pau.
Y quant per segona, la viuda sestira
estant en huns braços, per altres sospira.

Replica de mossen Siurana.

¶ Dieu que la viuda, souintment llamenta
la mort del seu propi, marit precedent
quant exa congoxa, tan fort la turmenta
es cosa notoria, que no viu contenta
dela companyia, que te de present:
Perque si les viudes, contentes viuien
tenint marits sauis, experts y prudents
may del primer thalem, se recordarien
y no recordantsen, james plorarien
lo mal que comporten, tenintlos dolents.
Quant mes q̄ les vergẽs, tambe veig ques clamen
si veuen quels propis, marits poch les amen.

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

Disputa de viudes y donzelles.

¶ Mes val huna viuda, que passe pobrea
que no la donzella, que porta gran dot
la viudans aumenta, los bens ab destrea
la jouc fadrina, si gens vem ques prea
en trajos y robes despen tot quant pot:
La dona quen viuda, tantost sabitua
a ser molt honesta, vestint se de dol
yen ella nos troba, defecte ni rua
car solament pensa, que lanima sua
estiga conforme, a tot quant Deu vol.

Llauos desestima, les pompes mundanes
puix veu que son totes, caduques y vanes.

❧ Resposta de mestre Valenti.

Portau vos la viuda, hun poch desfreçada
que no portels trajos, quel mon vsa hui
y moltes vegades, per sobres de yrada
dira mal grat naja, qui ma catiuada
ab est home pesim, tan trist y mesqui
yo'staua contenta, honrrada y seruida:
y rica de robes, ab laltre marit
y estich ara trista, passant mala vida
ab est miserable, quem porta vestida
axi com esclaua, per fer me despit.

Les bodes primeres: les viudes llamenten
y may deles altres, amors se contenten.

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

Disputa de viudes y donzelles.

¶ De viudes y viudos, nengun bon potatge
no crech fer sen puga, essent fruyt exut
yl home qu'ab viuda, senclou es saluatge
tambe la donzella, prestant homenatge
al viudo donchs vajen, los dos al açut:
Del qu'he dit fins ara, yo no dich quem pesa
mas pesam en lanima, del que no he dit
y vent la materia, tan llarga y esteſa
me pesal posſible, com no tinch despesa
de temps pera traure, del tot est enfit.
Fauor donchs prosperc, quant dich dest examen
pregant als queu lligen, que diguen tots amen.

Replica de mossen Siurana.

¶ Si es la donzella, de gran parentela
tantost vol teniruos, per molt baix criat
si te la persona, gentil com la'stela
haueu de guardarla, ab molta cautela
ya cap de huyt dies, nestau enfitat:
Si es dona Heja, es cosa molt fera
tenir lo que nunca, vos pot contentar
si es massa joue, se fa pardalera
y anant per visites, se torna trochera
que no pot dins casa, james aturar.
Si es anciana, es tant obstinada
que no pot dels vicis, esser desucada.

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

¶Venint a concloure, les repliques belles
ab que magnifique, les viudes lleals
yo dich que nom plauen, les vanes donzelles
que pell de llop visten, dauall pell d'ouelles
yab titol de castes, fan coses brutals
Les viudes m'agraden, puix l'experiencia
les orna yabilla, de seny y saber
les quals yo suplique, quem haien clemencia
si veuen ques poca, la mia sciencia
en traure la suma, del seu molt valer.

Puix son amoroses, honestes discretes
constants y fecundes, humils mansuetes.

Compromes y electio de jutges.

¶Volent prest exclourc, los plets y tempesta
y dar fi complida, en est bell proces
les viudes y vergens, ab molta requesta
requiren que causa, tan justa y honesta
sia declarada, per bell compromes:
Y prenen per jutges, molt pratichs y destres
a dos grans juristes, prouectes en l'art
misser Guardiola, qu'es mestre dels mestres
en qui james caben, embusts ni sinestres
yaquell gran monarcha, misser Lluch Ricart.

Yl escriua volen, que sia Pineda
puix sab de richs versos, texir fina seda.

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

Disputa de viudes y donzelles.

Sentencia arbitral, do-

NADA EN LA POETICA Y

artificiosa causa agitada per y entre los mag-
nifichs mossen Iaume Siurana generos
de vna, e mestre Lluys Ioan Va-
lenti, mestre en Arts y Me-
dicina, de part
altra.

LEs lleys furs y regla, de ver' amicicia
obligüen als homens, al punt mes exces
que noy deu concorrer, enuejay malicia
ni res d'interessos, engans y cobdicia
mas junts contentarse, del menys o del mes:
En tot temps los anims, vnits y conformes
latuers y lo prosper, los deu ser comu
yen tot quant pratiquen, no sien disformes
mas tinguen yobseruen, tals lleys y tals normes
qu'en tot lo que vullen, los dos sien hu.

Lamich queus demana, a molt vos obliga
puix vostre donarli, l'amor creix y lliga.

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

¶ Lamich queus implora, consell y subsidi
ab vera solercia, deu ser consellat
no reba per burles, fauor y presidi
que son semblants versos, com libin d'Ouidi
guarnits de blasphemies, y buyts de tot grat:
Mostrauli vosaltres, que deu muller pendre
de forma que nunca, se vulla casar
que tant les posembres, de foch feu encendre
quant cremen les males, quel cos gosen vendre
mostrant los mil modos, dimpudich vsar.

Si feu vera suma, de totes les dones
son mes y en gran nombre, les pudiques bones.

¶ Ab venes molt fertils, poetica furia
en viudes y vergens, subtilment formau
cremantles en sofre, del foch de lluxuria
de tota modestia, donantlos penuria
tants crims del Dimoni, no veig com mostrau:
Lamich que per honrra, muller vol y cerca
en vostre dir troba. qu'es cosa molt vil
pintauli la verge, molt bruta y enterca
y laltra que furta, que brama yalterca
yes lleja poluta, disforme y sotil.

Lamich qu'es intrinsech, consell vos exclama
y no del ingeni, tants brots fulla y rama.

¶ Ascu del dos pinta y recama
tot lo que diu.

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

dor excellent tan rich, tan viu
ques marauella:
pero dexaunos la donzella
tant despullada,
y ab tals pecichs tan maltractada
ques pietat:
en lestament de puritat
de verge y bona
molt mal se diu aplica y sona
titol infecte,
nos te per cert degut respecte
al seu mereixer,
virginitat no deu descreixer
de grans llahors
questant en mig deles pudors
de nostra carn,
no sent la tos ni lo cadarn
de les corruptes:
donchs les ques guarden incorruptes
com corrompeu
cosa que tant complau a Deu?
Y la que may
en puritat senti desmay
la continent
que guardal seny yl pensament
en ben obrar,
en ben regir y administrar
la casa y fills
molt desuiantse dels pec
que lo mon dona

guardant lo nom honray corona
del marit mort,
fols lacrimant troba confort
retreta y fola.
Y quant Deu vol que passa y vola
al segon vot
molt desuelantse tant quant pot
en lo seruir,
perque nos puguen penedir
d'auerla presa
molt diligent d'amor encesa,
perquel marit
senta james pena y despit
dels fillastrets:
yaxi los cors vnits yestrets
viuen en pau
sab de quin modo guarday plau
al marit nou.
Prou malanyte la que conclou
lo matrimoni
per colligar ab lo dimoni
los pensaments,
Mas en cascu dels estaments
ya boy millor
y lo rebuig y lo pijor
es auorrit:
Donchs com sera tan dessentit
cix amich vostre,
que tanta poquedat vos mostre
quel rebuig prenga?

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

y les royns veja y entenga
y delles vulla?
cascu dels dos acoromulla
en belles cobles,
vicis de totes grans y dobles
tan vils y tals
que noy ha crims, peccats y mals
que nols doneu,
los dos casats com despeneu
tantes paraules?
en fer de dones dos retaules
plens de diables?
Los versos bells, gentils vocables
dolces cadencies:
pero los tochs punts y sentencies
plens de veri,
dels estaments que veig assi
tan desfloats,
estant daquells plens y poblats
la treta y cele,
perque tals taques y repels
y descobriu,
segons cascu rahona y diu
per la part sua
par queus clameu queus han fet bua
no se per que,
que siy trobau tan poca fe
tal parlar mostra,
quen tot deu ser la culpa vostra,
que no podent

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

voleu vmplir de fum y vent
los vlls y orelles
com se pot fer qu'en les donzelles
poleu capell,
que nol torjeu molt rich, molt bell
pic de llahors?
molt perfilades de primors
y de virtuts,
y diuulgar les pulchrituts
ab gentils versos
llitos, polits, galans, y tersos
segons los voltres,
ab tot quels feu vn drap de mostres
ple de mal dir,
semblant tallar y descosir
en viudes netes,
son contral cel tirar sagetes
pera les males,
que son mester tan llargues ales
de bell escriure?
Voltre saber clar y delliure
llohe les totes
los voltres nuuols ploguen gotes
de ros discret,
y en lo verger bell y perfet
de tantes dames
noy poseu foch ni tantes flames
lasciuioses.
Les continents molt virtuoses
y les donzelles

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

bones, gentils, tendres, y belles
Ilahors meriten:
puix son la mel hon se confiten
perfections,
que les que van arredolons
mostren ser tals
que per disformes y brutals
son aborrides,
mas les ques mostren en les vides
perfets relonges
com les notau de tants diphthonges
crims y deffalts.
Donchs empleau los bells esmalts
del rich compondre
en esforçar y molt dispondre
venes y gana,
ab veu excelsa y sobirana
mostrar qui son,
puix que per elles tot lo mon
grana y floreix.
Vostre trobar cert que mercix
tal auantatge
que sou principi del Hinatge
dels superns metres,
te per supremes grans impetres
quius te per mestres,
mans tan gentils, abils y destres
may se son vistes,
y en lo trobar tan vius juristes
nos trobaran,

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

los versos tots tan eguals van
galants y fins
que son poetichs alanbins
per hon se trau
laygua molt dolça don recau
tan gran saber
quen versos bells compondre y fer
nos abilita,
ya tots desperta y solicita
en treballar,
en adquirir y en ymitar
tan subtil orde,
y es laltre tot fam y desorde
sent ne coteg,
yes lo restant grosser y lleig
fat y sotil.
Donchs ben mirat l'orde yestil
dela disputa,
y com cascu muda y permuta
sentencies altes,
may en llarch joch tan poques faltes
hauem trobat,
tanta primor, tal magestat
quels versos munten,
tant ques colloquen y traspunten
sobre Vergili,
tenen son lloch y domicili
en lalt parnaso,
tots los delits del fresch pegaso
en ells florexen,

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

de forma tal que tant merexen
que no podem
per molt quels dos cercant rodem
per los doctors
tals atributs y tals llahors
quals meritau.
Tot quant dieu y reportau
te tan gran pes
quel millor daltres es no res,
per quen vosaltres
trobam tambe que cert nosaltres
no som prou jutges:
pero llançant les fels y sutges
dela malicia
per traure sols dela justicia
lo degut fruyt
volem fornir lo blanch yl buyt
del dubtar vostre,
y declarar larbitre nostre
en est litigi,
hon no trobam rastrey vestigi
denamorats.
Y essent los dos ben collocats
en matrimoni
feu del casar mal testimoni
al qui volria
tenir muller y companyia,
parlant de forma
que lo grillo cadenay corma
dela muller

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

li feu mudar ab tal parer,
dient tant mal
que no pot ser mes infernal.
Don les senyores
si contra si no son traydores
per tal exces
molt criminal y gros proces
feruos deurien,
yaxi molt clar demostrarien
la vostra culpa,
puix vostre dir tan fort inculpa
viuday donzella,
yamuntonant vostra querella
contra les dos:
mostrau que tenen carn de gos
en tot quant obren,
don vostres llengues nos descobren
tanta blasfemia,
que les publiques de Boemia
no son pijors.
Donchs per lleuar plets y remors
ab larbitrar
volem les dos reintegrar
en son mereixer,
per que tot hom puga conceixer
ques burla tot.
Don vist y llest de mot a mot
lo compromes,
nostre poder, y lo proces,
versos y cobles.

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

Altes galants, gentils y dobles,
y lo que porten,
tamben trobades que conforten
los esperits
si nous mostrasseu penedits
del ser casats,
tenint mullers de magestats
gentils y bones,
tant que per places, y per trones
clar se publica,
lo viure delles fortifica
tot lo que dich,
yes prou treball, pena y castich
lo comportaruos
ab cell tan gran que sols parlaruos
per cert no gosen.
Y per seruiruos may reposen
tant sou ingrats,
tostemps vos troben enujats,
y ab mala cara,
y sius rieu, may donau clara
vostra rialla,
la vostra llengua james calla
renyinant sempre,
nous troben may gana ni tempre
sino renyina,
yaxi llançau en tal çentina
al bon amich,
y per consell reb lo pecich
de vostres lletres

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

Viſt com caſcu forja bells metrẽs
per al que vol,
y com conclou moſtray reſol
lo ſeu parer,
y qual va dret y qual coſter
en lo que tira,
Y com remou romp y capgira
lo dir contrari.
Viſt lo dechado y lo ſumari
dels bells motius,
ſubtils, moderns, galants y vius
en tot quant toquen,
primors tan grans parlant derroquen
qu'es gran eſpant,
ab vn eſtil tan elegant
perfet y dolç,
que tots los altres tornen polç
fum y no res:
Sino portara lo proces
tant foch de Venus
de laureats y molt extrenus
haurien titol,
pero noy vem mot ni capitol
que parle delles
que molt cremades y meſelles
no les nos dexe.
Donchs per molt mes q̃ tircy flexe
larch del mal dir
les deſijam toſtemps ſeruir
amar y veure

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

tot quant dieu nons dexa creure
altre daquelles,
ſino que viudes y donzelles
y les caſades,
de tots mereixen ſer honrades
y molt volgudes,
haueu jugat mil auengudes
per deſonarles
reſtau canſats y may nafrarles
haueu pogut.
Lo blaſphemar de la virtut
es molt gran vici,
viſt del proces tot lartifici
del bon arbitre,
traure volem lo juſt ſalmitre
deſta poluora:
paſſant per tot la fort tiſora
de la juſticia,
dexant a part prechs y malicia.

En nom de Deu
qui de no res frabricay feu
los cels y terra,
paſcificant dels dos la guerra
pronunciam,
y molt conformes arbitram
ſemblant ſentencia.

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)

¶ Que tornen la fama y gran preminencia
a vergens y viudes, honestes y bones
yen altres tants metres, guarnits d'eloquencia
alegres publiquen, la gran excellencia
les honrres y gracies, de totes les dones:
Y puix qu'entre totes, ateny major gloria
dels estaments delles, tenint lo mes noble
mostrant la medulla, de nostra memoria
la palmay triumpho, llorer y victoria
deu rebre la verge, dels reys y del poble.
Als dos condempnantlos, que dells clar entenga
que verge y no viuda, lamich content prenga.

Lata sentẽ.

Vidit Misser Guardiola.
Vidit M. Lluch Ricart.

Scriba,
Andreas Martinus
Pineda Not.

¶ Impresso en Valencia, en casa de Ioan de Arcos, a les espatles del estudi general.
Any. M. D. L X I.

Venense en casa de Olzina llibrer, dauant la Deputacio.

© Biblioteca Valenciana (Generalitat Valenciana)